

Tutkimusohjelman tausta

Davvi-tuulipuisto ja sen sähköverkkoyhteys

Lebesbyn ja Tenon kunnat Finnmarkissa

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Rakennuttaja Grenslandet AS
Viite 201700703, 201702928, 201700703,
201702928,
Päiväys 24. oktober 2018

Vastuuhenkilö Arne Olsen / Siv Sannem Inderberg
Asian käsittelijät: Mathilde Berg / Frode B. Johansen

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Sähköposti: nve@nve.no, pl 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Puhelin: 09575, Kotisivu: www.nve.no
Organisaationumero: NO 970 205 039 MVA Pankkitili: 7694 05 08971

Pääkonttori

Middelthunsgate 29
PI 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Keski-Norjan alue

Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Pohjois-Norjan alue

Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Etelä-Norjan alue

Anton Jenssensgate 7
PI 2124
3103 TØNSBERG

Länsi-Norjan alue

Naustdalsvn. 1B
PI 53
6801 FØRDE

Itä-Norjan alue

Vangsveien 73
PI 4223
2307 HAMAR

Grenslandet AS - ilmoitus Davvi-tuulipuistosta ja sen sähköverkkoyhteydestä Lebesbyn ja Tenon kunnissa Finnmarkin läänissä.

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Käsittelyprosessi.....	3
2.1	Kuuleminen	3
2.2	Kokoukset.....	4
2.3	Kuulemiset	4
3	NVE:n arvio	5
3.1	Toimenpiteen kuvaus	6
3.1.1	Suhde muihin suunnitelmiin.....	6
3.1.2	infrastrukturi.....	6
3.1.3	Sähköverkkoyhteys	7
3.2	Prosessi ja menetelmä	9
3.2.1	Rajat ylittävät vaikutukset.....	9
3.2.2	Laki luonnon monimuotoisuudesta	11
3.2.3	Saamelaisten kansainvälisten lakien mukaiset oikeudet	11
3.2.4	Tutkijan valinta.....	12
3.2.5	Rakennusratkaisun joustavuus ja muutokset.....	12
3.3	Hankkeen vaikutukset ympäristölle ja yhteiskunnalle	13
3.3.1	Maisema ja visuaaliset vaikutukset	13
3.3.2	Kulttuuriperintö ja kulttuuriympäristö	13
3.3.3	Ulkoilu ja liikenne	15
3.4	Luonnon monimuotoisuus.....	15
3.4.1	Luonnon monimuotoisuuden kartoitus - prosessi ja menetelmä	15
3.4.2	Luonto ja kasvillisuus.....	16
3.4.3	Linnut	16
3.4.4	Muut eläinlajit	17
3.4.5	Kokonaiskuormitus	17
3.4.6	Yhtenäiset ja koskemattomat luontoalueet.....	17
3.5	Saastuminen (melu, varjot ja muu saastuminen).....	17
3.5.1	Melu ja varjo	17
3.6	Elinkeinoelämän ja yhteiskunnan näkökohdat	18
3.6.1	Lisäarvon luominen.....	18
3.6.2	Matkailu ja turismi	18
3.6.3	Ilmailu ja viestintäjärjestelmät	18
3.7	Poronhoito	19
3.7.1	Perinnetieto ja etujaan puolustavien poronhoitoalueiden osallistuminen.....	19
3.7.2	Maankäyttökartta.....	19
3.7.3	Vaikutukset läheisille poronhoitopiireille	19
3.7.4	Lisätyöt.....	20
3.7.5	Työpaikat ja talous	20
3.7.6	Kustannusten kattaminen.....	20
3.7.7	Tietutkimukset.....	21
3.7.8	Uusien voimajohtoväylien tutkimukset.....	21
3.8	Saamelaisten luonnon hyödyntäminen	21
3.9	Muu maankäyttö.....	22
3.10	Muuta	22
3.10.1	Vaikutukset terveyteen	22

3.10.2	Rahasto	23
3.10.3	Laitoksen sulkeminen	23
3.10.4	ilmastoselvitys	23
3.10.5	Riski- ja haavoittuvuusarvio	24
3.10.6	Myyntilupa	24
4	Saapuneet ilmoitukset	24
4.1	Paikalliset viranomaiset	24
4.2	Alueelliset viranomaiset	26
4.3	Keskeiset viranomaiset	32
4.4	Suomalaiset tahot	33
4.5	Sähköverkkoyhtiöt	36
4.6	Tekniset virastot	37
4.7	Poronhoitopiirit	38
4.8	Etujärjestöt, kyläyhdistykset yms	42
4.9	Yksityishenkilöt, maanomistajat ja muut	55

1 Johdanto

Grenselandet AS ilmoitti 12.5.2017 Davvi-tuulivoimalaitoksesta ja siihen liittyvästä sähköverkkoyhteydestä Lebesbyn ja Tenon kunnissa Finnmarkin läänissä suunnittelu- ja rakennuslain mukaisesti. Tuulivoimala on suunniteltu rakennettavaksi 800 megawatin asennetulla teholla. Suunnittelualueelle on tarkoitus rakentaa 100–267 tuulivoimalaa, joista jokainen tuottaa 3–8 megawattia tehoa. Tuulivoimalaitoksen arvioitu vuotuinen tuotanto arvioidaan noin 3,4 terawattitunniksi.

Tuulivoimalaitoksen tuotanto on tarkoitus liittää sähköverkkoon rakentamalla uusi suurjännitejohto Statnetin ilmoitetulle muuntaja-asemalle Adamselvissä sekä rakentamalla uusi suurjännitejohto Suomen siirtoverkkoon.

Norjan vesi- ja energiavirasto NVE järjesti julkisen kuulemisen tuulivoimalaitoksen ja sen sähköverkkoyhteyden ilmoituksesta syksyllä 2017. Vaikutustendarvioinnin liitteiden II, rakennuttajan tutkimusohjelman ehdotusten, saatujen kommenttien ja NVE:n omien arvioiden perusteella NVE on perustanut toimenpiteen tutkimusohjelman.

Tutkimusohjelma on jaoteltu aihepiireihin ja sisältää vaatimuksia siitä, mitä tutkimuksia täytyy toteuttaa ja miten töitä edistetään ennen kuin viranomaislupaa voidaan hakea. Sähköverkkoyhteydestä laaditaan erillinen raportti, ja tutkimuksessa käsitellään myös verkkoyhteyden vaikutuksia tutkimusohjelman aihepiireihin. Lisäksi sovelletaan erityisvaatimuksia, jotka on määritelty tutkimusohjelman aihepiirissä Sähköverkkoyhteys.

Hakemus ja raportit on käännettävä pohjoissaameksi ja suomeksi.

Tutkimusohjelma lähetetään rakennuttajalle erillisessä kirjeessä.

Tässä muistiossa NVE arvioi kuulemisvaiheessa vastaanotetut tutkimusvaatimukset ja muut vaatimukset, jotka NVE:n mukaan voidaan sisällyttää ohjelmaan.

Tutkimusohjelma ja huomautus "Tutkintaohjelman tausta" on käännetty pohjoissaameksi ja suomeksi. Jos norjalaisversion ja käännösten välillä ei ole vastaavuutta, sovelletaan norjalaista versiota.

2 Käsittelyprosessi

NVE on käsitellyt ilmoitusta 1.7.2017 teytyjen suunnittelu- ja rakennuslain vaikutustendarviointia koskevien säännösten mukaisesti.

2.1 Kuuleminen

Ilmoitukset lähetettiin kuulemiskierrokselle 23.8.2017, ja sen määräaika oli 6.11.2017. Kuulemisen määräaikaa lykättiin myöhemmin 31.12.2017 saakka.

Seuraavia tahoja ja organisaatioita tiedotettiin: Avinor AS, Norjan kaivoslaitos Bergvesenet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) - Region Nord, Finnmarkin kuntayhtymä, Finnmarkseiendom (FeFo), Finnmarkin komissio, Norjan kansanterveysinstituutti, Forsvarsbygg, Finnmarkin muistomerkkiyhdistys, Forum for Natur og Friluftsliv Finnmark, Friluftslivets Fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Finnmarkin maaherra, Finnmarkin läänin poronhoidon työvaliokunta, Gohtegeatter / Saamelaiden luonnonvarayhdistys ry / Thoralf Henriksen, Hammerfest EnergiNett AS, Kaarasjoen kunta, ilmasto- ja ympäristöministeriö, rannikkohallinto, maataloushallinto Altan ja Lebesbyn kunnissa, ilmailuviranomainen Luostejok Kraftlag SA, Elintarviketurvallisuusvirasto, Ilmatieteen laitos, ympäristöhallinto, ympäristöasioiden säätö Bellona,

Mobile Norway AS, Kansallinen viestintäviranomaisen, Natur og Ungdom, Finnmarkin luonnonsuojelupiiri, NHO Reiseliv, NHO Reiseliv Nord-Norge, Norges Bondelag, Norjan metsästys- ja kalastusyhdistys Finnmarkissa, Norjan ympäristönsuojeluliitto, Norjan luonnonsuojeluliitto, Norjan metsänomistajien yhdistys, Norkring AS, Norkring AS /Terje Nordtorp, Norjan kaupunki- ja aluetutkimuksen yhdistys, Norjan lintutieteellinen yhdistys, Norjan kveenien yhdistys, Norjan saamelaisten poronhoitajien kansallinen yhdistys, Norskog, Nordkyn Kraftlag SA, öljy- ja energiahallinto, Porsangin kunta, Protect Sápmi, Repvåg Kraftlag SA, saamelaiskäräjät, ST1 Norge Automat AS, Norjan säteilysuojeluvirasto, Norjan tiehallinto - Pohjois-Norjan alue, Statnett SF, Tenon kunnan ympäristö- ja elinkeinohallinto, Telenor Kabelnett, Varanger Power Line AS, WWF Norway AS, Zero Emission Resource Organisation AS, Ifjordfjellet / Siskit Corgas ja Lagesduottarin poronhoitopiiri (RBD 13), Kaarasjoen itäisen alueen / Karasjoga Nuorttabeallin poronhoitopiiri (RBD 17), Nordkinnhalvøya / Corgas/Oarje Deatnun poronhoitopiiri (RBD 9), Spiertanjargan/Spiertagaisan poronhoitopiiri (RBD 14 A), Spiertanjargan/Børselvfjelletin poronhoitopiiri (RBD 14).

Koska toimenpiteellä voi olla rajat ylittäviä vaikutuksia Suomessa, ilmoitukset lähetettiin myös Espoon sopimuksen mukaisesti kuulemiseen Suomen ympäristöministeriöön sekä Finnmarkin maaherran Norjan ja Suomen rajajokikomissioon. Norjan ympäristöhallinto on Espoon sopimuksen mukainen norjalainen yhteistyötaho.

2.2 Kokoukset

NVE järjesti julkisen kokouksen Lebesbyn kunnassa Kunesin koululla 18.9.2017 ja Tenon kunnassa Sirman kylätalolla 19.9.2017 ja 22.11.2017. Kokouksissa NVE kertoi ilmoitusten lupamenettelystä ja rakennuttaja tiedotti hankkeesta sekä ehdotuksista tutkimusohjemaan. NVE järjesti paikallis- ja alueviranomaisille tiedotustilaisuuksia 18.9.2017 ja 19.9.2017. Kunesin koululla ja Tenon kunnantalolla.

Suomen ympäristöministeriö järjesti Espoon sopimuksen mukaisesti Utsjoella 8.11.2017 julkisen kokouksen aiheesta. Siihen osallistuivat myös rakennuttaja sekä NVE:n edustajat.

2.3 Kuulemiset

Kuulemiset poronhoitopiireissä 13 ja 14 A pidettiin 19.9.2017. Davvi-tuulivoimapuiston ja sen verkkoyhteyksien vaikutuksia poronhoitoon käsiteltiin. Poronhoitopiireihin vaikuttavat monenlaiset toimenpiteet sekä liikenne. Kaksi suurinta yksittäistä toimenpidettä ovat vesivoimalaitoksen rakentaminen Adamsfjordissa poronhoitopiiriin 13 sekä ampuma-alue poronhoitopiiriin 14 A. Lisäksi poronhoitopiireissä on vesivoimaloita sekä mökki-, leirintä- ja koiravaljakkotoimintaa. Poronhoitopiirit pyytävät laatimaan kartan kohteena olevien alueiden kaikista toimenpiteistä. Tämä on tärkeää kumulatiivisten vaikutusten arvioimiseksi. Kuulemisissa korostettiin, että riittävä tietämys poronhoidosta ja saamelaisista perinteistä (myös saamen kielestä) on tärkeä, jotta voidaan arvioida tulevien suunnitelmien vaikutuksia porotalouteen. Poronhoitopiirit edellyttävät, että osallistamisen ja hyvän hallinnon peruseriaatteita noudatetaan. Kuulemisen pöytäkirjat hyväksyttiin 25.4.2018.

Kuuleminen poronhoitopiiriin 9 kanssa pidettiin 21.11.2017. Kuulemisessa käsiteltiin Davvi-tuulipuiston ja sen sähköverkkoyhteyksien vaikutuksia. Poronhoitopiiri 9:llä on yli kymmenen vuoden kokemus tuuliturbiineista laiturillaan Kjøllefjordin tuulipuistossa Nordkinnin niemimaalla, ja se toivoo, että tämä tieto sisällytetään Davvi-tuulipuiston poronhoitotutkimukseen. Poronhoitopiiri 9 haluaa olla mukana Davvi-tuulivoimapuiston tutkimustyössä edistääkseen alueen porotalouden tuntemusta ja etenkin kokemusta tuulivoimaloista poronhoitoalueilla. Poronhoitopiiri 9 haluaa vuoden 2016 uusimman maankäyttökartoituksen olevan vaikutustenarvioinnin perustana. Poronhoitopiiri 9 viittaa siihen, että heillä on tällä hetkellä vaikeuksia poronhoitopiiriin 13 porotokkien kanssa, sillä ne

tunkeutuvat poronhoitopiirin 9 talvilaitumille varsinkin syysmuuton aikaan. Davvi-tuulipuiston mahdollisen perustamisen uskotaan pahentavan ongelmaa, sillä tuulivoima pakottaa porot väistämään muualle. Poronhoitopiiri 9 vaatii korjaavana toimenpiteenä noin 90 kilometrin suoja-aluetta näiden kahden poronhoitopiirin välille. Kuulemisen pöytäkirja hyväksyttiin 19.1.2018.

Kuuleminen Goahtegearret Samenes Naturresursforbundin ja Leavvajogan ja Rásttegiássá Sámesiidan kanssa pidettiin 21.11.2017. Järjestöt ovat huolestuneita siitä, että tuulivoimala ja siihen liittyvät tiet ja sähköverkkoyhteydet pirstovat alueen. Ne haluavat alueen säilyvän koskemattomana varsinkin, jotta tulevat saamelaiset sukupolvet voivat käyttää aluetta kuten heidän esi-isänsä porotalouteen ja muuhun saamelaiseen luonnon hyödyntämiseen, kuten metsästyksen, ansastukseen ja kalastukseen – samoin kuin aluetta nykyisin käytetään. Kuulemisen pöytäkirja hyväksyttiin 11.12.2017.

Saamelaiskäräjien kuuleminen järjestettiin 29.5.2018 ja 21.8.2018. Saamelaiskäräjät viittaa siihen, että tuulipuiston ja voimajohtojen suunnittelualueelta löytyy erittäin todennäköisesti metsästyksen ja poronhoidon kulttuurimuistoja. Saamelaiskäräjät pyytää tekemään kulttuurimuistojen maastotutkimuksia kulttuurimuistoista säädetyn lain § 9 mukaisesti. Saamelaiskäräjät kertoo käyvänsä rakennuttajan kanssa tästä keskustelua. Saamelaiskäräjät vaatii erityisesti tutkimaan sitä, mitä seurauksia hankkeella on saamelaisten uskonnolle ja perinteille, ja viittaa siihen, että ne sekä kulttuurimuistot liittyvät sekä historialliseen että nykyiseen saamelaisten luonnon hyödyntämiseen ja poronhoitoon alueella. Saamelaiskäräjät tarkentaa myös, että hankkeella on merkittäviä vaikutuksia porotalouteen, ja että myös naapuripiireille koituvat kerrannaisvaikutukset alueiden välttelyineen on tutkittava. Saamelaiskäräjien mukaan saamelaisten luonnon hyödyntämistä olisi tutkittava omana aihealueenaan. Saamelaiskäräjät huomauttaa myös, että perinnetiedon sisällyttäminen tutkimuksiin on tärkeää ja että poronhoitopiirit pitää kutsua mukaan osallistumaan tutkimustyöhön sekä alueen maastotutkimuksiin. Saamelaiskäräjät ei voi annettujen tietojen perusteella tukea toimenpidettä, ja se pyytää NVE:tä vaatimaan rakennuttajaa luopumaan hankkeesta.

Kuulemisen pöytäkirja hyväksyttiin 24.8.2018. Saamelaiskäräjät hyväksyy tutkimusohjelman seuraavin edellytyksin:

«Koska prosessin edetessä esitetään uusia ja selvästi alkuperäisistä väyläehdotuksista poikkeavia esityksiä verkkoyhteyden väylistä, niin NVE:n täytyy konsultoida saamelaiskäräjiä uuden ratkaisun mahdollisesta ilmoitusmenettelystä ennen luvan hakemista.

Davvin verkkoyhteyden lupahakemuksen kuuleminen täytyy järjestää samanaikaisesti tuulipuiston lupahakemuksen kanssa. Mahdollisten lisätutkimusten kuulemiset voi järjestää erikseen.

3 NVE:n arvio

Tutkimusohjelmassa Norjan vesi- ja energiavirasto NVE määrittelee ja rajaa tutkimusvaatimuksia, jotka koskevat välittömiä ja välillisiä vaikutuksia ympäristöön, luonnonvaroihin ja yhteiskuntaan siltä osin kuin ne NVE:n mielestä vaikuttavat päätöksentekoon. Sisäinen infrastruktuuri eli sähköjohdot kustakin yksittäisestä tuuliturbiinista yhteiseen tuulivoimalaitoksen muuntajaan, tarvittavat sähkölaitteet sähköverkkoyhteydelle, sisäiset tiet ja saapumistiet (mukaan lukien johtojen ja muuntajan rakentamisen tarpeet), läjitys- sekä kaatopaikat, turbiinikomponenttien välivarastoalueet, merkittävät laitokset, laiturit ja maihinnousupaikat ja niin edelleen kuuluvat myös tutkimusohjelmaan.

NVE:n mukaan vahvistetun tutkintamenettelyn mukaisesti toteutettu vaikutustenarviointi tarjoaa hyvän perustan sen arvioimiseen, voidaanko ilmoitettu tuulivoimalaitos ja siihen liittyvä sähköverkkoyhteys rakentaa vai ei.

Jäljempänä on saatuja kommentteja, joita NVE katsoo tarpeelliseksi selventää tai tarkentaa – mukaan lukien kuulemiselinten kommenttien vaatimukset, jotka eivät kuulu tutkimusohjelmaan. Niissä tapauksissa, joissa NVE katsoo, että kuulemiselinten antamat tiedot sisältyvät rakennuttajan ehdottaman tutkimusohjelman vaatimuksiin, tietoja ei pääosin esitellä tai kommentoida.

3.1 Toimenpiteen kuvaus

3.1.1 *Suhde muihin suunnitelmiin*

Finnmarkin kuntayhtymä viittaa Finnmarkin alueelliseen vesihuoltosuunnitelmaan. Suunnitelma muodostaa perustan kaikelle toiminnalle ja suunnittelulle Norjan vesilain § 29 mukaan. Lisäksi Finnmarkin kuntayhtymä ja maaherra huomauttavat, että myös vesilain § 12 täytyy ottaa huomioon, kun yksittäisiä päätöksiä tehdään vesistön uusista toiminnoista tai toimenpiteistä, jotka voivat estää ympäristötavoitteiden täyttymisen tai johtaa ympäristön tilanteen heikkenemiseen. Finnmarkin kuntayhtymä huomauttaa, että suunnitellut ehdotukset, jotka ovat ristiriidassa hyväksytyyn vesihuoltosuunnitelman ja vesilain § 12 vaatimusten kanssa, voivat olla syy arvioida sitä, pitääkö ehdotuksia vastustaa. Finnmarkin kuntayhtymä korostaa, ettei ehdotuksessa tutkimusohjelmaksi ole tehty vesilain mukaisia arviointeja.

Finnmarkin alueellisen vesihuoltosuunnitelman osalta tässä viitataan aihepiiriin Suhde muihin suunnitelmiin luettelokohtiin yksi ja neljä. NVE vaatii, että rakennuttaja kertoo alueelliset suunnitelmat ja ilmoittaa, mitkä julkiset ja yksityiset toimenpiteet ovat tarpeen hankkeen toteuttamiseksi. NVE viittaa lisäksi kappaleen Prosessi ja menetelmä kohtaan neljä ja odottaa, että rakennuttaja ottaa tutkimustyössään yhteyttä alueellisiin viranomaisiin. Hyväksytyt alueelliset suunnitelmat muodostavat valmistuttuaan perustan NVE:n yksittäisten hankkeiden käsittelylle. Lupaviranomaisen on kuitenkin aina tehtävä konkreettinen arviointi, ja sen täytyy huomioida myös muitakin kuin alueellisiin arviointeihin ja painopisteisiin perustuvia näkemyksiä.

Vesilain § 12 mukaisiin vaatimuksiin liittyen NVE viittaa tutkimusohjelman aihepiireihin Luontotyypit ja kasvit sekä Muut eläinlajit, joihin olisi sisällyttävä vesistöjen lajit ja luontotyypit maalla elävien lajien tapaan. Lisäksi viitataan aihepiirien Juomavesi ja Muu saastuminen kohtiin, jotka edellyttävät juomaveden ja juomavesivarantojen vaikutustenarviointia ja joissa arvioidaan ennakoimattomien tapahtumien ja onnettomuuksien todennäköisyyttä. NVE:n arvioinnin mukaan nämä tutkimukselle asetetut vaatimukset riittävät paljastamaan haitalliset vaikutukset vesistöihin. Mikäli vaikutustenarvioinnissa paljastuu sellaisia vaikutuksia veteen, että vesihuollon ympäristöolosuhteet voivat heikentyä, NVE tekee vesilain § 12 mukaisen arvioinnin toimiluvan käsittelyn yhteydessä.

NVE katsoo, että nykyisellään vesistöjen lisäkartoitusta ei tarvita vesilain kohdan § 12 mukaan. Jos hakemuksen tutkimisessa tarvitaan lisätietoa tai tutkimuksia vaikutusten arvioinnista, NVE voi pyytää lisätutkimuksia tai täydentäviä hakemuksia.

3.1.2 *Infrastrukturi*

Finnmarkin maaherran mielestä ylimääräisten läjitysmassojen käsittely ja hyödyntäminen on esitettävä tutkimuksessa. NVE viittaa kappaleen Infrastrukturi kohtaan neljä, jossa vaaditaan, että saapumisteitä, lepopaikkoja ja sisäisiä teitä rakentaessa kaivettavat maamassat täytyy nimetä ja kuvata kartalla. NVE:n arvion mukaan nämä vaatimukset riittävät.

3.1.3 Sähköverkkoyhteys

Grenslandet on kertonut uudesta vaihtoehdosta verkkoyhteydeksi pohjoiseen ja Adamselvin suuntaan sekä kahdesta vaihtoehdosta kaakkoon kohti Suomea. NVE asettaa tutkimusohjelmassa seuraavat vaatimukset verkkoyhteydelle:

«Esittäjä ei voi yhtäkkiä tuoda ehdolle tutkimukselle vaihtoehtoisia verkkoyhteyksiä. Esittäjän on selvitettävä niitä vaihtoehtoja, jotka on arvioitu, sekä tehtävä «tutkimus oleellisista ja realistisista vaihtoehtoista» vaikutustendarvioinnista säädetyn lain § 19 toisen kohdan mukaan. Mikäli esittäjä löytää tutkimuksissaan muita ajankohtaisia väylävaihtoehtoja, niin ne täytyy tutkia ja arvioida vaikutustendarvioinnista annetun lain mukaan.»

Saamelaiskäräjät hyväksyy edellisen tekstin mutta vain seuraavin edellytyksin:

«Koska prosessin edetessä esitetään uusia ja selvästi alkuperäisistä väyläehdotuksista poikkeavia esityksiä verkkoyhteyden väylistä, niin NVE:n täytyy konsultoida saamelaiskäräjiä uuden ratkaisun mahdollisesta ilmoitusmenettelystä ennen luvan hakemista.

Davvin verkkoyhteyden lupahakemuksen kuuleminen täytyy järjestää samanaikaisesti tuulipuiston lupahakemuksen kanssa. Mahdollisten lisätutkimusten kuulemiset voi järjestää erikseen».

Statnett huomauttaa, että nykyisessä sähköverkossa ei ole kapasiteettia suuremmalle tuotannolle Itä-Finnmarkissa, ja että rakennuttaja edellyttää ilmoituksessaan sähköverkkoon merkittäviä laajennuksia, joista ei ole vielä päätetty. Statnett ei ole suorittanut analyyseja ja arviointeja siitä, ovatko suunnitellut sähköverkon täydennykset riittäviä tai hankkeen kannalta tarkoituksenmukaisimpia toimenpiteitä sen kannalta, että hanke voitaisiin kytkeä sähköverkkoon toiminnallisesti järkevällä tavalla. Statnett korostaa, että Norjan ja Suomen verkkojen kehittämistä edelleen ja liityntäpaikan valintaa on arvioitava yhteistyössä. Norjan ja Suomen sähköverkkojen yhteyden muodostamasta ratkaisusta Statnett huomauttaa, että tällaisen molempien sähköverkkojen liityntäyhteyden hyötyä on verrattava ratkaisun kaikkiin lisäkustannuksiin. Statnett odottaa Pohjois-Norjan olevan sähköntuotannoltaan ylijäämäinen alue myös jatkossa. Tämä tarkoittaa sitä, että Finnmarkin sähkön ylijäämä lisäksi sähkönsiirtoa sekä Pohjois-Norjan sisällä että Pohjois-Norjasta ulospäin. Tällöin pitkät siirtoetäisyydet lisääisivät nettöhävikkiä. Statnett pyytää, että tämä sisällytetään arviointiin. Mahdollisuutta lisätä tuotantoa Finnmarkissa on tarkasteltava yhdessä muiden Pohjois-Norjan tuuli- ja vesivoimahankkeiden kanssa. Itä-Finnmarkissa toimiluvan saaneiden kahden tuulivoimalan lisäksi on olemassa lukuisia muita suunnitelmia voimaloista, joista on ilmoitettu tai jotka ovat hakeneet toimilupaa tai saaneet sen tai ovat jo rakenteilla Finnmarkiin tai etelämmäksi nykyisellä Norjan sähköalueella NO4. Statnett pyytää, että toimilupaa arvioivat viranomaiset vertaavat Davvi-tuulipuistoa muihin suunnitelmiin. Nykyään rakennetaan suuria määriä sähköntuotantoa, jolla on rajallinen säätelykapasiteetti. Statnett pitää järjestelmähaasteita mahdollisina, jos laajalti uutta sähköntuotantoa otetaan käyttöön tällaisissa olosuhteissa. Statnett pyytää NVE:tä ilmoittamaan rakennuttajalle jo nyt, että Statnett olettaa uuden tuulivoimalan kohdalla noudatettavan järjestelmävastuun määräysten FoS § 14 mukaisia toimintaedellytyksiä ja energiajärjestelmän toimintaedellytyksen ohjeistusta (FIKS).

Finnmarkin kuntayhtymä toteaa sähköverkkoyhteyksistä, että tuulivoimalaitoksen ja siirtoverkon välisiä mahdollisimman lyhyitä siirtolinjoja olisi etsittävä. Kuntayhtymä pyytää, että tutkimuksessa tarkastellaan sitä, miten rakentaminen rasittaa siirtoverkkoa ja millaisia ovat nykyisen verkon kapasiteettiongelmia. Lisäksi on saatava selvyys siihen, miten Finnmarkin siirtoverkon kehittäminen

vaikuttaa hankkeeseen ja mitä vaihtoehtoja voisi olla tarjolla, jos Statnett ei laajenna siirtoverkkoa Itä-Finnmarkiin.

Finnmarkin maaherra on sitä mieltä, että tutkimuksissa olisi arvioitava toimenpiteen tärkeyttä toimitusvarmuuden parantamiseksi läänissä. Lisäksi olisi tutkittava, mikä voimajohtolinjaus takaa parhaiten toimitusvarmuuden. Maaherra pyytää, että Davvi-tuulivoimalaitosta sekä sen liitännää sähköverkkoon tarkasteltaisiin yhdessä Statnetin erillisen Finnmarkin 420 kilovoltin siirtoverkkohankkeen kanssa. Lisäksi maaherran mielestä tutkimuksessa olisi selvitettävä, miten Davvi-tuulipuiston rakentaminen kuormittaa siirtoverkkoa (420 kilovoltin verkko) ja mitä kapasiteettihaasteita tässä verkossa on pullonkaulat mukaan lukien. Maaherra huomauttaa, että aloitteen suomalainen osapuoli ST1 ei ole käynnistänyt lupahakemusmenettelyä sähköverkon rakentamiseksi Suomessa.

NVE on samaa mieltä Statnetin, Finnmarkin kuntayhtymän ja Finnmarkin maaherran kanssa siitä, että Davvi-tuulipuiston tuottaman energian määrän käsittely on merkittävä haaste nykyiselle sähköverkolle. NVE pyytää, että siirtoverkon kapasiteettia ja lisärakentamisen tarvetta tutkitaan. Lisäksi odotetaan selvitetystä siitä, mitä uusia sähkölinjoja tuulipuisto vaatii ja mitä sähköverkon pullonkauloja täytyy väljentää etelämpänä Norjassa ja Suomessa tuulipuiston takia.

Varanger Kraftnett AS viittaa siihen, että Statnett on tehnyt useita pohjoiskalotin sähköverkon rakenteen tutkimuksia – viimeksi raportin nimeltä Kraftsystemet i Finnmark (Finnmarkin sähköjärjestelmä). Tarpeiden ja toimenpiteiden arviointi vuodesta 2020 eteenpäin tehtiin vuonna 2016. Varanger Kraftnett vaatii siksi arviointia siitä, onko tuulivoimalaitos kytkettävä siirtoverkkoon liityntäverkolla Adamselvissä ja pitääkö siirtoverkkoa laajentaa raportin päätelmien mukaan. Niissä todetaan, että useimmissa skenaarioissa paras sosioekonominen lähestymistapa on rakentaa uusi 420 kilovoltin sähkölinja Suomesta Varangerbotniin, Varangerbotnista Adamselviin ja Lakselvista Skaidiin. NVE mielestä että tämä asia on huomioitu tutkimusohjelmassa, sillä NVE pyytää siinä tutkimusta kapasiteetista ja siirtoverkon rakentamistarpeista.

Tiedoksi annetaan, että NVE on saanut Statnetin hakemuksen, jossa Statnett pyytää erivapautta poiketa velvollisuudesta rakentaa uusi 420 kilovoltin voimajohto uuden tuulivoiman kytkemiseksi sähköverkkoon Itä-Finnmarkissa. Tämä hakemus liittyy velvollisuuteen kytkeä toimiluvan saanut tuulivoiman tuotanto sähköverkkoon. Uusi tuotanto tai uusi kulutus, joka ylittää Statnetin hakemuksen perustelut, voi vaikuttaa päätökseen hakea erivapautta. Statnetin korostaa sitä, että hakemus koskee vain väliaikaista erivapautta.

NVE on tietoinen siitä, että Statnett laatii parhaillaan yhteispohjoismaista sähköverkon kehittämissuunnitelman Svenska Kraftnetin ja Fingridin kanssa. Tämän suunnitelman odotetaan olevan valmis vuonna 2019. Siinä tutkitaan muun muassa pohjoisen alueen uuden suuren sähköntuotannon tai -kulutuksen vaikutuksia pohjoismaiseen sähköverkkoon. Statnett haluaa tuoda esiin myös Norjan sähköverkon kehittämissuunnitelman vuodelle 2019. Davvi-tuulipuisto olisi niin suuri, että on ratkaisevan tärkeää selvittää sen seuraukset Norjan ja Suomen sähköverkoille. NVE katsoo siksi, että Statnetin vuonna 2019 valmistuvaksi suunniteltujen tutkimusten täytyy olla perustana Davvi-tuulipuiston vaikutustenarvioinnille.

Tässä viitataan Suomeen suuntautuvan sähköverkko-yhteyden ilmoitettuihin reitteihin. Suomen kuulemiselimet olettavat, että molemmilla reiteillä on haitallisia vaikutuksia ympäristöön, joten vaihtoehtoisia reittejä ja rajanylityspaikkoja olisi tutkittava. Kuulemiselimet uskovat, että tällaisten rajat ylittävien sähkölinjojen suunnittelu olisi tehtävä yhdessä ja että vaikutustenarviointi olisi myös tehtävä yhteistyössä. Suomen sähköverkon suunnittelusta ja rakentamisesta vastaava suomalainen osakeyhtiö Fingrid Oyj toteaa, että näin mittavan hankkeen liittäminen Suomen sähköverkkoon

Lapissa vaatii laajamittaista sähköverkon parantamista Pohjois-Suomessa ja etelämpänä. Fingrid ilmoittaa, että sähköverkkoyhteyttä tutkitaan uutta Pohjois-Lapin alueellista suunnitelmaa valmistellessa ja että Norjaa on tiedotettu heinäkuussa 2017 siitä, että Fingrid on kehittämässä tätä alueellista suunnitelmaa. Fingrid antaa myöhemmin lisätietoja tästä asiasta. Lisäksi Fingrid toteaa, että työ- ja elinkeinoministeriö päättää rajat ylittävien siirtoyhteyksien luvista. Fingrid kirjoittaa, että tuulivoiman potentiaalia Pohjois-Norjassa ja tuulipuistoa mahdollisesti seuraavan rajat ylittävän siirtoyhteyden tarvetta on tutkittava osana Itämeren alueen ja Pohjoismaiden verkon suunnitteluprosessia. Lisäksi Fingrid toteaa, että tutkimustyössä olisi otettava huomioon se, miten verkon tehotasapainon aiheuttamat rajoitukset määräävät verkon siirtokapasiteetin. Siksi voimalaitosten tekniset ominaisuudet vaikuttavat merkittävästi siihen, paljonko tehoa voidaan liittää sähköverkkoon.

Suomen luonnonsuojeluliitto pyytää selvittämään, miten toimenpide vaikuttaisi tuulivoiman investointeihin voimajohtojen läheisyydessä. MTK-Lappi pyytää selvittämään voimajohtojen vaikutukset Suomen puolella. Lisäksi se huomauttaa, että voimajohtojen reittejä on arvioitava uuden Pohjois-Lapin vuoteen 2040 ulottuvan alueellisen suunnitelman valmistelun mukaisesti. MTK-Lappi huomauttaa, että sähkömarkkinalain mukaan Fingrid on vastuussa sähköverkosta ja sen rakentamisesta.

NVE on samaa mieltä siitä, että verkkoratkaisua on tarpeen tarkastella rajat ylittävänä kokonaisuutena. Tämän vuoksi NVE pyytää, että tutkimuksen kohteena olisivat myös Suomen puolella olevat verkkoratkaisut ja että ne huomioitaisiin uuden Pohjois-Lapin alueellisen suunnitelman valmistelussa. Arviointeihin on sisällytettävä Suomen sähköverkon järjestelmäkohtaiset rajoitukset. NVE uskoo, että Davvi-tuulipuiston mahdollinen vaikutus suomalaisten voimajohtojen lähellä sijaitseviin tuulivoimainvestointeihin on aihe, jota Suomen energiaviranomaisten olisi harkittava mahdollisten uusien voimalinjojen hakemusprosessin yhteydessä.

Finnmarkin kuntayhtymä pyytää lausunnossaan selvyttä siihen, missä määrin Davvi-tuulivoimalaitos on riippuvainen sähköverkon rakentamisesta Suomen puolella ja millaisia seurauksia olisi sillä, mikäli Suomi päätyy prosessin hylkäämiseen. Tästä huomautti myös Finnmarkin maaherra. NVE on samaa mieltä siitä, että tämä vaatii selvityksiä, joten asiasta lisätään tutkimusohjelmaan oma kohtansa. Lisäksi NVE uskoo, että on tärkeää selvittää, miten energiaa voidaan siirtää, jos Finnmarkiin ei rakenneta uutta siirtoverkkoa. NVE katsoo myös, että on tarpeen tutkia, voisiko Lakselv-Adamselv-voimalinjaan liittää Davvi-tuulivoimalaitoksen tuotannon sähköjohdon.

3.2 Prosessi ja menetelmä

3.2.1 Rajat ylittävät vaikutukset

Toimenpiteellä on rajat ylittäviä vaikutuksia Suomessa. Tämän perusteella NVE käsittelee mahdollista Davvi-tuulipuiston ja siihen liittyvän sähköverkkoyhteyden lupahakemusta Espoon yleissopimuksen artiklan 3, Norjan ja Suomen rajavesistökomission, suunnittelu- ja rakennuslain § 14-4 sekä vaikutusten arvioinnista annetun lain § 21 mukaisesti. Seuraavassa on yhteenveto Espoon sopimuksen ja Norjan ja Suomen välisen rajavesistökomission nojalla vastaanotetuista kuulemislausunnoista. Sitä seuraa NVE:n arvio tutkimukselle asetetuista vaatimuksista.

Kommentteja rajat ylittävistä vaikutuksista

Finnmarkin maaherran Norjan ja Suomen rajavesistökomissio kysyy, tarkastellaanko vaikutustenarvioinnissa suunniteltujen toimenpiteiden rajat ylittäviä vaikutuksia, kuten vaikutusta ulkoilmaelämään. Samalla huomautetaan, että vaikutustenarvioinnissa on myös tutkittava rajat

ylittäviä vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen ja meluun. Rajavesistökomissio pyytää myös selvittämään saamelaisten alkuperäiskansojen oikeudet kieltensä ylläpitämiseen ja kehittämiseen sekä kulttuurinsa tutkimiseen.

Saamelaismuseumo SIIDA Suomessa viittaa Tenon ja Utsjoen alueen kulttuurisiin muistoihin. Se huomauttaa, että ylänköjen arkeologisia esineitä ei ole kartoitettu riittävästi ja että tarkempi kartoitus on välttämätöntä. Lisäksi vaikutuksia kulttuuriympäristöön, kuten saamelaisten asuinpaikkoihin, olisi tutkittava. Suomen saamelaismuseumo SIIDA pyytää lisäksi tutkimaan vaikutuksia Natura 2000 -verkoston Piastunturin erämaa-alueeseen F130 2003 sekä Kevon luonnonsuojelualueeseen.

Suomen luonnonsuojeluliitto vaatii, että vaikutukset linnuille (muuttolinnut mukaan lukien) sekä ahmojen ja naalien kaltaisille muille eläimille selvitetään. Metsähallitus pyytää tutkimaan erityisesti sitä, miten toimenpide voi vaikuttaa petolintuihin laajoissa rajat ylittävissä luontotyypeissä. Metsähallitus vaatii nimenomaan keväisin jokilaakson tasangoilla lepäviä muuttolintuja koskevia tutkimuksia.

Suomen kuulemiselimet toteavat, että vaikutustenarvioinnissa on otettava huomioon myös vaikutukset suomalaisen matkailuun ja virkistysalueisiin. Useat suomalaiset kuulemiselimet muistuttavat, että Tenojoki laaksoineen on tärkeä Utsjoen matkailulle.

Suomalainen Paliskuntain yhdistys huomauttaa, että molemmat ilmoitetut voimajohdot kulkisivat Suomen puolella porotalousalueiden Paistunturin ja Kaldoaivin välillä. Yhdistys pyytää tutkimaan vaikutuksia porotalouteen Suomessa ja vaatii, että paikalliset poronhoitoalueet otetaan mukaan prosessiin.

Useat Suomen kuulemiselimistä haluavat myös tutkimuksia saamelaiskulttuurista ja saamelaisten luonnonvaraisista elinkeinoista.

NVE toteaa, että suomalaisten kommentit liittyvät erilaisiin rajat ylittäviin teemoihin, kuten kulttuuriperintöön, ulkoiluun, luonnon monimuotoisuuteen, suojelualueisiin, meluun, matkailuun, porotalouteen ja saamelaiskulttuuriin. NVE viittaa vaikutustenarviointiohjelman aihepiiriin Valtioiden rajat ylittävät vaikutukset. Siinä edellytetään, että tapauksissa, joissa tuulivoimalalla ja siihen liittyvillä sähköverkkoyhteyksillä voi olla vaikutuksia Suomeen tai suomalaisten etuihin, asiaa koskevat tutkimukset on tehtävä myös valtionrajan Suomen puolella. Arviointien täytyy perustua Suomen paikallisten, alueellisten ja keskusviranomaisten sekä organisaatioiden ja elinkeinojen edustajien antamiin tietoihin.

Prosessi ja menetelmä

Suomen kuulemislausunnoissa tuodaan esiin toive osallistumisesta vaikutustenarviointiin. Tässä yhteydessä tarkennetaan, että suomalaisia ja Suomen viranomaisia on tiedotettava hankkeen etenemisestä. Kuulemiselimet ehdottavat, että työpajoja järjestetään Suomen puolella vaikutustenarvioinnin aikana, ja ne huomauttavat, että saamelaiset ottaminen mukaan prosessiin on tärkeää. Finnmarkin maaherran rajavesistökomissio edellyttää, että Tenojokilaakson väestön paikallistuntemus on otettava huomioon päätöksenteon perusteissa, ja että kaikkia prosesseja täytyy ohjata maiden välisellä yhteistyöllä.

Lisäksi viitataan kappaleen Prosessi ja menetelmä kohtaan neljä ja edellytetään, että vastaavaa prosessi toteutetaan Utsjoen kunnan, Suomen viranomaisten, Suomen saamelaiskäräjien ja muiden etujaan puolustavien asianosaisten kanssa. NVE edellyttää kuulemisryhmän perustamista. Ryhmään kuuluisi kuntien, asiaan liittyvien maanomistajien ja muiden oikeudenomistajien, paikallisten norjalaisten ja saamelaisten yhdistysten ja etujärjestöjen edustajia mukaan lukien paikallisten ja

alueellisten elinkeinojen edustajat. Rakennuttajan on arvioitava, täytyykö perustaa erillinen suomalainen kuulemisryhmä vai pitäisikö suomalaisten etujen edustajia kutsua Norjan kuulemiselimeen.

3.2.2 *Laki luonnon monimuotoisuudesta*

Useat kuulemiselimet viittaavat siihen, että toimenpidettä täytyy arvioida luonnon monimuotoisuudesta säädetyn lain perusteella. NVE vaatii, että rakennuttaja kuvailee ja arvioi riittävästi toimenpiteen vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen käymällä läpi aihepiirin Luonnon monimuotoisuus tutkimusvaatimukset. Vaikutustenarvioinnin, vastaanotettujen huomautusten ja omien arvioiden perusteella NVE päättää, onko asiasta riittävästi tietoa luonnon monimuotoisuutta koskevan lain § 8 tietovaatimusten mukaisesti. Vaikutuksia arvioidaan luonnon monimuotoisuutta koskevan lain § 4, 5, 9 ja 10 mukaisesti.

3.2.3 *Saamelaisten kansainvälisten lakien mukaiset oikeudet*

Porotalousoikeuksien osalta useat kuulemiselimet odottavat vaikutusten arvioinnin selventävän vaikutuksia porotalouteen, kun otetaan huomioon lain säännökset porotalouden ja alkuperäiskansojen oikeuksista. Tässä tapauksessa odotetaan saamelaisten vapaan, tietoon perustuvan ennakkosuostumuksen (Free Prior and Informed Consent) toteutuvan. Periaate perustuu kansainvälisen oikeuden saamelaisten erityissuojeluun, johon saamelaiset ovat alkuperäiskansana oikeutettuja ILO-yleissopimuksen numero

169 ja kansalaisyhteiskunta- ja poliittisia oikeuksia koskevan YK:n ihmisoikeussopimuksen artikla 27 nojalla. Deatnogátte Sámiid Searvi / Tanabredden Sameforening viittaa siihen, että rakennuttajalla on velvoite pyrkiä kuulemisella yksimielisyyteen porotalouden edustajien ja muiden etujaan puolustavien kanssa, mikä tarkoittaa, että saamelaisten edut olisi huomioitava tutkimustyön kuulemisprosessissa.

NVE toteaa, että saamelaisten porotaloutta suojaavat kansainvälisen oikeuden määräykset alkuperäiskansojen ja vähemmistöjen suojelusta. NVE arvioi siksi tuulivoiman hakemuksia saamelaisilla alueilla sen mukaan, että Norjan lainsäädäntö ja kansainvälinen oikeus suojaavat saamelaisten etuja. NVE vaatii, että rakennuttaja kuvailee ja arvioi asianmukaisesti rakentamisen vaikutusta porotalouteen ja saamelaisten luonnon hyödyntämiseen täyttämällä tämän aihepiirin tutkimusvaatimukset. Saamelaisten alueiden tuulivoimaloiden lupamenettelyssä kielteiset vaikutukset saamelaisiin etuihin arvioidaan aina kansainvälisen oikeuden vähemmistöoikeuksien valossa sen mukaan, millaisia toimenpiteitä ne sallivat. Tutkimuksella pyritään tarjoamaan päätösvaltaiselle NVE:lle perusteet tällaisten arvioiden tekemiselle.

Kuulemisvelvollisuus perustuu ILO:n yleissopimukseen, jota Norjan täytyy kansainvälisen oikeuden nojalla noudattaa. Neuvottelujen ja kuulemisten avulla varmistetaan, että saamelaiset voivat vaikuttaa heitä koskeviin prosesseihin ja päätöksiin. NVE korostaa, että julkisilla viranomaisilla on velvollisuus kuulla saamelaiskäräjiä ja muita saamelaisten eturyhmiä, mutta kuulemisvelvollisuus ei sido rakennuttajaa.

Suomen saamelaiskäräjät ja Utsjoen kunta pyytävät soveltamaan Akwé: Kon -ohjeita biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen artiklan 8 kohdan j mukaisesti. NVE viittaa siihen, että Akwé: Kon -ohjeet auttavat osapuolia soveltamaan biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen artikla 8 alakohtaa j. Ohjeiden noudattaminen on vapaaehtoista, ja ne antavat suosituksia siitä, miten tutkitaan toimenpiteen vaikutusta alkuperäiskansoihin tai paikallisyhteisöihin. NVE käsittelee toimenpidettä Espoon sopimuksen mukaisesti, kuten edellä mainittiin.

Vaikutustenarviointien yksityiskohtaiset vaatimukset noudattavat 1. heinäkuuta 2017 annettuja

vaikutustenarviointiasetuksia. Asetuksen § 21 määrittää, että vaikutustenarvioinnissa "tunnistetaan ja kuvataan [...] saamelaisen luonnon- ja kulttuuriperintö". Saamelaisen kulttuuria suojaa myös 19.6.2009 annetun luonnon monimuotoisuutta koskevan lain § 1. NVE:n arvion mukaan Suomen saamelaisiin ja paikallisyhteisöihin kohdistuvien rajat ylittävien vaikutusten huomioon ottaminen toteutuu riittävästi ilman Akwé: Kon- ohjeiden suoraa soveltamista.

3.2.4 Tutkijan valinta

Useat kuulemiselimet, mukaan lukien etujaan puolustavat poronhoitopiirit, haluavat poronhoitoalueen laativan itse porotalouden vaikutustenarvioinnin tai että poronhoitoalueet kutsutaan mukaan päättämään, mikä tutkija valitaan tehtävään. Lisäksi useat kuulemiselimet toivovat, että porotalouden paikallinen ja kokemuspohjainen tieto sisällytetään vaikutustenarvointiin ja että sitä painotetaan erityisesti. SNF/LRS ja Sámiëana edellyttävät, että NVE ja Grenselandet AS sopivat yhdessä SNF/LRS:n ja Sámiëanan kanssa, kuka suorittaa vaikutustenarvioinnin saamelaisen luonnon hyödyntämisestä.

NVE:llä ei ole toimivaltaa päättää, mitä ammattimaista tutkijaa rakennuttajan pitäisi käyttää eri tutkimuksissa. NVE haluaa täsmentää, että rakennuttajan vastuulla on käyttää soveltuvaa ja ammattitaitoista tahoa, kun tutkimuksia tehdään toimilupahakemusta varten. Lisäksi NVE viittaa aihepiirin Prosessi ja menetelmä kohtaan 3, jossa NVE edellyttää, että tutkimukset suorittaa pätevä ja ammattimainen taho. NVE lähettää asiakirjat asiaankuuluviin kuulemis- ja tiedotuselimiin, kun se vastaanottaa tuulivoiman lupahakemuksen ja siihen liittyvät vaikutustenarvioinnit. NVE järjestää kuulemisjakson kuluessa julkisen kokouksen. Kuulemisprosessin tarkoituksena on muun muassa tuoda esiin näkökulmia toimenpiteestä ja kerätä palautetta siitä, onko toimenpidettä tutkittu asianmukaisesti. NVE päättää kuulemislausuntojen perusteella, tarvitaanko toimenpiteestä ja sen vaikutuksista lisätutkimuksia.

Poronhoitotutkimukset on NVE:n arvion mukaan toteutettava yhdessä poronhoitoalan ja porotalouden viranomaisten kanssa. Perinnetiedon sisällyttäminen tutkimukseen on varmistettava kiinnittämällä erityistä huomiota asianomaisen poronhoitopiirin aktiivisiin osallistumismahdollisuuksiin. NVE suosittelee, että rakennuttaja toteuttaa perusteelliset prosessit, jotka perustuvat keskinäiseen luottamukseen ja rakentavaan vuoropuheluun. Lupaprosessissa rakennuttajan olisi pyrittävä ylläpitämään jatkuvaa vuoropuhelua asianomaisen poronhoitopiirin kanssa ja tarjoamaan kokemusperusteista tietoa vaikutustenarvointiin. NVE viittaa edelleen aihepiirin Porotalous kohtaan *Etenemistapa*, jossa suositellaan, että poronhoitoalan kanssa tehdään yhteistyötä, ja vaaditaan, että etujaan puolustavat poronhoitopiirit kutsutaan osallistumaan asian tarkasteluun.

3.2.5 Rakennusratkaisun joustavuus ja muutokset

La Naturen Leve viittaa tuulivoimalan ilmoitukseen, jossa todetaan, että lopullinen rakennusratkaisu voi olla erilainen kuin mitä turbiinityypeistä, lukumääristä ja sisäisistä teistä on ilmoitettu. Yhdistys katsoo tämän tarkoittavan sitä, ettei sillä ole todellista mahdollisuutta arvioida luontoon kohdistuvien vaikutusten laajuutta ja seurauksia. Mahdollisen luvan saatuaan rakennuttaja voisi muuttaa suunnitelmia ja reittejä niin, etteivät ne ole enää vaikutustenarvioinnin mukaisia. La Naturen Leve uskoo sen vuoksi NVE:n voivan vaatia, että vaikutustenarvioinnin ammattimaisten raporttien asettamat ehdot sitoisivat rakennuttajaa myös jatkossa.

NVE viittaa aihepiirin Toimenpiteen kuvaus ja perustelut kohtaan kaksi, jossa todetaan, että suunniteltu alue infrastruktuureineen on kuvattava ja esitettävä kartoissa. Suunnitellun tuulivoimalan ihanteelliselle toteuttamiselle on tärkeää, että tuuliturbiinien tyyppi, määrä ja tarkka sijainti voidaan toteuttaa joustavasti. Joustavuus on välttämätön edellytys, jotta rakennuttaja voisi seurata teknologian

kehitystä, hyödyntää toimittajamarkkinoiden kilpailua ja optimoida tuotantoa suunnitellulla alueella. Suoritettavien tutkimusten on perustuttava sellaisen tuulivoimalan suunnitteluun, jota rakennuttaja pitää todennäköisimpänä. Jos hakemuksen tutkimisessa tarvitaan lisätietoa tai tutkimuksia vaikutusten arvioinnista, NVE voi pyytää lisätutkimuksia tai täydentäviä hakemuksia.

Mahdollisesti myönnettävässä luvassa vaaditaan yksityiskohtaiset suunnitelmat. Yksityiskohtaisessa suunnitelmassa esitetään lopullinen rakennusratkaisu, kuten tuuliturbiinien sekä saapumisteiden ja sisäisten teiden sijainnit. Jos yksityiskohtainen suunnitelma poikkeaa merkittävästi alun perin sovitusta ratkaisusta, NVE voi määrätä yksityiskohtaisen suunnitelman kuulemiskierrokselle. NVE:n on hyväksyttävä yksityiskohtainen suunnitelma. NVE ei vaadi rakennuttajalta lopullisen rakennusratkaisun vaikutustenarviointia.

3.3 Hankkeen vaikutukset ympäristölle ja yhteiskunnalle

3.3.1 Maisema ja visuaaliset vaikutukset

Useat kuulemiselimet korostavat lausunnoissaan suunnitellun tuulivoimalan visuaalisia vaikutuksia. Tenon kunta pyytää tuulivoimalan visualisoimista Stääganäsöhhka / Stangnestindin tai Alggašvárrin suunnasta esitettynä. NVE viittaa aihepiiriin Maisema kohtaan kolme, joka edellyttää visualisointia oleellisista paikoista. Visualisointeihin olisi sisällytettävä myös saapumistiet ja sisäiset tiet, levähdyspaikat, rakennukset ja sähköverkkoyhteys siinä määrin kuin sitä pidetään tarkoituksenmukaisena. NVE edellyttää, että kuvauspaikat valitaan maiseman visualisoinnin ammattilaisen suosituksesta yhteistyössä asianomaisten kuntien kanssa. Tutkimusohjelmassa pyydetään myös rakennuttajaa arvioimaan kuulemislausunnoissa saadut ehdotukset kuvauspaikoiksi.

Maaherra korostaa, että maisema-analyysit olisi tehtävä parhaiden käytettävissä olevien menetelmien mukaisesti. Mikäli osoittautuu, että toimenpide näkyisi Suomesta, täytyy myös se huomioida osana tutkimusta. Rajavesistökomissio, Finnmarkin maaherra ja Espoon sopimuksen nojalla Suomen ympäristöministeriö pyytävät myös, että vaikutustenarvioinnissa tarkasteltaisiin toimenpiteen sekä siihen liittyvien voimajohtojen rajat ylittäviä vaikutuksia maisemaan. NVE olettaa, että vaikutustenarvioinnissa arvioidaan myös visuaalisia vaikutuksia Suomen puolella ja että tuulivoimala ja sen sähköverkkoyhteydet visualisoidaan kuvauspaikoista Suomessa. Vaikutustenarviointiohjelman mukaisten arvioiden ja visualisointien avulla rakennuttaja antaa NVE:n arvion mukaan päätöksenteolle riittävän perustan toimenpiteiden vaikutuksesta maisemaan myös Suomen puolella. NVE viittaa myös aihepiiriin Valtioiden rajat ylittävät vaikutukset.

Tenon kunta haluaa tutkimuksia siitä, voisivatko tuuliturbiinit vaihtaa väriä vuodenaikojen mukaan visuaalisten vaikutusten vähentämiseksi. NVE ei tiedä teknologiaa, pinnoitetta tai maalia, joka saisi tuuliturbiinit vaihtamaan väriä vuodenaikojen mukaan. NVE määrää, että tuuliturbiinien on oltava valkoisia tai vaaleanharmaita, jos Davvi-tuulipuistolle myönnetään rakennuslupa. Syy tähän ehtoon on ilmailun turvallisuuden huomioon ottaminen Ilmailuhallinnon näkyvyysvaatimusten mukaan. NVE viittaa myös aihepiiriin Maisema kappaleeseen Etenemistapa. NVE:n arvion mukaan kappaleen Etenemistapa visualisoinnit ja NVE:n neuvonta tarjoavat hyvän ja realistisen vaikutelman tuulivoimalaitoksesta ja sen infrastruktuurista.

3.3.2 Kulttuuriperintö ja kulttuuriympäristö

Fortidsminneforeningen, Deatnogátte Sámiid Searvi / Tanabredden Sameforening ja SNF/LRS sekä Sámiëana pyytävät saamelaiden kulttuurimuistojen kartoittamista suunnitellulla alueella ja sen vaikutusalueella. Tenon kunta vaatii tutkimaan alueen symbolisen arvon saamelaisyhteisölle.

Finnmarkin kuntayhtymä ja saamelaiskäräjät pitävät todennäköisenä, että suunnitellulla alueella on tuntemattomia automaattisia suojattuja kulttuurimuistokohteita. Finnmarkin kuntayhtymän ja saamelaiskäräjien mahdollisuuksien arviointi toi esiin, että valtaosa suunnitellusta alueesta ja sähköverkkoyhteyksistä voi todennäköisesti vaikuttaa metsästyksen tai poronhoitoon liittyviin kulttuurimuistoihin. Lisäksi kuntayhtymä kirjoittaa, että se on keskipitkä potentiaali eläville tiloille jne. Erityisesti verkkoyhteysreittien yhteydessä. Finnmarkin kuntayhtymä ja saamelaiskäräjät ilmoittavat, että ne haluavat yhteisen maastotutkimuksen vuonna 2018 sulan maan kaudella ennen kuin ne voivat antaa lopullisen lausuntonsa.

NVE viittaa kirjeeseensä saamelaiskäräjille 1.6.2015. Öljy- ja energiaministeriö sekä ympäristöministeriö esittelevät 27.11.2013 päivätyllä kirjeellä uusia menettelyjä tutkimusten tekemiseen tuulivoima-asioissa kulttuuriperintölain § 9 mukaisesti. Kirjeessä kerrotaan, että edelliset tuulivoimaloiden suunnitteluun ja sijaintiin liittyvät ohjeet on korvattu uusilla kulttuuriperintölain § 9 mukaisen tiedonantovelvollisuuden nojalla 1.12.2013. Uudet ohjeet viittaavat siihen, että kuntayhtymän ja saamelaiskäräjien on arvioitava kuulemisessa, onko automaattisesti suojatun kulttuuriperinnön löytyminen suunnitellulta alueelta vähän, keskimääräisen tai huomattavan todennäköistä. NVE toteaa, että kuntayhtymä ja saamelaiskäräjät arvioivat alueen automaattisesti suojellun saamelaisen kulttuuriperinnön löytymisen huomattavan todennäköiseksi. NVE viittaa aihepiirin Kulttuuriperintö ja kulttuuriympäristö kappaleeseen *Etenemistapa*. Sen mukaan tapauksissa, joissa löydösten mahdollisuutta pidetään huomattavan todennäköisenä, rakennuttajan on otettava yhteyttä kuntayhtymään ja saamelaiskäräjiin tilataksaan arkeologiset ja kulttuurihistorialliset rekisteröinnit ennen toimilupaa koskevaa päätöstä. Tutkimukset pitäisi siis toteuttaa samanaikaisesti toimenpiteen vaikutustenarvioinnin kanssa.

Sirpmá gilisearvi / Sirman kyläyhdistys ja Fortidsminneforeningen pyytävät tutkimaan, millainen merkitys aineettomilla kulttuurimuistoilla ja luonnonuskonnolla on saamelaisille sekä mitä kulttuurista arvoa luonnolla on saamelaisyhteisölle. Useat kuulemiselimet viittaavat erityisesti siihen, että Rástegáisá on pyhä paikka saamelaisessa uskonnossa ja että siihen liittyy paljon uskonnollisuutta ja perinteitä. Saamelaiskäräjien mielestä Davvi-tuulipuisto voisi häiritä Rástegáisá-tunturia kulttuurimuistolain § 3 ja 4 mukaisesti. Saamelaiskäräjien arvion mukaan saamelaista uskontoa ja perinnettä tällä alueella olisi tutkittava. Tutkijan täytyy tuntea saamen kieliä, kulttuuria ja paikallisia saamelaisia olosuhteita ja hänen täytyy olla pätevä historiallisten lähteiden tulkitsija. Lisäksi saamelaiskäräjien mielestä tutkimukseen on sisällytettävä sekä lähteiden tarkastelua että tiedon keräämistä paikallisväestöltä.

Hankkeen vaikutuksia aineettomiin kulttuurimuistoihin, kuten Rástegáisán merkitykseen saamelaisten pyhänä paikkana, käsitellään NVE:n mukaan aihepiirin Kulttuurimuistot ja kulttuuriympäristö kohdassa viisi, jossa määrätään tutkimaan hankkeen vaikutuksia kulttuurimuistoihin, kuten suunnittelualueen ja sen lähistön pyhiin paikkoihin. Lähteisiin perehtymällä ja haastatteluilla täytyy hankkia tietoa alueen ja sen lähistön uskomuksista ja perinteistä.

Viittaamme lisäksi aihepiirin Kulttuurimuistot ja kulttuuriympäristö kohtaan *Etenemistapa*, jossa kerrotaan, että tutkimusta on tarkasteltava yhdessä aihepiirin Saamelaisten luonnon hyödyntäminen tutkimusvaatimusten kanssa.

Øyvind Johansen kertoo, että Kunesiin suunnitellun laiturirakennelman rantavyöhykkeellä on kulttuurimuistoja, ja hän pyytää kartoittamaan ne. NVE viittaa aihepiirin Prosessi ja menetelmä kohtaan kaksi, jossa korostetaan, että kaikki laitureiden vaikutukset selvitetään tutkimuksella, joka kattaa vaikutukset kulttuuriperintöön.

Saamelaiskäräjät huomauttaa, että tutkijana on tärkeää käyttää tahoja tai konsulttia, jolla on tarvittava ammatillinen ja kulttuurinen asiantuntemus saamelaiskulttuurista ja saamelaisista kulttuurimuistoista. NVE viittaa tässä aihepiiriin Prosessi ja menetelmä kohtaan kolme, jossa NVE vaatii tutkimusten tekijöiksi ammatillisesti päteviä tahoja.

NVE viittaa myös tutkimusohjelmaan aihepiiriin Kulttuuriperintö ja kulttuuriympäristö alakohtiin. Niissä kerrotaan muun muassa, että tunnetut automaattisesti tai harkinnan mukaan suojellut sekä tuoremmat kulttuurimuistot ja kulttuuriympäristöt suunnittelualueella täytyy kuvailla ja esittää kartoissa. Myös toimenpiteen suorat ja visuaaliset vaikutukset on arvioitava. Lisäksi täytyy selvittää lyhyesti, miten kulttuuriperintöön kohdistuvia vaikutuksia voidaan välttää suunnitelmaa muokkaamalla.

3.3.3 *Ulkoilu ja liikenne*

Finnmarkin kuntayhtymä ja Finnmarkin maaherra viittaavat siihen, että alueen ulkoilumahdollisuuksia on kartoitettu heikosti. Ne vaativat, että ulkoilukäyttöön kohdistuvia vaikutuksia selvitetään.

NVE viittaa tutkimusohjelman aihepiiriin Ulkoilu ja liikenne alakohtiin, joissa vaaditaan selvittämään toimenpiteen vaikutuksille alttiita ulkoilualueita. NVE:n arvion mukaan tämä kattaa vaikutukset ulkoilulle kartoitusvaatimukset mukaan lukien.

3.4 **Luonnon monimuotoisuus**

3.4.1 *Luonnon monimuotoisuuden kartoitus - prosessi ja menetelmä*

Finnmarkin kuntayhtymä korostaa, että suunnitelma-alueen ja sähköverkon sekä tiet sisältävän ylängön luonnon monimuotoisuus on huonosti kartoitettu. Useat kuulemiselimet pyytävät perusteellista kartoitusta luonnon monimuotoisuudesta suunnitellulla alueella voimajohdot mukaan lukien. NVE viittaa tässä aihepiiriin Luonnon monimuotoisuus vaatimukseen, joihin kuuluvat muun muassa luontotyyppien ja kasvillisuuden, lintujen ja muiden eläinlajien kartoitus. Tämä sekä aihepiiriin Prosessi ja menetelmä kohdan seitsemän kenttätutkimuksen vaatimukset täyttävät NVE:n arvion mukaan kuulemiselinten vaatimukset kartoituksesta.

Norjan lintutieteellinen yhdistys NOF vaatii, että kenttätutkimusten tekijöillä on hyvät lintutieteelliset tiedot ja että he tuottavat tietoa sekä alueen vakituisista että muuttavista lintulajeista petolintuja painottaen. Finnmarkin maaherra viittaa siihen, että pätevien ammattilaisten on tehtävä asiaankuuluvien lintulajien pariutumista koskevat tutkimukset sopivana ajankohtana, ja tällaisesta työstä täytyy olla edeltävää kokemusta.

NVE viittaa aihepiiriin Prosessi ja menetelmä kohtaan kolme, jossa NVE edellyttää, että ammatillisesti pätevät tahot toteuttavat tutkimukset. NVE viittaa vielä aihepiiriin Linnut kohtaan *Etenemistapa*, jossa todetaan, että arvioiden olisi perustuttava yhteydenpitoon paikallis- ja alueviranomaisten sekä organisaatioiden ja yksittäisten ihmisten kanssa. Lisäksi todetaan, että maastotutkimus on tehtävä, jos nykyinen kirjallinen tieto linnuista on riittämätöntä. Lintututkimus olisi tehtävä sopivana vuodenaikana pesimisajat ja mahdolliset muuttokaudet huomioiden. NVE viittaa tässä aihepiiriin Prosessi ja menetelmä kohtaan seitsemän, jossa NVE edellyttää maastotutkimuksia, ellei tuoreita luontotutkimuksia ole tehty vastikään. Maastotutkimuksen laajuuden pitää vastata tutkimusohjelman vaatimuksia. Maastossa vietettävien päivien määrä on arvioitava alueen koon ja luontotyyppien sekä uhanalaisiksi luokiteltujen lajien löytymisen todennäköisyyden perusteella linnut mukaan lukien. Arviointi on perusteltava. Maastotutkimuksen ajankohta, tarkastusreitti ja tutkijan ammattitaito on ilmoitettava.

3.4.2 Luonto ja kasvillisuus

Maaherra huomauttaa, että suunniteltujen teiden ja voimalinjaväylien maastotöiden vaikutuksia kasvistoon ja elinympäristöihin on tutkittava. Tässä viitataan aihepiirin Prosessi ja menetelmä kohtaan kaksi, jossa vaaditaan sähköverkkoyhteyden, saapumisteiden ja sisäisten teiden, levähdyspaikkojen, rakennusten, väliavarastoinnin ja mahdollisten laiturien vaikutusten tutkimuksen sisällyttämistä ohjelman aihepiirien tutkimukseen.

Hegge ja Løvøy ovat sitä mieltä, että alueen geologiaa on tutkittava, koska siellä on rekisteröityjä nunatak-alueita ja vanhoja jäätikön reuna-alueita Askasgaisan ja Nuorttborggagaissan tunturien ympärillä. Øyvind Johansen ja Tonje Margrete Johansen sekä muut viittaavat siihen, että Askasgaisa, Vounjalrassa ja Vilgesrassa koostuvat erityisestä luontotyypistä, jossa kivenjätkäleitä on tasangolla. He pyytävät selvittämään, kuinka paljon Norjassa on kyseistä luontotyyppiä, sekä harkitsemaan alueen mahdollisen suojelun tarvetta. NVE:n arvion mukaan erityiset geologiset tapaukset, kuten nunatak-huiput, kuuluvat luontotyyppin määritelmään. NVE edellyttää, että rakennuttaja kuvailee ja arvioi asianmukaisesti toimenpiteen vaikutusta luontotyyppisiin täyttäen aihepiirin Luontotyyppit ja kasvillisuus tutkimusvaatimukset. Aihepiirin arviointien pitää perustua olemassa oleviin asiakirjoihin ja yhteydenpitoon paikallis- ja alueviranomaisten sekä paikallisten organisaatioiden ja resurssien hallitsevien henkilöiden kanssa. Tämän perusteella NVE ei vaadi rakennuttajaa tutkimaan samanlaisen luontotyyppin esiintymiä muualla Norjassa eikä vaadi rakennuttajalta arviota alueen suojelutarpeesta.

Finnmarkin luonnonsuojelupiiri (Naturvernforbundet i Finnmark) edellyttää, että vaikutustenarvioinnissa viitataan tutkimukseen, jossa dokumentoidaan onnistunutta suurimittaista kasviston palauttamista teollisuuslaitoksen käytön jälkeen. NVE viittaa aihepiirin Prosessi ja menetelmä kohtaan kaksi, jossa edellytetään, että suunnitteluratkaisuja, reittien muutoksia tai muita lieventämistoimenpiteitä arvioidaan vaatimusten mukaan. NVE:n arvioinnin mukaan vaatimuksen mukainen tutkimus riittää tyydyttävään lieventämistoimenpiteiden arviointiin toimilupaa käsitellessä. Mikäli lupa myönnetään, ympäristö-, liikenne- ja rakennussuunnitelmassa vaaditaan muun muassa, että voimalaitosalue ennallistetaan viimeistään kahden vuoden kuluttua laitoksen käyttöönotosta.

3.4.3 Linnut

Useat kuulemiselimet pyytävät, että Kunesin syvälaiturin suunnitelmien yhteydessä toteutetaan Storelvmunningenin ja siihen liittyvien kosteikkoalueiden lintulajien kenttätutkimus sekä muuttolintujen lepoalueista että paikallisista linnuista. Tässä viitataan aihepiirin Prosessi ja menetelmä kohtaan kaksi, jossa edellytetään, että sähköverkkoyhteyden, saapumisteiden ja sisäisten teiden, levähdyspaikkojen, rakennusten, väliavarastoinnin ja laitureiden vaikutukset sisällytetään aihepiirien ja tässä tapauksessa tutkimusohjelman määrittämään aihepiiriin Linnut.

Lintujen osalta NVE viittaa tutkimusohjelman aihepiiriin Linnut, jossa todetaan, että uhanalaisista ja haavoittuvista lajeista laaditaan yleiskatsaus ja lisäksi arvioidaan, miten toimenpide voi vaikuttaa niihin. Lisäksi on laadittava yhteenveto vastuulajeista ja metsästettävistä lajeista. NVE:n mukaan nämä vaatimukset riittävät tyydyttävään arvioon tuulivoimalan ja voimajohtojen suunnitellun alueen vaikutuksista lintuihin alueella ja sen lähistöllä.

Useat kuulemiselimet ovat toimittaneet tietoja mahdollisista ja rekisteröidyistä punaisen kirjan uhanalaisista linnuista suunnitellulla alueella ja sen lähistöllä. NVE kehottaa rakennuttajaa huomioimaan kuulemiselimiä kommentit.

3.4.4 Muut eläinlajit

Tonje Margrete Johansen ynnä muut pyytävät arvioimaan, miten syvälaituri sisemmässä Laksefjordissa vaikuttaa loheen ja muihin mereneläviin Kunesin vesillä.

Maaherra kertoo, että suunnitelma-alueen pohjoisosasta luoteeseen on rekisteröity ahman pesimäalueita, ja niitä on lisää Tenojoen suunnassa, jonne Tenon sähköverkkoyhteyttä suunnitellaan. NOF pyytää, että vaikutustenarvioinnissa selvitetään, käyttävätkö naalit mahdollisesti aluetta.

NVE viittaa aihepiiriin Muut eläinlajit, jossa vaaditaan laatimaan yleiskatsaus eläinlajeista, joihin toimenpide voi vaikuttaa merkittävästi. Lisäksi viitataan aihepiiriin Prosessi ja menetelmä kohtaan kaksi, jossa korostetaan, että sähköverkkoyhteyden, saapumisteiden ja sisäisten teiden, levähdyspaikkojen, rakennusten, välivarastoinnin ja mahdollisten laiturien vaikutukset on sisällytettävä ohjelman määrittelemien aihepiirien tutkimuksiin. Tämä täyttää NVE:n arvioinnin mukaisesti kuulemiselinten vaatimukset.

3.4.5 Kokonaiskuormitus

NOF ja La Naturen Leve viittaavat siihen, että Davvi-tuulivoimalaitos on vain yksi Finnmarkin monista suunnitelluista ja toteutetuista tuulivoimaloista, ja että muiden vesivoimahankkeiden ja kaivostoiminnan kaltaisten toimenpiteiden vuoksi järjestöt uskovat, että luonnon monimuotoisuudesta säädetyn lain § 10 mukaan kokonaiskuormitusta on painotettava ja arvioitava vaikutustenarvioinnissa. NVE katsoo, että tämä on huomioitu aihepiiriin ensimmäisessä kohdassa Kokonaiskuormitus, jossa vaaditaan harkintaa siitä, voivatko nykyiset tai suunnitellut toimenpiteet alueella vaikuttaa sellaisten lajien tai elinympäristöjen hoitotavoitteisiin, joihin tuulivoimala ja sen sähköverkkoyhteys voivat vaikuttaa. NVE viittaa lisäksi aihepiiriin Suhde muihin suunnitelmiin kohtaan kolme. Siinä todetaan, että Finnmarkin muiden tuulivoimaloiden ja suurten voimajohtojen tulevat suunnitelmat pitää selvittää.

3.4.6 Yhtenäiset ja koskemattomat luontoalueet

Useat kuulemiselimet huomauttavat, että tuulivoimala sähköverkkoverkkoyhteyksineen pienentää koskemattonta yhtenäistä luontoaluetta (aiemmin norjaksi INON; inngrepsfrie naturområder). Kunesin kyläyhdistys pyytää selvittämään, onko ilmoitetun toimenpiteen toteuttaminen Norjan jäljellä olevien erämaiden kustannuksella yhteiskunnallisesti järkevää. Useat kuulemiselimet pyytävät arvioimaan, mitä velvoitteita Norjalla on suojata koskemattonta luontoa. Finnmarkin luonnonsuojelupiiri pyytää tutkimaan, kuinka monta vastaavaa yhtenäistä koskemattonta aluetta Norjassa on. Se pyytää myös ennustetta tulevista toimenpiteistä tämän maisematyyppin alueella.

NVE on asettanut vaatimukset tällaisten alueiden mahdollisten vaikutusten arvioinnille aihepiirissä Yhtenäiset ja koskemattomat luontoalueet. Tällaisten yhtenäisten luontoalueiden mahdolliset menetykset pitää ilmoittaa prosentiosuuksina suhteutettuna menetyksiä kokeneisiin kuntiin, lääneihin tai maanlaajuisesti. Tällaisilla alueilla on tehtävä konkreettinen mahdollisten vaikutusten arviointi. Lisäksi arvioinneissa on huomioitava myös ulkoilu ja porotalous. NVE ei katso tarvitsevansa päätöksentekoonsa ennustetta tämän maisematyyppin erilaisista toimintasuunnitelmista.

3.5 Saastuminen (melu, varjot ja muu saastuminen)

3.5.1 Melu ja varjo

Sirpmá gilisearvi / Sirman kyläyhdistys on huolissaan tuulipuiston melusta, ja jatkaa, että mikään kasvillisuus tai tunturien huiput eivät vaimenna melua. Norjan luonnonsuojeluliitto viittaa

äänimaisematutkimukseen, jonka mukaan luontotyyppin melulla ja luonnon monimuotoisuuden vähenemisellä on yhteys. Luonnonsuojeluliitto vaatii alueen äänimaiseman tutkimista ja sen tekijäksi tutkijaa, joka on luonnon äänimaisematutkimusten asiantuntija.

NVE viittaa aihepiirin Melu eri kohtiin, joissa vaaditaan ottamaan huomioon, miten tuulivoimalaitoksen melu vaikuttaa ympärivuotisiin asuntoihin ja loma-asuntoihin sekä ulkoiluun. Aihepiirissä vaaditaan laatimaan myös melukartat. NVE viittaa lisäksi aihepiirin Melu kohtaan *Menettelytapa*, jonka mukaan tutkimusten on perustuttava NVE:n ohjeistuksiin *Skyggekast fra vindkraftverk* (Voimalaitoksen varjostukset), *Retningslinjer forbehandling av støy i arealplanlegging* (T-1442, Suuntaviivoja melun huomioimisesta aluesuunnittelussa) ja *Veileder til retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging* (M-128, Ohjeita suuntaviivoiksi melun huomioimisesta aluesuunnittelussa). Meluohjeiden mukaisesti tehdyt tutkimukset muodostavat NVE:n mielestä hyvän pohjan päätöksenteolle. NVE ei määrää rakennuttajaa tutkimaan toimenpiteen vaikutuksia äänimaisemaan.

3.6 Elinkeinoelämän ja yhteiskunnan näkökohdat

3.6.1 Lisäarvon luominen

Lebesbyn kunta ja Kunesin kyläyhdistys pyytävät, että hankkeen tuloksena syntyvää arvonlisäystä tutkitaan. Lebesbyn kunta haluaa tutkimuksia siitä, miten voimalaitoksen rakentaminen voisi vaikuttaa väestön ja elinkeinoelämän kehittämiseen Kunesissa ja muualla sisemmän Laksefjordin alueella. Lisäksi Lebesbyn kunta haluaa selvityksen laiturien ja konttirakennelmien rakentamisesta ja niiden paikallisesta jälleenkäytöstä. Lebesbyn kunta haluaa myös tutkia, miten paikallista työvoimaa ja paikallisia yrityksiä voidaan käyttää ja miten rekrytoidaan ja asutetaan voimalan käyttövaiheessa 30–40 työntekijää perheineen.

Øyvind Johannsen pyytää tarkempia määrittelyjä siitä, mitä käytönaikaisia toimenpiteitä tuulivoimalaitos tarvitsee ja kuinka monta paikallista työpaikkaa käyttövaiheessa odotetaan.

NVE vaatii tutkimusohjelman aihepiirin Arvonlisäys alakohdassa kuvaamaan, miten toimenpide voi vaikuttaa asianomaisten kuntien talouteen mukaan lukien työllisyys sekä arvonlisäys paikallisesti ja alueellisesti. Selvitys täytyy tehdä sekä rakennus- että käyttövaiheista. NVE:n mukaan nämä vaatimukset riittävät tyydyttävään arvioon arvonmuodostuksesta paikallisesti ja alueellisesti. Lebesbyn kunnan pyyntöön laiturien ja konttirakennelmien tutkimuksista vastataan viittaamalla aihepiirin Toimenpiteen kuvaus kohtaan kaksi, jossa vaaditaan kuvailemaan muun muassa rakennukset ja laiturit.

3.6.2 Matkailu ja turismi

Levajok Fjellstue AS on huolestunut siitä, että toimenpide johtaa matkailijoiden vähenemiseen alueella.

Tässä yhteydessä NVE viittaa aihepiiriin Matkailu ja turismi, jossa vaaditaan kuvailemaan lyhyesti alueen matkailuelinkeinoa ja arvioimaan toimenpiteen mahdollisia vaikutuksia matkailuun ja turismiin. Tämä pätee myös luontoa hyödyntävään turismiin.

3.6.3 Ilmailu ja viestintäjärjestelmät

Avinor on tarkastellut toimenpidettä Lakselvin lentokentän nykyisten laskeutumis- ja noususuunnitelmien kannalta ja korostaa, että on tärkeää muuttaa tuulivoimalaitoksen suunnittelua siten, että turva-alueiden huomioiminen varmistetaan jatkosuunnittelussa.

NVE viittaa aihepiirin Toimenpiteen kuvaus ja perustelut kohtaan kaksi, jossa todetaan, että suunniteltu alue infrastruktuureineen on kuvattava ja esitettävä kartoissa. Suunnitellun tuulivoimalan ihanteelliselle toteuttamiselle on tärkeää, että tuuliturbiinien tyyppi, määrä ja tarkka sijainti voidaan toteuttaa joustavasti. Joustavuus on välttämätön edellytys toimijoille, jotta he voivat hyödyntää teknologian kehittämistä ja kilpailukykyisiä mahdollisuuksia toimittajamarkkinoilla sekä optimoida tuotannon suunnittelualueella. Suoritettavien tutkimusten on perustuttava sellaisen tuulivoimalan suunnitteluun, jota rakennuttaja pitää todennäköisimpänä. Mahdollisesti myönnettävässä luvassa vaaditaan yksityiskohtaiset suunnitelmat. Yksityiskohtaisessa suunnitelmassa esitetään lopullinen rakennusratkaisu, kuten tuuliturbiinien sekä saapumisteiden ja sisäisten teiden sijainnit. NVE:n on hyväksyttävä yksityiskohtainen suunnitelma. Mikäli lupa myönnetään, NVE voi asettaa ehdot, joiden mukaan yksityiskohtaisessa suunnitelmassa on huomioitava ilmailun turva-alueet. NVE kehottaa myös rakennuttajaa ottamaan huomioon Avinorin kommentin ja pyytää huomioimaan sen lisätutkimuksissa.

3.7 Poronhoito

3.7.1 Perinnetieto ja etujaan puolustavien poronhoitoalueiden osallistuminen

Poronhoitopiiri 13 pyytää, että vaikutustenarvioinnin menetelmässä huomioidaan perinteinen tietämys, saamen kieli, porotalouden osallistuminen ja kokonaisuormitus.

Porotalouden kanssa aidosti keskustelemalla porotalouden perinnetieto ja toimintatavat yksittäisillä alueilla voitaisiin sisällyttää tuulivoimalan suunnitteluun. Saamelaisten perinteisen tietämyksen luokitteleminen ja sisällyttäminen tutkimuksen tietopohjaan voi edistää parhaalta mahdolliselta perustalta tehtävää päätöksentekoa. NVE viittaa aihepiirin Poronhoito kohtaan *Etenemistapa*, jossa se NVE suosittelee ryhtymään yhteistyöhön porotalouden kanssa. Lisäksi etujaan puolustavia poronhoitopiirejä pyydetään osallistumaan kuulemiseen. NVE vaatii myös, että myös poronhoitopiirien piirisuunnitelmien tiedot ja käytösäännöt on käytävä läpi näiden tutkimusten yhteydessä. NVE huomauttaa, että kyseiset asiakirjat voivat olla vanhentuneita ja että niitä joudutaan ehkä täydentämään poronhoitopiireiltä saaduilla tiedoilla.

Kokonaisuormitustutkimusten kohdalla viitataan aihepiirin Poronhoito kohtiin viisi ja kuusi, joissa vaaditaan, että tuulivoimalaa tarkastellaan yhdessä muiden poronhoitopiirin toimenpiteiden ja suunnitelmien kanssa ja että kuvaukseen liitetään toimenpidekartta.

3.7.2 Maankäyttökartta

Useat kuulemiselimet pyytävät, että porotalouden alueen hyödyntämistä arvioidaan yhteistyössä asianosaisten poronhoitopiirien kanssa. Lisäksi viitataan siihen, että Kilden-verkkopalvelussa saatavilla olevat maankäyttökartat eivät kuvaa alueen käyttöä riittävästi, ja huomautetaan, että päivitetty alueen käyttökartat on laadittava yhteistyössä asianomaisten poronhoitopiirien kanssa.

NVE on tietoinen siitä, että nykyinen maankäyttökartta Kilden-palvelussa on tehty nykyisestä poikkeavalla tarkkuudella eikä karttoja ei ole päivitetty 1990-luvun jälkeen. NVE viittaa tässä aihepiirin Poronhoito kohtaan yksi, jossa tarkennetaan, että alueen käytön kuvaus täytyy muun muassa tehdä aina asianosaisten poronhoitopiirin ajantasaisien maankäyttökarttojen perusteella.

3.7.3 Vaikutukset läheisille poronhoitopiireille

Finnmarkin maaherra ilmoittaa, että suunniteltu alue on tärkeä kauttakulkualue poronhoitopiirille 13, joten he pitävät ratkaisevan tärkeänä, että vaikutustenarvioinnissa selvitetään seurauksen porojen liikkumiselle. Useat kuulemiselimet huomauttavat, että mahdollisia vaikutuksia poronhoitopiirien 14A ja 9 poroille pitäisi myös tutkia.

Davvi-tuulipuisto suunniteltu alue sijaitsee poronhoitopiirin 13 sisällä, ja tuulivoimalan saapumistien suunnitelmat vaikuttavat poronhoitopiiriin 14 A. Suunnitellut sähköverkkoyhteydet vaikuttavat poronhoitopiireihin 9, 13 ja 17. Lisäksi kulkuväylä pohjoisessa rajautuu poronhoitopiiriin 14 A. NVE olettaa, että alueen välttely tuulivoimalan takia voi johtaa naapuripiirien porojen sekoittumiseen ja vaikeuttaa päivittäistä poronhoitoa. Tässä viitataan aihepiiriin Poronhoito kohtaan kaksi, jossa muun muassa edellytetään epäsuorien vaikutusten kuvaamista ja arviointia. Lisäksi viitataan saman aihepiiriin neljanteen luetelmakohtaan, jossa tarkastellaan, miten tuulivoimalaitos voi rakentamisen ja käytön aikana vaikuttaa alueen poronhoitoon aiheuttamalla suoraa esteitä, alueen välttelyä ja käytännön hankaluuksia. NVE edellyttää, että edellä mainittujen läheisten poronhoitopiirien vaikutustenarviointi on osa tätä tutkimusta.

3.7.4 Lisätyöt

Karasjok flyttsamelag ja Finnmarkin maaherra pyytävät, että tutkimuksessa selvitetään lisätöiden tarvetta, kuten jokavuotisia muuttoja (jutaamista) ja muuta poronhoitoa. Lisäksi maaherra huomauttaa, että poronhoito käyttää helikoptereita ja nelikoptereita, ja mahdollisten lentokieltoalueiden aiheuttamien lisätöiden seuraukset on selvitettävä tutkimuksessa.

NVE viittaa aihepiiriin Poronhoito kohtaan neljä, jossa vaaditaan arvioimaan, miten tuulivoimalaitos voi rakentamisen ja käyttövaiheen aikana vaikuttaa alueen poronhoitokäyttöön haitat poronhoidolle mukaan lukien. NVE edellyttää, että tutkimuksessa kuvaillaan erilaisia ylimääräisiä töitä ja käyttörajoituksia, kuten voimalan ilmatilan käyttöä. Porotalouden helikopterien ja nelikopterien käyttöön viitataan myös aihepiiriin Ilmailu ja viestintäjärjestelmät kohdassa neljä, jossa arvioidaan, ovatko tuulivoimala ja siihen liittyvät sähköverkkoyhteydet lisäesteitä ilmailulle ja erityisesti matalalla lentäville lentokoneille ja helikoptereille. NVE vaatii, että vaikutustenarvioinnissa arvioidaan myös seuraukset helikopterien ja nelikopterien käytölle poronhoidossa.

3.7.5 Työpaikat ja talous

Karasjok flyttsamelag ja poronhoitopiiri 9 vaativat, että vaikutustenarviointi osoittaa, kuinka moni porotaloustoimintaa harjoittava naapuripiirit mukaan lukien joutuu lopettamaan toimintansa tuulivoimalaitoksen takia. Karasjok flyttsamelag vaatii tuulivoimalaitoksen rakentamisen sosiokulttuuristen näkökohtien arviointia.

Useat kuulemiselimet pyytävät porotalouden taloudellisten menetysten arviointia mukaan lukien tuotantotappiot laidunalueiden menetysten, häiriöiden, lisätöiden ja alueen välttelyn takia. Lisäksi poronhoitopiiri 13 pyytää, että lieventämistoimenpiteiden kustannukset lasketaan.

NVE edellyttää, että porotalouden tutkimus sisältää kaikki toimenpiteen oleelliset vaikutukset mukaan lukien taloudelliset, kulttuuriset ja sosiaaliset vaikutukset. NVE viittaa myös aihepiiriin Arvonlisäys, jossa vaaditaan kuvaamaan toimenpiteen vaikutuksia asianomaisten kuntien talouteen, kuten työllisyyteen ja arvonlisäykseen paikallisesti ja alueellisesti, ja että niitä kuvataan sekä rakentamis- että käyttövaiheessa. Nämä vaatimukset riittävät NVE:n mukaan asian arvioimiseen.

3.7.6 Kustannusten kattaminen

Useat kuulemiselimet pyytävät, että rakennuttaja vastaisi kustannuksista, joita poronhoitopiireille koituu lupamenettelyyn osallistumisesta. NVE viittaa tässä aihepiiriin Poronhoito kappaleeseen *Etenemistapa*. Rakennuttaja vastaa vaikutustenarvioinnin kustannuksista vaikutustenarvioinnista annetun lain § 4 kolmannen kohdan mukaan. NVE:n mielestä on tärkeää saada porotalouden toimijat mukaan tutkimustyöhön. NVE edellyttää, että rakennuttaja varmistaa porotalouden harjoittajien mahdollisuuden osallistua tutkimustyöhön kattamalla tarpeelliset kustannukset.

3.7.7 Tietutkimukset

Saamelaiskäräjien mielestä nykyisten tietojen perusteella tehty yhteenveto tuulivoimalan ja voimajohtojen vaikutuksista porotalouteen ei ole riittävä. Tutkimuksessa on myös selvitettävä, mitä nykyistä tietoa teiden sekä liikenteen vaikutuksista on olemassa. NVE viittaa tässä aihepiiriin Prosessi ja menetelmä kohtaan kaksi, jossa edellytetään muun muassa, että saapumistiet ja sisäiset tiet on sisällytettävä ohjelman aihepiirien tutkimukseen. Tämän perusteella NVE olettaa, että arviointien perustana voidaan käyttää myös nykyistä tietoa teiden vaikutuksista.

3.7.8 Uusien voimajohtoväylien tutkimukset

Maaherra viittaa karttapalvelu Kildeniin, jossa on porojen muuttoalue suunnitelma-alueen itä- ja länsipuolella. Muuttoalue alkaa Gurrojohkasta (Gurrogáisan itäpuolelta) etelään kohti Leavvajávria, jossa se jakautuu kahdeksi muuttoreitiksi etelämmäksi. Dárjohkan pohjoispuolelta alkaa toinen muuttoreitti vielä pohjoisemmaksi. Poronhoitopiirin 13 käyttösäännöissä tämä muuttoalue on kuvailtu yhtenäiseksi muuttoalueeksi. Se on myös kirjattu poronhoitopiirin 17 käyttöohjeisiin yhtenäisenä muuttoalueena. Sen vuoksi on oletettava, että muuttoalue on tosiasiaa yhtenäinen. Etelään suuntautuva sähköverkkoyhteys vaikuttaisi tähän muuttoalueeseen. Poronhoitopiiri 9 uskoo, että suunniteltu sähköverkkoyhteys itään kohti Suomea ylittäisi kaksi keskeistä talvilaidunalueutta ja erottaisi ne toisistaan. Poronhoitopiiri 9 uskoo, että voimajohtot johtavat myös alueen välttelystä. Se viittaa E6:n ja Tenojoen suuntaiseen voimajohtoväylään ja huomauttaa, että sillä voisi olla seurauksia poronhoitopiirille, sillä rakentamisen häiriöt ja voimajohtojen välttely johtaa suurien laidunalueiden menetykseen. Suomen ympäristöministeriö huomauttaa myös, että kahdella mahdollisella Suomeen suuntautuvalla väylällä voi olla kielteisiä ympäristövaikutuksia.

Lisäksi suomalainen Paliskuntain yhdistys huomauttaa, että kaksi ilmoitettua voimajohtoväylää kulkee Suomen puolella Paistunturin ja Kaldoaivin poroalueiden välillä. Yhdistys pyytää porotalouden vaikutusten tutkimista Suomen puolella ja paikallisten paliskuntien osallistumista prosessiin.

NVE huomioi, että Finnmarkin maaherran ja poronhoitopiiri 9:n mielestä ilmoitetuista voimajohtoista itään kohti Suomea saattaa olla haitallisia vaikutuksia porotalouteen ja että Suomen ympäristöviranomaiset uskovat myös, että uusia Suomeen suuntautuvia väyliä olisi tutkittava. NVE pyytää siis rakennuttajaa tutkimaan mahdollisuutta valita sellainen vaihtoehtoinen reitti, jolla poronhoitopiirin mielestä olisi vähemmän vaikutusta sen toimintaan. Tällaista voimajohtoväylää olisi tarkasteltava Suomen muun sähköverkon laajentamisen yhteydessä, ja väylän ympäristövaikutusten pienentämistä Suomen puolella on painotettava. Tällaisen väylän valmistelu olisi tehtävä yhdessä alueen porotalouden, Suomen paikallisviranomaisten ja Fingridin kanssa. NVE toteaa Suomen puolelle jatkuvien voimajohtojen vaikutuksista poronhoitoon, että niitä käsitellään voimajohtojen lupakäsittelyssä, kun prosessi alkaa Suomessa. Norjan voimalinjojen rajanylityspaikka asettaa kuitenkin reunaehdot sille, mihin voimajohto kulkee Suomessa, joten NVE pitää tärkeänä sitä, että väylän vaikutuksia arvioidaan lyhyesti myös Suomessa. Tällaisen arvioinnin pitäisi olla osa kokonaisarviointia, joka määrittää mahdollisen vaihtoehtoisen voimajohtoväylän Suomeen.

3.8 Saamelaisten luonnon hyödyntäminen

Useat kuulemiselimet, mukaan lukien saamelaiskäräjät, pyytävät selvittämään vaikutuksia saamelaiseen luonnon hyödyntämiseen alueella. Lisäksi kuulemiselimet edellyttävät, että tutkija tuntee saamelaisten luonnon hyödyntämistä, sen merkityksen saamelaiskulttuurille ja saamen kielelle sekä myös paikalliset olosuhteet.

NVE viittaa tutkimuksen aihepiiriin Saamelaisten luonnon hyödyntäminen, jossa määrätään, että hankkeen vaikutuksia saamelaisten luonnon hyödyntämiseen suunnittelualueella tulee tutkia ja tässä yhteydessä alueen historiallinen käyttö ja toiminnan merkitys paikalliskulttuurin perustana on kuvailtava. Kuulemiselinten vaatimukseen tutkijasta NVE toteaa, että aihepiirin Prosessi ja menetelmä kohdassa kolme NVE edellyttää, että tutkimukset suorittaa ammatillisesti pätevä taho. Lisäksi viitataan aihepiiriin Saamelaisten luonnon hyödyntäminen kohtaan Etenemistapa, jossa muun muassa kerrotaan, että arvioiden tulee perustua paikallisilta, alueellisilta ja keskusviranomaisilta sekä organisaatioilta ja elinkeinoilta saatua tietoon.

3.9 Muu maankäyttö

Direktoratet for mineralforvaltning (Norjan kaivoshallinto) viittaa siihen, ettei alueella tai sen vaikutusalueella ole rekisteröityjä mineraalivarjoja. Hankkeen laajuuden perusteella Direktoratet for mineralforvaltning pyytää, että mineraalivarjoja tutkitaan vaikutustenarvioinnissa omana aihepiirinään, joka perustuu mineraalilakiin ja vaikutustenarviointiin. DMF suosittelee selvitystä resurssien geologisen tutkimuksen tarpeesta tutkimuksen osana.

DMF muistuttaa, että kun massaa kaivetaan yli 10 000 kuutiometriä tai mikä tahansa luonnonkiven louhinta edellyttää mineraalilain § 3 mukaista lupaa. Lupahakemuksen yhteydessä on laadittava käyttösuunnitelma. Käyttösuunnitelmassa on varmistettava mineraalilain mukainen vastuullinen kaivaminen, kuten asianmukainen toiminta, tarvittavat turvatoimet ja alueen siistiminen toiminnan päätyttyä. DMF:n täytyy hyväksyä toimilupahakemus ennen toiminnan aloittamista.

NVE vaatii tutkintaohjelman aihepiiriin Muu maankäyttö alakohdassa, että toimenpiteen mahdollinen vaikutus muihin maankäytön kohteisiin ja myös mineraalivarjojen louhintaan kuvataan. Mahdollinen muu geologisten resurssien tutkimisen tarve arvioidaan osana tutkimusohjelmaa. NVE:n mukaan tämä riittää tyydyttävään arvioon alueen mahdollisista mineraalivarjoista. Asianomaisiin viranomaisiin tulisi ottaa yhteyttä nykyisen maankäytön ja suunnitellun maankäytön nykyisen dokumentaation keräämiseksi.

3.10 Muuta

3.10.1 Vaikutukset terveyteen

Sirpmá gilisearvi / Sirman kyläyhdistys pyytää tutkimaan terveysvaikutuksia. Poronhoitopiiri 9 viittaa mielenterveyden tutkimukseen, jossa todetaan, että tuulivoimalan kaltaiset toimenpiteet vaikuttavat saamelaisten porotalouden psykologisiin ja sosiaalisiin olosuhteisiin. Poronhoitopiiri 9 pyytää tällaisten psykososiaalisten näkökohtien selvittämistä vaikutustenarvioinnissa.

Utsjoen kunta ja useat yksityishenkilöt vaativat, että vaikutustenarviointi ulotettaisiin myös Suomeen ja tehtäisiin sosiaalisia vaikutuksia koskeva tutkimus.

Poronhoitoalan kulttuuristen ja sosiaalisten vaikutusten kohdalla NVE edellyttää, että porotalouden tutkimuksessa huomioidaan kaikki vaikutukset, jotka toimenpide voi aiheuttaa. NVE viittaa aihepiiriin Poronhoito kohtaan kaksi, jossa muun muassa vaaditaan kuvaamaan ja arvioimaan suunnitellun tuulipuiston epäsuorat vaikutukset. NVE ei määrää rakennuttajaa tutkimaan vaikutustenarvioinnissa terveyshaittoja tai seurauksia mielenterveydelle.

NVE viittaa myös aihepiiriin Sähkömagneettiset kentät kohtaan kaksi, jossa pyydetään yhteenvetoa sähkömagneettisten kenttien nykyisistä tiedoista ja mahdollisista terveysvaikutuksista.

3.10.2 Rahasto

Lebesbyn kunta haluaa selvittää sen ja rakennuttajan välistä avustujärjestelyn sopimusta, jos kiinteistöverosta luovutaan. Lisäksi kunta haluaa arvioida, pitäisikö Kunesin alueelle ja sisempään Laksefjordiin perustaa aloiterahasto ja voidaanko Davvi-tuulipuiston tiedotuskeskus sijoittaa Kunesiin.

Tenon kunta haluaa selvittää, miten rakennuttaja voi auttaa saamelaiskulttuurin vahvistamisessa tuulipuiston lähellä. Kunta pyytää selkeitä esimerkkejä tuulivoiman rakennuttajan ja omistajan taloudellisista velvoitteista. Tenon kunta pitää lisäksi tärkeänä, että kaikille kolmelle kunnalle luodaan yhteinen solidaarinen luonnonresurssien resurssirahasto, joka perustuu tuulipuiston kiinteistöverosta saatavaan tuloon.

NVE:n täytyy ottaa lupamenettelyssä huomioon sekä yksityiset että yleiset edut, joihin toimenpide voi vaikuttaa. NVE:n täytyy arvioida, onko toimenpiteen vaikutus yhteiskuntaan yleisesti hyväksyttävissä. Yksityisoikeudellisten sopimusten arviointi, mukaan lukien rakennuttajan ja asianosaisten kuntien sopimukset, ei kuulu lupakäsittelyssä NVE:n harkinnan piiriin. Siksi NVE ei määrää toimenpiteitä mahdollisten rahastojen ja muiden mahdollisten taloudellisten avustusten tutkimiseksi.

3.10.3 Laitoksen sulkeminen

Useat kuulemiselimet pyytävät, että vaikutustenarvioinnissa esitetään suunnitelmat siitä, miten hankkeessa varmistetaan alueen puhdistaminen ja ennallistaminen. NVE viittaa tässä yhteydessä omiin pysyviin lupaehtoihinsa laitoksen sulkemisesta. Luvan mahdollisesti saatuaan luvanhaltijan on tehtävä laitoksen kahdennentoista toimintavuoden loppuun mennessä NVE:lle ehdotus vakuusjärjestelystä, joka varmistaa kustannusten kattamisen tuuliturbiinien poistamiseksi ja alueen palauttamisesta ennalleen käyttöjakson lopussa energialainsäädännön § 3-4 d mukaan. NVE viittaa lisäksi aihepiiriin Infrastruktuuri kohtaan ja on sitä mieltä, että kuulemiselimen vaatimukset täyttyvät.

3.10.4 ilmastaselvitys

Maaherra vaatii, että tuulivoimalaitoksen aiheuttamia ilmastovaikutuksia tutkitaan tarkemmin. La Naturen Leve on sitä mieltä, ettei norjalaisen maalle rakennetun tuulivoiman ilmastovaikutusta ole dokumentoitu, ja se pyytää, että Davvi-tuulipuiston mahdollista vaikutusta ilmastoon tutkitaan tarkemmin. Finnmarkin luonnonsuojelupiiri vaatii vaikutustenarvioinnin viittaavan sellaiseen dokumentaatioon, jonka mukaan Davvi-tuulipuiston tuotantoa voidaan pitää EU-komission energia- ja ilmastopakettien eli Barroso-paketin mukaisena kestävästä kehityksenä. Dokumentaation täytyy olla tunnustettujen ja neutraalien tutkimuslaitosten työtä.

Ávjavárre flyttsameliste viittaa siihen, että Norja on nykyään omavarainen uusiutuvan energian suhteen, eikä se näe tuotantotarvetta, joka voisi perustella rakentamisen laidunmaille sekä niiden pakkolunastuksen. Ávjavárre flyttsameliste kysyy, miksi Norjan olisi tuettava toimenpiteitä luonnossaan rahoittaakseen halvan energian tuotantoa Euroopan sähkömarkkinoille. Lisäksi Ávjavárre flyttsameliste on sitä mieltä, että tuuliturbiinien valmistaminen vaatii enemmän fossiilista energiaa kuin mitä se tuottaa uusiutuvaa energiaa käyttöaikanaan. Sirpmá gilisearvi / Sirman kyläyhdistys vaatii, että suuren tuulipuiston rakentamisen ilmastollisia seurauksia tutkitaan.

Tuulivoimaloiden sähköntuotanto ei fossiilisista energialähteistä poiketen aiheuta kasvihuonekaasujen suoria päästöjä. Uusi sähköntuotanto auttaa myös vahvistamaan tehotasapainoa ja toimitusvarmuutta alueella.

NVE ei vaadi rakennuttajaa laatimaan asiakirjoja siitä, voidaanko Davvi-tuulipuiston tuotantoa voidaan pitää ympäristöystävällisenä EU-komission energia- ja ilmastopakettien mukaisesti. NVE viittaa aihepiiriin Toimenpiteen kuvaus ja perustelut kolmanteen ja neljanteen luetelmakohtaan, joissa

vaaditaan selvitystä siitä, voidaanko tuulivoimahanketta pitää ilmastotoimenpiteenä. Samoissa kohdissa vaaditaan tuulivoimalaitoksen elinkaaren analysointia. Näiden tutkimusten toteuttaminen muodostaa NVE:n mukaan riittävän perustan päätökselle toimenpiteen ilmastovaikutuksista.

Tenon maanomistajat Suomessa pyytävät, että tuulivoiman hyötyjä verrataan ympäristöön kohdistuviin kielteisiin vaikutuksiin. NVE viittaa aihepiiriin Prosessi ja menetelmä kohtaan, jossa toimenpiteen sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia vaaditaan käsiteltäviksi asianosaisissa aihepiireissä. NVE arvioi mahdollisen Davvi-tuulipuiston hakemuksen saatuaan tuulipuiston ja siihen liittyvän infrastruktuurin hyötyjä ja haittoja eri aihepiireissä, kuten erilaisten ympäristövaikutusten aihepiirissä. Tällöin NVE:n tärkeinä pitämiä etuja ja haittoja punnitaan toisiinsa vertaillen ja tehdään kokonaisarviointi siitä, onko tuulipuistolle myönnettävä lupa vai ei.

3.10.5 Riski- ja haavoittuvuusarvio

Finnmarkin maaherran mielestä on olennaista, että yhteiskunnan suojaamisesta huolehditaan toimilupamenettelyssä. Maaherra muistuttaa, että kaikkien riski- ja haavoittuvuusarviossa yksilöityjen seuranta- ja lieventämistoimenpiteiden seuranta olisi jatkettava myöhemmissä suunnitelmissa.

NVE viittaa tässä aihepiiriin Muu saastuminen kohtaan neljä, jossa todetaan, että onnettomuuden todennäköisyys ja kaikki sen estämiseen tähtäävät toimenpiteet on otettava huomioon. Lisäksi viitataan aihepiiriin Turvallisuus ja valmius tutkimusvaatimukseen. NVE ei vaadi tällä hetkellä täydellistä riski- ja haavoittuvuusarviota. NVE voi määrätä mahdollisen luvan myöntämisen yhteydessä, että riski- ja haavoittuvuusarvio laaditaan osana yksityiskohtaista suunnitelmaa, jos se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi.

3.10.6 Myyntilupa

NVE muistuttaa myös, että koska Suomeen kulkeva voimajohto on yhteys ulkomaille, niin energialain § 4.2 nojalla on haettava myyntilupaa, jos toimenpiteelle myönnetään rakennuslupa. Tällainen hakemus on lähetettävä öljy- ja energiahallinnolle.

4 Saapuneet ilmoitukset

Alla on tiivistelmä Davvi-tuulipuiston sekä sen sähköverkkoyhteyden tutkimusohjelman kuulemislausunnoista, joissa keskitytään tutkimusohjelmaan kannalta oleellisiin huomautuksiin.

4.1 Paikalliset viranomaiset

Lebesbyn kunta kirjoittaa 20.12.2017 päivätyssä kirjeessä, että kunnanvaltuusto päätti 18.12.2017 seuraavasti:

1. *Lebesbyn kunnanvaltuusto viittaa Davvi-tuulipuiston ja sähköverkkoyhteyden vaikutustenarvioinnin yhteydessä NVE:n 23.8.2018 lähettämään ilmoitukseen sekä NVE:n ohjeisiin tiedotustilaisuudessa Kunesissa 18.9.2017. Lebesbyn kunnanvaltuusto hyväksyy ilmoituksissa mainitut ehdotukset siitä, mitä aihepiirejä ja asiantuntemuksen alueita vaikutustenarvioinnissa tutkitaan:*

- *Maisema*
- *Kulttuuriperintö ja kulttuuriympäristö*
- *Ulkoilu ja liikenne*
- *Luonnon monimuotoisuus*
- *Saastuminen*
- *Melu*
- *Varjostukset*

- *Yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *Arvonlisäys*
- *Matkailu ja turismi*
- *Maatalous*
- *Ilmailu ja viestintäjärjestelmät*
- *Poronhoito*
- *Muu maankäyttö*
- *Sähkömagneettiset kentät*

2. Lebesbyn kaupunginvaltuusto haluaa tehdä seuraavat tarkennukset yhteiskunnallisten vaikutusten ja arvonlisäyksen arviointiin:

Kunes on rakennustyömaan lähin asutus, joten siihen kohdistuu eniten vaikutusta rakennusjakson ja käyttövaiheen aikana. Siksi on tutkittava, miten vuosia kestävä mittava rakentaminen voi vaikuttaa Kunesin ja muun sisemmän Laksefjordin alueen väestön ja elinkeinoelämän kehitykseen.

Tässä ajatellaan seuraavaa:

- *Laiturin rakentaminen, sijoittaminen ja jälleenkäyttö. Liiketoiminta-alueen sijoittamista laiturin yhteyteen ja tieväylää päätieltä on tarkasteltava yhdessä Kunesin alueen muun maankäytön kanssa ja kunnan uuden maankäyttösuunnitelman mukaisesti.*
- *Konttirakennelmien sijoittaminen rakennusjakson aikana ja paikallinen jälleenkäyttö.*
- *Paikallisen työvoiman rekrytointi ja alueelliset sekä paikalliset koulutusmahdollisuudet, jotta paikallista työvoimaa voitaisiin käyttää laitoksen rakentamiseen.*
- *Paikallisen liike-elämän hyödyntäminen rakennus- ja käyttövaiheessa.*
- *Miten rekrytoidaan ja asutetaan käyttövaiheessa 30–40 työntekijää perheineen Kunesin alueelle ja muualle Laksefjordiin.*
- *Jos viranomaiset poistavat kiinteistöveron, on tutkittava, mikä paikallinen avustusjärjestelmä tai -sopimus voidaan muodostaa Lebesbyn kunnan ja Grenselandet AS:n välillä. Tässä voidaan tarkastella myös mahdollisuutta erillisen rahaston perustamiseen Kunesin alueella ja sisempään Laksefjordiin.*
- *Myös Davvi-tuulipuiston tiedotuskeskuksen mahdollista sijoittamista Kunesiin on tutkittava.*

3. *Lisäksi viitataan Kunesin kyläyhdistyksen 14.6.2017 päivättyyn kuulemislausuntoon. Lebesbyn kunnanvaltuusto tukee kyläyhdistyksen aloitetta ehdotuksista tutkimuksen aihepiireiksi.*

Deanu gjelda / Tenon kunta kirjoittaa 2.1.2018 päivätyssä kirjeessään, että kunnanvaltuusto on tehnyt seuraavan päätöksen 14.12.2017:

"Tenon kunta viittaa Davvi-tuulipuiston osien 1 ja 2 kuulemiseen ja katsoo, että tutkimusohjelmiin on sisällytettävä seuraavat aihepiirit:

- *Alueen symboliarvo saamelaisyhteisölle*
- Kirjalliset lähteet on tarkistettava, ja saamelaisyhteisön edustajia on haastatettava.

Tuulipuiston osan 1 tutkimusohjelmaan on sisällytettävä lisäyksinä seuraavat asiat: 15.3. Maisema:

- *Laaditaan näkyvyyskartta, joka osoittaa, kuinka laajalle alueelle tuuliturbiinit näkyvät selkeinä päivinä. On tärkeää tietää, näkyvätkö tuuliturbiinit esimerkiksi Stånganasöhhkaan / Stangnestindiin tai Alggašvárriin.*

Tenon kunta uskoo, että laitoksella voisi olla kielteisiä vaikutuksia saamelaiskulttuuriin ja ulkoiluun Tenon kunnan pohjoisosissa sekä Utsjoen kunnan saamelaisille.

Kunta edellyttää, että rakennuttaja suorittaa perusteellisia vaikutustenarviointeja erämaan käytön muutoksista rakennusalueella ennen rakennusluvan myöntämistä huomioiden etenkin saamelaisten erämaan hyödyntämisen, alueen yhdistelmäelinkeinot, matkailun sekä kulttuuriperinnön. Poronhoito on luonnollisesti erityisessä asemassa.

Kunta vaatii tutkimaan sitä, miten rakennuttaja voi edistää saamelaiskulttuurin vahvistamista tuulipuiston lähialueella. Kunta vaatii myös esittämään esimerkkejä tuulivoiman rakennuttajan sekä omistajan taloudellisista velvoitteista. Sirman ja Utsjoen alueella toivotaan Norjan ja Suomen saamelaisten pysyvää yhteistä rajakoulua, joka auttaisi saamelaiskulttuurin turvaamisessa.

Rakentamisella on seurauksia sekä Tenon, Lebesbyn että Kaarasjoen kunnille. Lebesbyn kunnalle näyttää koituvan positiivisimmat seuraukset rakentamisesta työpaikkoina ja kiinteistöverotuloina. Tenon kunta edellyttää, että kaikille kolmelle kunnalle perustetaan yhteinen ja solidaarinen resurssirahasto, joka perustuu tuulipuiston kiinteistöverosta saatuihin tuloihin.

Tenon kunta haluaa tutkia, voisiko tuulivoimapuiston väritys mahdollisesti muuttua vuodenaikojen mukana visuaalisten vaikutusten vähentämiseksi. Myös Levajoen alueelta tuulipuistoon tehtävän tieyhteyden vaikutuksia on tutkittava.

Tenon kunta korostaa, ettei kunta päättä kannattaako se rakentamista vai ei ennen kuin koko laitoksen vaikutustenarviointi on saatu päätökseen.

Lajien monimuotoisuuden vaikutusten arviointi asianosaisella alueella.

Kaarasjoen kunnanvaltuusto on tehnyt seuraavat yksimieliset päätökset Borealis- ja Davvi-tuulipuistoista kunnanvaltuuston kokouksessa 4.5.2017:

Kunnanvaltuus suhtautuu kielteisesti molempien tuulipuistojen rakentamiseen, koska niillä olisi merkittäviä vaikutuksia poronhoitopiirien 13 ja 14 A porotalouteen. Rakentaminen vaikuttaa syys- ja kevätlaitumiin sekä muuttoreitteihin ja alueen perinteiseen käyttöön.

Poronhoitopiireille on annettava tilaisuus laatia porotaloudellinen tutkimus ennen kuin rakennuttaja teettää vaikutustenarvioinnin.

Rakennuttajan on vastattava porotalouden tutkimuksen kustannuksista.

4.2 Alueelliset viranomaiset

Finnmarkin kunta viittaa 13.6.2017 päivätyssä kirjeessä ilmasto- ja ympäristöministeriön (KLD) 1.7.2016 tekemään päätökseen Finnmarkin alueellisesta vesihuoltosuunnitelmasta. Suunnitelma muodostaa perustan kaikelle toiminnalle ja suunnittelulle Norjan vesilain § 29 mukaan. Lisäksi vesilain § 12 on otettava huomioon, kun uusista toimenpiteistä tehdään yksittäisiä päätöksiä, sekä

tapauksissa, joissa vesistöihin kohdistuvat toimenpiteet voivat estää ympäristötavoitteiden saavuttamisen tai heikentävät tilannetta. Finnmarkin kuntayhtymä huomauttaa, että suunnitellut ehdotukset, jotka ovat ristiriidassa hyväksytyyn vesihuoltosuunnitelman ja vesilain § 12 vaatimusten kanssa, voivat olla syy arvioida sitä, pitääkö ehdotuksia vastustaa. Tässä viitataan siihen, että tietoa vesiympäristön tilasta ja ympäristötavoitteista on saatavilla karttaperustaisesta Vann-nett-verkkopalvelusta.

Finnmarkin kuntayhtymä kirjoittaa uudessa 22.12.2017 päivätyssä kirjeessään, että kuntayhtymä suhtautuu myönteisesti tuulivoiman rakentamiseen Finnmarkissa. Se viittaa Finnmarkin alueelliseen tuulivoimasuunnitelmaan vuosille 2013–2025.

Kuntayhtymä kirjoittaa, että sillä on tavoitteena tukea tuulivoiman kehittämistä alueella tavalla, joka parhaiten edistää liike-elämän ja teollisuuden kehitystä. Rakennuttajien on valmisteltava sopimus- ja hankintastrategioita, jotka mahdollistavat paikallisen ja alueellisen liike-elämän osallistumisen hankkeisiin.

Finnmarkin kuntayhtymä haluaa yleisesti asettaa etusijalle alueet, joilla on hyvät tuulivoimaresurssit, infrastruktuuria lähellä ja vähäisiä eturistiriitoja. Tässä yhteydessä toimijoiden on edettävä harkiten ja laadittava perusteellisia prosesseja, jotka perustuvat keskinäiseen luottamukseen ja rakentavaan vuoropuheluun.

Kuntayhtymä toteaa kulttuurimuistoista ja kulttuuriympäristöistä, että suunnitelma-alueella on todennäköisesti tuntemattomia suojeltavia kulttuurimuistoja. Se viittaa liitteenä olevaan todennäköisyysarviointiin ja karttoihin, jotka Finnmarkin kuntayhtymä ja saamelaiskäräjät ovat koonneet. Niistä käy ilmi, että suuresta osasta suunnitelma-aluetta ja sähköverkkoväyliä voi erittäin todennäköisesti löytyä metsästyksen tai poronhoidon kulttuurimuistoja. Lisäksi kuntayhtymä kirjoittaa, että se asuinpaikkojen yms löytyminen varsinkin sähköverkkoyhteyden väyliltä on keskimääräisen todennäköistä.

Finnmarkin kuntayhtymä ilmoittaa, että maastotutkimus on tehtävä ennen kuin se voi antaa lopullisen lausuntonsa. Tutkimus toteutetaan vuoden 2018 sulan maan kauden aikana.

Kuntayhtymä pyytää, että vaikutukset ulkoiluun kartoitetaan, ja se suosittelee, että kartoitus toteutetaan ympäristöhallinnon ohjeistuksen M98-2013 mukaisesti. Lisäksi se huomauttaa, että Tenon kunta on aloittanut ulkoilututkimuksen. Finnmarkin kuntayhtymä olettaa, että kartoitusta voidaan käyttää vaikutusten arvioinnin perustana, kun se on saatu päätökseen.

Finnmarkin kuntayhtymä kirjoittaa, että Lebesbyn kunta ei ole suorittanut ulkoilutoiminnan kartoitusta. Kuntayhtymä pitää toivottavana, että kunta suorittaa tällaisen kattavan selvityksen, ja suosittelee, että rakennuttaja ottaa tästä asiasta yhteyttä Lebesbyn kuntaan. Kuntayhtymä huomauttaa, että rakennuttajan on kartoitettava suunnitelma-alue, jos kunta ei tee tällaista kartoitusta.

Lisäksi viitataan Davvi-tuulipuiston ilmoitukseen, josta käy ilmi, että rakennuttajan on arvioitava vaikutukset suunniteltuihin juomaveden ja sen reservien lähteisiin rakennus- ja käyttövaiheen aikana. Lisäksi on arvioitava pitkän aikavälin saastumis- ja vuotoriskit. Finnmarkin kuntayhtymä huomauttaa, että tämä arviointi on tehtävä kaikille vesistöille, joihin toimenpide voi vaikuttaa, ja se viittaa vesilain § 12 määräyksiin.

Finnmarkin kuntayhtymä toteaa sähköverkkoyhteyksistä, että tuulivoimalaitoksen ja siirtoverkon välisiä mahdollisimman lyhyitä siirtolinjoja olisi etsittävä. Kuntayhtymä pyytää, että tutkimuksessa selvitetään, miten rakentaminen rasittaisi siirtoverkkoa ja mitä kapasiteettiongelmia verkossa on nykyisin. Lisäksi on saatava selvyyttä siihen, miten Finnmarkin siirtoverkon kehittäminen vaikuttaa

hankkeeseen ja mitä vaihtoehtoja voisi olla tarjolla, jos Statnett ei laajenna siirtoverkkoa Itä-Finnmarkiin.

Lisäksi kuntayhtymä pyytää selvittämään, missä määrin Davvi-tuulipuisto on riippuvaisia sähköverkon rakentamisesta Suomen puolella ja millaisia seurauksia olisi sillä, jos lupaprosessi päättyy Suomessa hylkäämiseen.

Lopuksi kuntayhtymä kirjoittaa, että se tukee Finnmarkin maaherran kuulemistilaisuuden vaatimuksia.

Finnmarkin maaherra kirjoittaa 29.11.2017 päivätyssä kirjeessä, että sillä on seuraavat aloitteet aihepiireihin, kysymyksenasetteluihin ja menetelmiin, jotka ovat tärkeitä ympäristölle ja yhteiskunnalle ja joita on korostettava vaikutustenarvioinnissa;

Poronhoito

Maaherra vaatii, että porotalouden alueen käyttöä tutkitaan yhteistyössä asianomaisen poronhoitopiirin kanssa. Lisäksi viitataan siihen, että Kilden-verkkopalvelussa olevat maankäyttökartat ovat puutteellisia maankäytön ja erityisesti porojen muuttoalueiden kohdalla. Maankäyttökarttoja on pidettävä viitteellisinä eikä kaiken kattavina. Maaherran mielestä päivitetty maankäyttökartat on laadittava yhteistyössä asianomaisten poronhoitopiirien kanssa.

Maaherra huomauttaa, että suunnitelma-alue on poronhoitopiirin 13 tärkeä kauttakulkualue, joten he pitävät ratkaisevana, että seuraukset porojen muutolle voidaan selventää vaikutustenarvioinnissa. Maaherra kirjoittaa, että toimenpide vaikuttaa pääasiassa poronhoitopiiriin 13, mutta myös piirien 14A ja 9 mahdollisia välttelyseurauksia täytyy tutkia.

Maaherra korostaa, että muuttoalueet ovat avainasemassa eri laidunalueiden hyödyntämisessä. Porotalouslain § 22 suojaa erityisesti muuttoalueita, eikä niitä saa eristää.

Maaherra viittaa karttapalvelu Kildeniin, jossa on porojen muuttoalue suunnitelma-alueen itä- ja länsipuolella. Muuttoalue alkaa Gurrojohkasta (Gurrogáisan itäpuolelta) etelään kohti Leavvajávria, jossa se jakautuu kahdeksi muuttoreitiksi etelämmäksi. Dárjohkan pohjoispuolelta alkaa toinen muuttoreitti vielä pohjoisemmaksi. Poronhoitopiirin 13 käyttösäännöissä tämä muuttoalue on piirretty yhtenäiseksi muuttoalueeksi. Se on myös kirjattu poronhoitopiirin 17 käyttösääntöihin yhtenäisenä muuttoalueena. Sen vuoksi on oletettava, että muuttoalue on tosiasiallisesti yhtenäinen. Etelään suuntautuva sähköverkkoyhteys vaikuttaisi tähän muuttoalueeseen.

Maaherra kirjoittaa, että rakentamisen seurauksena porotalouden käytöstä poistuu maata ja että todellinen alueen menetys ei välttämättä rajoitu suunnitelma-alueelle. Maaherran mielestä tutkimuksessa on otettava huomioon välittömät ja epäsuorat alueen menetykset toimenpiteen seurauksena mukaan lukien kertymävaikutukset asianosaisille piireille ja lapinkylille.

Maaherran mielestä vaikutustenarvioinnin olisi perustuttava valtion asettamiin porotalouden tavoitteisiin mukaan lukien toimenpiteen vaikutus ekologiseen, taloudelliseen ja kulttuuriseen kestäväan kehitykseen. Maaherran mielestä porotalouden vaikutustenarviointia ei voida toteuttaa pelkästään yhteiskunnallisia vaikutuksia tarkastellen vaan sitä on käsiteltävä erillisenä alueena. Lisäksi maaherran mielestä on tarpeen vaatia, että porotalouden tutkimuksia tekevät ammattilaiset, joilla on poronhoidon osaamista. Myös yhteistyötä alan kanssa on korostettava. Maaherra korostaa, että toimenpiteen seurauksia on tutkittava kokonaisuutena eikä ilmoituksissa ehdotettuina hankkeen osina.

Maaherran mielestä poronhoitoa koskevat tutkimukset on toteutettava sellaisella mittakaavalla, että myös vaikutukset suunnitelma-alueen ulkopuolelle selviävät. Lisäksi maaherra vaatii, että toimenpiteen porojen muuttamista estävää vaikutusta tutkitaan sekä muuttoalueiden saattoreiteillä että

luontaisilla muuttoreiteillä ja erityisesti tarkastellaan siitä, voisiko toimenpide olla este porojen muutolle. Olisi myös arvioitava, ovatko vaikutukset niin suuret, että ne vaikuttavat porotalouteen naapuripiireissä 14A ja 9.

Lisäksi maaherra korostaa, että tutkimuksessa on selvitettävä lisätyön tarvetta, kuten porojen jutaamista ja saattamista. Lisäksi maaherra huomauttaa, että poronhoito käyttää helikoptereita ja nelikoptereita, ja mahdollisten lentokieltoalueiden aiheuttamien lisätöiden seuraukset on selvitettävä tutkimuksessa. Kuntayhtymä haluaa lisäksi arvioida, miten toimenpiteen helpottama alueen saavutettavuus lisää alueen muuta käyttöä, kuten tienrakennuksen myötä lisääntyvää liikennettä. Maaherran mukaan tutkimuksessa olisi myös arvioitava asianomaisten porolaumojen häiriöiden sietokykyä, ja toimenpiteen kokonaisvaikutusta on arvioitava suhteessa porotalouden joustavuuden tarpeeseen ilmastonmuutokseen sopeutuessa.

Maisema

Maaherran mukaan Norja on sitoutunut maisema-arvojen kartoittamiseen ja arvioimiseen eurooppalaisen maisemayleissopimuksen nojalla. Maaherra huomauttaa, että kyseinen alue on osa laajamittaista, yhtenäistä erämaa-aluetta, johon ei ole tehty teknisiä toimenpiteitä ja vain hyvin vähän sopeuttamistoimia. Maaherran mukaan maisema täyttää luonnon monimuotoisuutta koskevan lain monimuotoisuuden määritelmän ja että lain § 8–12 mukaan on myös arvioitava vaikutuksia maisemaan.

Maaherran mielestä on myönteistä, että maisema-analyysyjä tehdään, ja maaherra on sitä mieltä, että ne on toteutettava parhailla käytävissä olevilla menetelmillä. Lisäksi huomautetaan, että toimenpide voidaan nähdä Suomesta, ja että näkyvyys on myös sisällytettävä osaksi tutkimusta.

INON ja yhtenäiset luonnonalueet

Maaherran mukaan suuret osat suunnitelma-alueesta, sähköverkosta ja teistä yli viiden kilometrin päässä raskaammista teknisistä toimenpiteistä ovat tärkeintä erämaa-alueiden INON-luokkaa. Tässä viitataan siihen, että Davvi-tuulipuiston toteuttaminen johtaisi koskemattoman luonnon INON-alueen suurien osien menetykseen.

Luonnon monimuotoisuus

Maaherra korostaa, että suunnitelma-alueen lisäksi sähköverkon sekä tieinfrastruktuurin osia sisältävän yläkötasangon luonnon monimuotoisuus on huonosti kartoitettu. Yksi syy tähän on haastavat sääolosuhteet, sillä navakka tuuli vaikeuttaa nisäkkäiden seurantaa. Maaherran mukaan joistakin uhanalaisista ja haavoittuvista lajeista on paikkasidonnaista tietoa, mutta lisäksi tiedot määrittelevät alueen soveliaaksi paljon tilaa vaativille ja häiriöille alttiille lajeille.

Maaherra viittaa ympäristöhallinnon vuoden 2016 muistioon, jossa käsitellään pariutumia- ja pesiytymispaikkojen varoalueiden pienintä etäisyyttä, kun kyseessä on moottorikelkkareittien tilapäisten häiriöiden tutkiminen. Maaherran mielestä tutkimusten olisi perustuttava ajantasaiseen ja tilannetta vastaavaan tieteelliseen tietoon vaikutuksista eläinten käytökseen (välttely, stressi, estevaikutus ja niin edelleen). Maaherra muistuttaa, että monien lajien (tunturipöllö, kiljuhanhi ja tunturihaukka) paikkakohtaiset tiedot eivät ole julkisesti saatavilla, joten läänin ympäristönsuojeluosastoon tai Norjan ympäristöhallintoon on otettava yhteyttä.

Kuntayhtymä toteaa, että Rástegáisán ylängöllä on rekisteröity metsähanhen (uhanalaisuusluokitus VU) lepoalue. Maaherran mukaan laji on erityisen haavoittuva maaliskuusta kesäkuuhun, ja varoetäisyys pitäisi olla yli tuhat metriä. Lisäksi huomautetaan, että toukokuussa metsähanhet

käyttävät lepopaikkoja Finnmarkin pariutumisalueiden läheisyydessä, ja Valdak Porsangerissa ja Karielmyrene Varangerissa ovat niistä tärkeimmät. Alue voi olla tärkeä muuttoalue, jota sekä metsä- että kiljuhanhi (uhanalaisuusluokitus CR) käyttävät sekä lepäämiseen että ylilentoihin. Maaherran mielestä rajoitteet lintujen levolle ja muuttamiselle on sisällytettävä vaikutustentarviointiin.

Maaherra ilmoittaa, että suunnitelma-alueen pohjoisosan luoteispuolella on rekisteröity ahman (uhanalaisuusluokitus EN) pesimialueita, ja niitä on lisää Tenojoen suunnassa, jonne sähköverkkoyhteys Tenoon on suunniteltu. Maaherran mielestä pesimialueita tulisi suojata yli 2000 metrin varoalueella.

Maaherran mukaan maakotkan (uhanalaisuusluokitus LC) pesimispaikkoja on rekisteröity viimeksi 2009 ja 2016, ja tällaisilla pesimispaikoilla on yli 1 500 metrin varoalue. Maaherra uskoo, että Suomeen suunniteltu voimajohto ulottuisi tällaiselle varoalueelle, kun huomioidaan törmäysriski tuuliturbiineihin sekä voimajohtojen sähköiskut. Maaherran mielestä petolintuihin ja muuttolintuihin kohdistuvia vaikutuksia on tutkittava tarkemmin mukaan lukien pariutuminen ja sen onnistuminen.

Lisäksi maaherra mainitsee, että tunturipöllö (uhanalaisuusluokitus EN), naali (CR), suokukko (EN) ja piekana (LC) käyttävät suunnitelma-aluetta. Lisäksi viitataan siihen, että alueella elävät tunturihaukka (uhanalaisuusluokitus NT) sekä kiiruna (NT) ja siellä on haavoittuvia kasvilajia ja luontotyyppejä. Maaherra huomauttaa, että suunniteltujen teiden ja voimalinjaväylien maastotöiden vaikutuksia kasvistoon ja elinympäristöihin on tutkittava.

Maaherran mielestä edellä mainittujen lintulajien pesimistä olisi tutkittava maastotutkimuksilla sopivana aikana, ja tutkijana toimivalla ammattilaisella on oltava kokemusta tällaisesta työstä.

Ahman ja naalin kohdalla maaherra vaatii, että laitosten täytyy sijaita tarpeeksi kaukana pesä- ja saalistuspaikoista.

Maaherran mukaan voimajohtojen ja tuuliturbiinien vaikutukset muuttoliikkeeseen ja -reitteihin voivat kuolleisuuden lisäksi muutenkin kielteisiä, ja maaherra pyytää tutkimaan tätä tarkemmin mahdollisten lieventämistoimenpiteiden täydennyksenä.

Maaherran mielestä Davvi-tuulipuisto ja sen sähköverkkoyhteys voivat olla ristiriidassa merkittävien kansallisten ympäristöetujen kanssa, jotka on määritelty ilmasto- ja ympäristöministeriön kiertokirjeessä T-2/16.

Ulkoilu

Maaherra viittaa siihen, että alueen ulkoilumahdollisuudet on kartoitettu suppeasti, ja maaherra on sitä mieltä, että tutkimusohjelmassa pitäisi vaatia ulkoilun kartoittamista ympäristöhallinnon käsikirjan M98 -

kartlegging og verdisetting af friluftsområder mukaisesti. Saastuminen

Maaherra huomauttaa, että tutkintaohjelman luonnoksessa ei ole vesistöasetusten mukaisia arviointeja, ja maaherra viittaa tutkimusohjelman luonnoksen seuraavaan kohtaan:

- Davvi-tuulipuiston ilmoituksen osan 1 kohdan 13.16 Muu saastuminen mukaan kuljetusten ja rakennustöiden hiukkassaasteita täytyy arvioida vesilain nojalla alueen vesistöt huomioiden.
- Ilmoituksen osan 2 aiheen Sähköverkkoyhteys kohdassa 2.1 kohdassa *Muut säädökset* vaaditaan tekemään tutkimustyön arvioinnit vesilain mukaisesti.

- 9.2 Toimenpiteen vaikutuksia ympäristöön ja yhteiskuntaan ei mainita vesilaissa
- 9.4 Saastuminen - tässä nimetään juomavesi, mutta myös vesistöjen ja niiden kunnan selvitys ja mahdollisten toimenpiteiden tarve olisi arvioitava.

Finnmarkin maaherran mielestä ylimääräisten läjitysmassojen käsittely ja hyödyntäminen on esitettävä tutkimuksessa.

Riskit ja haavoittuvuus

Maaherran mielestä on tärkeää, että yhteiskunnan suojaaminen huomioidaan toimilupamenettelyssä, ja maaherra muistuttaa, että kaikkia riski- ja haavoittuvuusarvioon sisältyviä seuranta- ja lieventämistoimenpiteitä tulisi tutkia jatkosuunnitelmissa.

Sähkömagneettinen säteily

Maaherran pyytää tutkimaan sähkömagneettisen säteilyn aiheuttamia vaaroja.

Juomavesi

Maaherran mielestä tutkimuksissa on otettava huomioon mahdolliset kielteiset vaikutukset, joita tuulipuisto voi aiheuttaa tunnetuille juomaveden lähteille. Lisätoimenpiteitä mahdollisten juomaveden lähteiden suojaamiseksi on kuvattava tarkemmin suunnitelmissa, jos se on tarpeen.

Jään putoaminen

Maaherran mielestä jään putoamisen riskiä pitäisi arvioida tutkimuksissa alueen liikenteen yhteydessä. Toimenpiteitä jään putoamisen vaarojen ehkäisemiseksi olisi kuvattava yksityiskohtaisemmin suunnitelmissa.

Toimitusvarmuus

Maaherran mielestä tutkimuksissa on arvioitava toimenpiteen tärkeyttä sähkön toimitusvarmuuden parantamiseksi läänin alueella. Lisäksi olisi tutkittava, mikä voimajohtolinjaus takaa parhaan toimitusvarmuuden.

Suhde siirtoverkkoon

Maaherra pyytää, että Davvi-tuulivoimalaitosta sekä sen liitääntä sähköverkkoon tarkasteltaisiin yhdessä Statnetin erillisen Finnmarkin 420 kilovoltin siirtoverkkohankkeen kanssa.

Maaherran mielestä tutkimuksessa olisi selvennettävä, miten Davvi-tuulipuiston rakentaminen kuormittaa siirtoverkkoa (420 kilovoltin verkko) ja mitä kapasiteettihaasteita tällä sähköverkolla on pullonkaulat mukaan lukien. Tässä yhteydessä on myös selvitettävä, miten Finnmarkin siirtoverkon rakentaminen vaikuttaa hankkeeseen ja mitä vaihtoehtoja on olemassa, jos Statnett ei laajenna siirtoverkkoa Itä-Finnmarkiin. Maaherra huomauttaa, että aloitteen suomalainen osapuoli ST1 ei ole käynnistänyt lupahakemusmenettelyä sähköverkon rakentamiseksi Suomessa. Maaherran mielestä on selvitettävä, missä määrin Davvi-tuulipuisto on riippuvainen rakentamisesta Suomen puolella ja millaisia seurauksia olisi sillä, että prosessi johtaa Suomessa hylkäämiseen, jolloin Davvi-tuulipuistossa tuotettu teho täytyy syöttää yksinomaan Norjan siirtoverkkoon.

Maaherran vaatii selvityksiä siitä, mitä seurauksia paikalliselle ja alueelliselle sähkönjakelulle koituisi, jos rakentamista ei toteuteta suunnitellusti vaikutustenarvioinnista annetun lain mukaan.

Ilmastohyödyt

Tuulivoimalla tuottaa tehoa uusiutuvasta energialähteestä, mikä osaltaan vähentää hiilidioksidipäästöjä. Maaherra pyytää tutkimaan ilmastovaikutuksia tarkemmin.

4.3 Keskeiset viranomaiset

Saamelaiskäräjät kirjoittaa 27.12.2017 päivätyssä kirjeessä, että toimenpide tarkoittaa suuren alueen käyttöönottoa, ja he uskovat, että tällä on merkittäviä seurauksia useille saamelaisten eduille sekä Norjan että Suomen puolella.

Saamelaiskäräjät ehdottaa vaikutustenarviointiohjelmaan seuraavaa:

Poronhoito

- Nykyisistä tiedoista koottu yhteenveto tuulipuiston ja voimajohtojen vaikutuksista porotalouteen ei ole riittävä. Tutkimuksessa on myös selvitettävä, mitä nykyistä tietoa teiden sekä liikenteen vaikutuksista on olemassa.
- Tässä korostetaan, että vaikutuksia lähialueen poronhoitopiireihin ja teiden aiheuttamia vaikutuksia on tutkittava.
- Suunnitellun toimenpiteen ja olemassa olevien energialaitosten sekä niihin liittyvän infrastruktuurin aiheuttamaa kokonaiskuormitusta alueella on tutkittava.
- Tutkijan on otettava yhteyttä porotalouden edustajiin ja tehtävä yhteistyötä heidän kanssaan.

Saamelaisten luonnon hyödyntäminen

- Seurauksia saamelaisten luonnon hyödyntämiselle on tutkittava, ja suunnittelualueiden ja vierekkäisten alueiden historiallisen käytön on oltava osa tutkimusta. Lisäksi saamelaiskäräjät edellyttävät, että käytettävä tutkija tuntee saamelaisten luonnon hyödyntämistä, luonnon hyödyntämisen merkitystä saamelaiskulttuurille sekä paikallisia olosuhteita.

Saamelaisten kulttuurimuistot, usko ja perinteet

Saamelaiskäräjien mukaan Leavvajohkan, Roavvegieddin ja Helvetjávrin / Adamselvin jo tunnettujen automaattisten kulttuurimuistojen lisäksi kyseisillä alueilla ei ole tehty rekisteröintejä tai maastokatselmuksia. Tästä huolimatta saamelaiskäräjien mielestä kulttuurimuistojen hallinnolla on kuitenkin yleisesti ottaen hyvä tietämys metsästyksen ja poronhoidon kulttuuriperinnöstä tuulivoimalaitoksen ja voimajohtojen suunnittelualueilla. Saamelaiskäräjät viittaa useisiin alueen paikannimiin ja kertoo, miten erilaiset paikannimet todistavat, että aluetta on käytetty kivikaudelta saakka historiallisiin aikoihin asti. Lisäksi kuvataan alueen kesytettyjen porojen historiaa. Saamelaiskäräjien arvion mukaan tuulivoimalaitoksen suunnittelualue ja kahden suunnitellun voimajohtojen väylät ovat erittäin todennäköisiä metsästyksen ja poronhoidon kulttuurimuistojen löytöpaikkoja.

Saamelaiskäräjät viittaavat kulttuuriperinnöstä annetun lain § 9 tutkimusvelvoitteisiin ja öljy- ja energiaministeriön sekä ilmasto- ja ympäristöministeriön 27.11.2013 päivätyn kirjeen mukaisesti kulttuurimuistotutkimusten menetelmiin. Saamelaiskäräjät huomauttaa, että kulttuuriperintöä koskevat tutkimukset on tehtävä ennen toimilupapäätöksiä niillä alueilla, joilla löydöksiä todennäköisyyttä pidetään suurena. Tämän vuoksi saamelaiskäräjät haluaa tehdä maastotutkimuksen suunnitelma-alueella sähköverkkoysteys mukaan lukien ennen kuin lopullinen asiantuntijalausunto kulttuuriperinnöstä voidaan antaa. Saamelaiskäräjät huomauttaa, että rakennuttajan on katettava tällaisten tarkastusten kustannukset, ja se liittää mukaan talousarvion. Saamelaiskäräjät ja Finnmarkin kuntayhtymä haluavat tehdä yhteisiä tarkastuksia.

Saamelaiskäräjät huomauttaa rakennuttajan ehdotuksesta sähköverkkoyhteyden tutkimusohjelmaksi, että kohdan 9.2.2 ilmaus "norjalaisesta" ja saamelaisesta kulttuuriperinnöstä on harhaanjohtava. Saamelaiskäräjät viittaa siihen, että kivikauden 9 000-2 000 eaa. kulttuurimuistoja ei voida yhdistää etniseen alkuperään pitkän ajallisen etäisyyden ja kulttuurisiirtymän takia.

Lisäksi saamelaiskäräjät huomauttaa ilmoituksesta käyvän ilmi, että porotalouden tutkimusta on tarkasteltava yhdessä saamelaisten kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristön arvioiden kanssa. Saamelaiskäräjät huomauttavat, että porotalouden tokkakoot, muuttokäytännöt ja oleskelupaikat ovat muuttuneet moneen kertaan, eikä ole ongelmattomia, jos nykyisiä porotalouden olosuhteita käytettäisiin esimerkkeinä porotaloudesta historiallisina aikoina.

Saamelaiskäräjät huomauttaa, että tutkijana on tärkeää käyttää tahoja tai konsultteja, jolla on tarvittava ammatillinen ja kulttuurinen asiantuntemus saamelaiskulttuurista ja saamelaisista kulttuurimuistoista. Saamelaiskäräjät arvioi lisätutkimusten tarvetta, jos tällaista pätevää tahoja ei käytetä ja saamelaiskäräjien mielestä tutkintaohjelman merkittäviä kohtia ei noudateta.

Saamelaiskäräjät viittaa siihen, että Rástegáisá on todistetusti pyhä paikka saamelaisessa uskonnossa ja että vuoreen liittyy on paljon uskomuksia ja perinteitä. Saamelaiskäräjien mielestä Davvi-tuulipuisto voisi häiritä Rástegáisá-tunturia kulttuurimuistolain § 3 ja 4 mukaisesti. Saamelaiskäräjien arvion mukaan saamelaista uskontoa ja perinnettä tällä alueella olisi tutkittava. Tutkijan täytyy tuntea saamen kieliä, kulttuuria ja paikallisia saamelaisia olosuhteita ja hänen täytyy olla pätevä historiallisten lähteiden tulkitsija. Lisäksi saamelaiskäräjien mielestä tutkimukseen on sisällytettävä sekä lähteiden tarkastelua että tiedon keräämistä paikallisväestöltä.

Norjan elintarviketurvallisuusviranomaisen **Mattilsynet** kirjoittaa sähköpostissa 11.10.2017, että se suhtautuu myönteisesti juomaveden lähteisiin kohdistuvien vaikutusten tutkintaan, eikä heillä ole muita huomautuksia ilmoituksesta.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF, Norjan kaivoshallinto) kirjoittaa 22.12.2017 päivätyssä kirjeessä, että norjalaisen geologisen tutkimuksen tietokannassa (NGU) ei ole rekisteröityjä mineraalivaroja alueella tai sen vaikutusalueella. DMF on tutkinut NGU:n kanssa, onko alueesta saatavilla julkaisematonta tietoa, ja NGU suosittelee, että resurssien geologinen kartoitus tehdään ennen toimenpiteen mahdollista aloittamista.

Hankkeen laajuuden perusteella DMF pyytää mineraalivarojen tutkimista vaikutustenarvioinnissa omana aihepiirinään niin, että se perustuu mineraalilakiin ja lakiin vaikutustenarvioinnista. DMF suosittelee, että resurssien geologisen tutkimuksen tarve arvioidaan osana tutkimusta.

DMF muistuttaa, että kun massaa kaivetaan yli 10 000 kuutiometriä tai mikä tahansa luonnonkiven louhinta edellyttää mineraalilain § 3 mukaista lupaa. Lupahakemuksen yhteydessä on laadittava käyttösuunnitelma. Käyttösuunnitelmassa on varmistettava mineraalilain mukainen vastuullinen kaivaminen, kuten asianmukainen toiminta, tarvittavat turvatoimet ja alueen siistiminen toiminnan päätyttyä. DMF:n täytyy hyväksyä toimilupahakemus ennen toiminnan aloittamista.

DMF muistuttaa edelleen, että mineraalilain § 42 mukaan yli 500 kuutioneliömetrin massojen kaivamisesta on tehtävä ilmoitus DMF:lle. Tämä ilmoitus on lähetettävä vähintään 30 päivää ennen toiminnan aloittamista.

4.4 Suomalaiset tahot

Espoon sopimuksen mukaan ilmoitukset lähetetään Suomen ympäristöministeriöön.

Ympäristöministeriö kirjoittaa 19.1.2018 päivätyssä kirjeessään, että se on tarkastellut Espoon

sopimuksen mukaisesti ilmoitusten toimenpiteitä, joilla voi olla valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia.

Ympäristöministeriö kirjoittaa, että sillä on ollut julkisia kuulemisia ilmoituksista Suomessa, ja että Utsjoella pidettiin 8.11.2017 julkinen kokous. Ympäristöministeriö on saanut lausunnot seuraavilta tahoilta:

Utsjoen kunta, Lapin maaseutuyhdistys, Metsähallitus (valtion omistuksessa oleva valtion omistamien maa- ja vesialueiden hallintayhtiö), Norjan ja Suomen rajavesistökommisio, Lapin ely, Saamelaiskäräjät, saamelaismuseo Siida, Turun yliopiston Lapin tutkimuslaitos Kevossa, Paliskuntain yhdistys, Suomen luonnonsuojeluliitto, Tenon kiinteistönomistajat ry, Fingrid Oyj ja 14 yksityishenkilöä.

Saatujen lausuntojen perusteella ympäristöministeriö kirjoittaa, että Davvi-tuulipuiston ja sen sähköverkkoyhteyksien vaikutustenarviointiohjelmaan on lisättävä seuraavat kohdat:

- Osallistuminen Norjan ympäristövaikutusten arviointiin

Suomi haluaa osallistua Davvi-tuulipuiston ja sen sähköverkkoyhteyksien vaikutustenarviointiin. Kuulemiselimet katsovat, että toimenpide voi aiheuttaa kielteisiä rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia maisemaan, monimuotoisuuteen, matkailuun, saamelaiskulttuuriin ja porotalouteen.

- Sähköverkon suunnittelu

Tässä viitataan ilmoitettuihin verkkoyhteyksiin Suomen suuntaan. Kuulemiselimet olettavat, että molemmilla väylillä on kielteisiä vaikutuksia ympäristöön, ja ne katsovat siksi, että vaihtoehtoisia jälkiä ja rajanylityspaikkoja olisi tutkittava. Kuulemiselimet uskovat, että tällaisten rajat ylittävien sähkölinjojen suunnittelu olisi tehtävä yhdessä ja että vaikutustenarviointi olisi myös tehtävä yhteistyössä.

Suomalainen osakeyhtiö Fingrid Oyj, jonka vastuulla on Suomen sähköverkon suunnittelu ja kehittäminen, toteaa, että tämän kokoisen hankkeen liittäminen Suomen verkkoon Lapissa vaatii laajamittaista sähköverkon parantamista Pohjois-Suomessa ja etelämpänä. Se kertoo, että sähköverkkoa tutkitaan Pohjois-Lapin uuden alueellisen suunnitelman valmistelun yhteydessä ja että Norjalle ilmoitettiin heinäkuussa 2017 Fingridin käynnistämien työt. Fingrid antaa myöhemmin lisätietoja tästä asiasta. Lisäksi Fingrid toteaa, että työ- ja elinkeinoministeriö päättää rajat ylittävien siirtoyhteyksien luvista.

Fingrid kirjoittaa, että tuulivoiman potentiaalia Pohjois-Norjassa ja tuulipuistoa mahdollisesti seuraavan rajat ylittävän siirtoyhteyden tarvetta on tutkittava osana Itämeren alueen ja Pohjoismaiden verkon suunnitteluprosessia. Lisäksi Fingrid toteaa, että tutkimustyössä olisi otettava huomioon se, miten verkon tehotasapainon aiheuttamat rajoitukset määräävät verkon siirtokapasiteetin. Siksi voimalaitosten tekniset ominaisuudet vaikuttavat merkittävästi siihen, paljonko tehoa voidaan liittää sähköverkkoon.

Suomen luonnonsuojeluliitto pyytää selvittämään, miten toimenpide vaikuttaisi tuulivoiman investointeihin voimajohtojen läheisyydessä.

- Rajat ylittävät vaikutukset, joita täytyy tutkia

Tässä huomautetaan, että rakennuttajan tutkintaohjelmia koskevat ehdotukset rajoittuvat pääasiassa Norjaan kohdistuviin vaikutuksiin. Suomen kuulemiselimet katsovat, että tutkimusohjelmaan on sisällytettävä myös hankkeen Suomeen kohdistuvat rajat ylittävät vaikutukset. Lisäksi ne

huomauttavat, että vaikutustenarvioinnissa on selvennettävä myös rajat ylittävien vaikutusten lieventämistoimenpiteitä.

Suomen viranomaiset, muut sidosryhmät ja yksityishenkilöt ovat ilmaisseet näkemyksiään rajat ylittävistä vaikutuksista. Nämä lausunnot liittyvät muun muassa luonnon monimuotoisuutta koskeviin tutkimustarpeisiin, ja Suomen luonnonsuojeluliitto vaatii lintuihin – myös muuttolintuihin – ja muuhun eläimistöön, kuten ahmaan ja naaliin, kohdistuvien vaikutusten tutkimista. Metsähallitus pyytää tutkimaan erityisesti sitä, miten toimenpide voi vaikuttaa petolintuihin laajoissa rajat ylittävissä luontotyypeissä. Metsähallitus pyytää selvittämään voimalinjojen vaikutuksia erityisesti muuttolintuihin, jotka lepäävät keväällä jokilaakson tasamaalla. Lisäksi Suomen luonnonsuojeluliitto pyytää tutkimaan vaikutuksia laajoihin yhtenäisiin erämaa-alueisiin ja alueiden pirstoutumisen vaikutuksia myös matkailuun ja porotalouteen.

Useat kuulemiselimistä haluavat myös tutkia saamelaiskulttuuria ja saamelaisia.

Useat kuulemiselimet muistuttavat, että Tenojoen laakso on tärkeä maisema rajan molemmilla puolilla ja yksi Utsjoen tärkeimmistä matkailukohteista. MTK-Lappi pyytää selvittämään voimajohtojen vaikutukset Suomen puolella. Lisäksi se huomauttaa, että voimajohtojen reittejä on arvioitava uuden Pohjois-Lapin vuoteen 2040 ulottuvan alueellisen suunnitelman valmistelun mukaisesti. MTK-Lappi huomauttaa, että sähkömarkkinalain mukaan Fingrid on vastuussa sähköverkosta ja sen rakentamisesta.

Metsähallitus pyytää, että maisematutkimukset sisältävät myös maiseman Suomen puolelle mukaan lukien vaikutukset matkailuun ja virkistysalueisiin. Metsähallitus viittaa luontomatkailun ja virkistäytymisen Teno-Kevon alueeseen, jonka se on nimennyt ensisijaiseksi alueeksi Pohjois-Lapin luonnonvarojen suunnittelussa. Lisäksi se pyytää voimajohtojen visualisointia varsinkin Tenojoen ylityksessä.

Paliskuntain yhdistys huomauttaa, että kaksi raportoitua voimajohtoväylää kulkee Suomen puolella poronhoitoalueiden Paistunturin ja Kaldoaivin läpi. Yhdistys pyytää porotalouden vaikutusten tutkimista Suomen puolella ja paikallisten paliskuntien osallistamista prosessiin. Lisäksi se tarjoaa GIS-paikkatietoja tutkimuksen käyttöön.

Saamelaismuseum Siida viittaa Tenon ja Utsjoen alueen kulttuuriperintöön huomauttaen, että ylängöllä sijaitsevia arkeologisia kohteita ei ole kartoitettu kunnolla. Museo katsoo, että lisäkartoitus on välttämätöntä. Lisäksi vaikutuksia kulttuuriympäristöön, kuten saamelaisten asuinpaikkoihin, olisi tutkittava. Saamelaismuseum lausuu luonnonsuojelualueista, että Natura 2000 -verkostoon ja Kevon luonnonsuojelualueen Piastunturin erämaa-alueeseen F130 2003 kohdistuvia vaikutuksia on tutkittava.

Tenon maanomistajat pyytävät, että tuulivoiman hyötyjä verrataan ympäristöön kohdistuviin kielteisiin vaikutuksiin. Lisäksi he huomauttavat, että Tenojoki on tärkeä lohijoki Suomessa ja että Tenojoen laakso on tärkeä Utsjoen matkailulle.

Utsjoen kunta ja useat itseään edustavat yksityishenkilöt vaativat, että vaikutustenarvioinnissa tutkitaan myös vaikutuksia Suomen puolelle, kuten yhteiskunnallisia vaikutuksia ja vaikutuksia saamelaiskulttuuriin. Utsjoen kunta kirjoittaa olevansa sitä mieltä, ettei voimajohtojen tutkimuksia pidä käsitellä erikseen.

Suomalaisissa kuulemisissa itseään ilmaisi 14 yksityishenkilöä. Suurin osa heistä suhtautuu kielteisesti hankkeeseen, ja useat pyytävät kattavaa tutkimusta kaikista voimajohtoväylistä ja rajanylityspaikoista.

- Suomalaisien ja Suomen viranomaisten osallistuminen vaikutustenarviointiin

Tässä korostetaan, että suomalaisille yksityishenkilöille ja suomalaisille viranomaisille on tiedotettava hankkeen kehityksestä, ja niillä oltava mahdollisuus osallistua vaikutustenarviointiin. Kuulemiselimet ehdottavat, että työpajoja järjestetään Suomen puolella vaikutustenarvioinnin aikana, ja ne huomauttavat, että saamelaiset ottaminen mukaan prosessiin on tärkeää. Suomen saamelaiskäräjät ja Utsjoen kunta pyytävät, että käyttöön otetaan Akwé:

Kon -ohjeet (luonnon monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen artikla 8 mukaan). **Norjan ja Suomen rajavesistökomissio** kirjoittaa 19.12.2017 päivätyssä kirjeessään, että Suomi ja Norja ovat nimittäneet maiden välisen rajavesistökomissiosta annetun sopimuksen perusteella rajavesistökomission, jonka tehtävänä on toimia Suomen ja Norjan hallitusten välisenä yhteistyö- ja yhteyselimenä rajavesistöihin liittyvissä kysymyksissä. Komissio on neuvoa-antava elin, joka antaa suosituksia maiden hallituksille.

Rajavesistökomission on pyrittävä säilyttämään ainutlaatuiset luonnonolosuhteet rajavesissä ja niiden lähellä sekä varmistamaan molempien osapuolten ja etenkin rajaseudun asukkaiden edut rajavesistöjen käyttöä koskevilla kysymyksillä. Rajavesistökomission on annettava lausuntoja Norjan ja Suomen välisten rajavesien hoitamiseen liittyvistä asioista, niiden kunnon ja veden laadun seurannasta ja valvonnasta, kalastusolosuhteista, veden pilaantumisen estämisestä, rajavesien toimenpiteistä ja sääntelystä sekä muista rajavesiin vaikuttavista asioista.

Komissio korostaa, että vaikutustenarvioinnissa on tutkittava ja selvennettävä kaikkien suunniteltujen toimenpiteiden rajat ylittäviä vaikutuksia maisemaan, luonnon monimuotoisuuteen, saastumiseen (mukaan lukien melu), porotalouteen, kalastukseen, ulkoiluun, matkailuun, maankäyttöön ja vesiympäristöön. Lisäksi on tutkittava yhteiskunnallisia vaikutuksia mukaan lukien saamelaisten alkuperäiskansojen oikeudet säilyttää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan. Hanketta suunnitellaan rajan molemmille puolille saamelaisalueelle, ja se vaikuttaa suoraan saamelaiseen väestöön, kulttuuriin ja elinkeinoihin.

Lisäksi komissio huomauttaa, että tutkimuksissa olisi selvitettävä myös mahdollisia lieventäviä toimenpiteitä.

Komissio edellyttää, että Tenojoen laakson väestön alueellinen paikallistuntemus on sisällytettävä päätöksentekoon, ja että valtiot tekevät kaikissa prosesseissa hyvää yhteistyötä.

4.5 Sähköverkkoyhtiöt

Statnett kirjoittaa 25.1.2018 päivätyssä kirjeessään, että se keskittyy kuulemislausunnossaan Norjan siirtoverkkoon kohdistuviin vaikutuksiin.

Statnett huomauttaa, että nykyisessä sähköverkossa ei ole kapasiteettia suuremmalle tuotannolle Itä-Finnmarkissa, ja että rakennuttaja edellyttää ilmoituksessaan sähköverkkoon merkittäviä laajennuksia, joista ei ole vielä päätetty. Statnett ei ole suorittanut analyyskejä ja arviointeja siitä, ovatko suunnitellut sähköverkon täydennykset riittäviä tai hankkeen kannalta tarkoituksenmukaisimpia toimenpiteitä sen kannalta, että hanke voitaisiin kytkeä sähköverkkoon toiminnallisesti järkevällä tavalla. Statnett korostaa, että Norjan ja Suomen verkkojen kehittämistä edelleen ja liityntäpaikan valintaa on arvioitava yhteistyössä.

Norjalaisten ja suomalaisten sähköverkkojen yhteyden muodostavasta ratkaisusta Statnett toteaa, että tällaisen yhteyden hyötyä molemmille järjestelmille on verrattava tällaisen ratkaisun kaikkiin lisäkustannuksiin.

Statnettin analyysissä Finnmarkin sähköjärjestelmä (2016) pidetään epätodennäköisenä, että pelkästään tuulivoiman rakentaminen voisi perustella Finnmarkin uuden 420 kilovoltin verkon rakentamisen kustannukset. Syy tähän on se, että uuden tuulivoiman yhteiskunnallinen hyöty näyttää olevan liian pieni ja epävarma. Pienemmillä tuulivoiman rakennuskustannuksilla ja sähkön hinnan noustessa kannattavuus paranee, mutta samalla sähköverkon laajentamisesta koituisi suuria kustannuksia.

Statnett odottaa Pohjois-Norjan olevan sähköntuotannoltaan ylijäämäinen alue myös jatkossa. Tämä tarkoittaa sitä, että Finnmarkin sähkön ylijäämä lisäisi sähkönsiirtoa sekä Pohjois-Norjan sisällä että Pohjois-Norjasta ulospäin. Tällöin pitkät siirtoetäisyydet lisäisivät nettohävikkiä. Statnett pyytää, että tämä sisällytetään arviointiin.

Statnett kirjoittaa, että ilman uustuotannon, sähköverkkojen ja mahdollisen uuden kulutuksen yhteistä koordinointia sähköverkkoon voidaan tehdä virheellisiä investointeja. Yksittäisiä toimenpiteitä on tärkeää tarkastella laajemmassa yhteydessä niin, ettei tarkastella vain paikallisen verkon tarpeita, jotka johtuvat yksittäisen tuulivoimalaitoksen suunnitelmista. Statnetin mielestä tämä on välttämätöntä sähköjärjestelmän tarkoituksenmukaisen kehityksen varmistamiseksi.

Mahdollisuutta lisätä tuotantoa Finnmarkissa on tarkasteltava yhdessä muiden Pohjois-Norjan tuuli- ja vesivoimahankkeiden kanssa. Itä-Finnmarkissa toimiluvan saaneiden kahden tuulivoimalan lisäksi on olemassa lukuisia muita suunnitelmia voimaloista, joista on ilmoitettu tai jotka ovat hakeneet toimilupaa tai saaneet sen tai ovat jo rakenteilla Finnmarkiin tai etelämmäksi nykyisellä Norjan sähköalueella NO4.

Statnett pyytää, että toimilupaa arvioivat viranomaiset vertaavat Davvi-tuulipuistoa muihin suunnitelmiin.

Nykyään rakennetaan suuria määriä sähköntuotantoa, jolla on rajallinen säätelykapasiteetti. Statnett näkee laajan uuden tuotantomäärän liittämisessä tällaisissa olosuhteissa järjestelmähaasteita. Se pyytää siksi NVE:tä tiedottamaan rakennuttajalle jo nyt, että Statnett edellyttää uudelta tuulivoimalta sähköverkon järjestelmävastuusta annetun lain § 14 vaatimusten ja sähköverkon FIKS-ohjeistuksen noudattamista.

Tuulipuisto on suunniteltava siten, että se voi osallistua sekä jännitteen (varustetaan reaktiivisilla tehovarannoilla) että taajuuden (varustetaan aktiivisilla tehovarannoilla) säätelyyn. Järjestelmän turvallisen tulevan toiminnan varmistamiseksi Statnett arvioi järjestelmävastaavana jatkuvasti vaikutuskeinojensa käyttöä. Esimerkiksi voi olla tarpeen suojata järjestelmä tuotannosta irrottamiselta, joten tuulipuisto on mitoitettava kestämään hetkellisen sammutuksen.

Varanger Kraftnett AS viittaa 22. joulukuuta 2017 päivätyssä kirjeessään siihen, että Statnett on tehnyt pohjoiskalotin sähköverkkorakenteesta useita tutkimuksia ja viimeksi tutkimuksen konseptien valinnasta vuosina 2015 ja 2016. Varanger Kraftnett haluaa siksi arvioitavan, pitääkö tuulipuisto kytkeä siirtoverkkoon liityntäverkolla Adamselvissä ja täytyykö siirtoverkko rakentaa konseptien valinnan tutkimuksen johtopäätösten mukaisesti. Konseptien valinnan tutkimuksesta käy ilmi, että useimmissa tapauksissa olisi yhteiskunnalle taloudellisesti edullisinta rakentaa uusi 420 kilovoltin putki Suomesta Varangerbotniin ja Varangerbotnista Adamselvin ja Lakselvin kautta Skaidiin.

4.6 Tekniset virastot

Avinor kirjoittaa 12.7.2017 päivätyssä kirjeessään, että koska Avinorilla tai Avinor Flysikringilla ei ole kyseisellä alueella radioviestintää tai radionavigointi- tai tutkajärjestelmiä, se katsoo, että Davvi-tuulipuistolla ei ole erityistä vaikutusta tämällyypisiin järjestelmiin.

Avinor ilmoittaa, että Lakselvin lentoasema on Davvi-tuulipuiston lähin lentokenttä ja ettei suunniteltu tuulipuisto vaikuta Lakselvin lentokentän suoja-alueen korkeus- tai estorajoituksiin.

Lisäksi arvioitiin tuulivoimalan vaikutusta Lakselvin lentokentän nykyisille laskeutumis- ja nousumenettelyille. Avinorin johtopäätös on, että kolme suunniteltua tuuliturbiinia (numerot 8, 58 ja 115) vaikuttavat sektorin 1 suoja-alueeseen ja että yksi tuuliturbiini (nro

21) vaikuttaa suoja-alueeseen, jos sen roottorin siipi on yli 66 metriä pitkä. Avinor huomauttaa, että on erittäin tärkeää säilyttää minimikorkeudet Lakselvin lentokentällä ja edellyttää, että edellä mainitut tuuliturbiinit poistetaan suunnitelmasta tai sijoitetaan alempaan maastoon siten, että ne eivät häiritse lentokentän suoja-aluetta. Avinor viittaa siihen, että tuuliturbiinit voivat muodostaa esteen matalalla lentäviä lentokoneita ja helikoptereita käyttäville yrityksille ja suosittelee, että rakennuttaja ottaa yhteyttä tällaisilla ilma-aluksilla liikennöivään yhtiöön.

Lopuksi Avinor viittaa siihen, että tuuliturbiineihin sovelletaan 15.7.2014 annetun *ilmailun esteiden raportointia, rekisteröintiä ja merkitsemistä koskevan lain* lukujen II ja III määräyksiä.

Avinor viittaa 21.12.2017 päivätyyn uuteen kirjeseensä 12.7.2017 antamastaan lausunnosta ja korostaa, että on tärkeää muuttaa tuulivoimalaitoksen suunniteltua muotoilua siten, että suoja-alueiden huomioiminen varmistetaan jatkosuunnittelussa.

Avinor haluaa tehdä uuden tuulivoimalaitoksen tarkastuksen Lakselvin lentokentän lasku- ja nousumenettelyjen takia ja pyytää, että rakennuttaja täyttää liitteenä olevan laskentataulukon. Avinor pyytää lopuksi karttaluonnosta, jossa esitetään kunkin turbiinin sijainti tuulivoimalaitoksessa.

Norjan ilmailuviranomainen **Luffartstilsynet** muistuttaa sähköpostissaan 10.10.2017, että tuulivoimalaa ja sen sähköverkkoyhteyttä voi koskea ilmoitusvelvollisuus ilmailun esteiden raportointia, rekisteröintiä ja merkitsemistä koskevan lain § 4 kohdan 2 mukaan. Velvoite on laitoksen omistajalla.

Norjan puolustusrakennelmista vastaava **Forsvarsbygg** kirjoitti 10.11. 2017 päivätyssä kirjeessä, että se on tarkastellut Davvi-tuulipuiston ja sen sähköverkkoyhteyden raportteja, ja että toimenpiteet eivät vaikuta puolustusvoimien kiinteään infrastruktuuriin, kuten tutka-aseisiin ja radiolinjoihin.

Forsvarsbygg huomauttaa, että tuuliturbiinit muodostavat lentoturvallisuuden esteen, joka on ainakin merkittävä ilmailualan esteiden merkitsemisen nykyisten määräysten mukaisesti. Se huomauttaa lisäksi, että ilmavoimat voi vaatia merkintöjä, jotka kumoavat ilmailun vaarojen merkitsemistä koskevien määräysten vaatimukset.

4.7 Poronhoitopiirit

Poronhoitopiiri 13 - Lagesduottar (RBD 13) kirjoittaa 29.12.2017 päivätyssä kirjeessä, että Davvi-tuulipuisto on suunniteltu porotaloudelle tärkeille ylänköalueille ja että tuulivoimala ja siihen liittyvä infrastruktuuri halkaisevat alueen.

RBD 13 on pyytänyt Protect Sápmia arvioimaan mahdollisen rakentamisen kumulatiivisia vaikutuksia, ja raportti liitetään kuulemislausuntoon. Raportin mukaan porotaloudelle arvokkaiden alueiden rakentamisella on erittäin kielteisiä vaikutuksia RBD 13:n toimintaan. RBD 13 viittaa siihen, että suunniteltua rakentamisaluetta käytetään sekä kevätlaitumena, kesälaitumena, syyslaitumena että kokoamisalueena. Ylänköalue on tärkeä keväällä osittain siksi, että porot löytävät sieltä kivisammalta. Lisäksi alueen läpi kulkee siirto- ja muuttoalueita kevätlaitumille, ja kesällä alue toimii hyönteishaittojen takia laidun- ja vilvoitteluna. Syksyllä alue on tärkeä kiima-aikaan ja syysmuuton aikaan. Aluetta käytetään myös proerotuksen koontialueena myöhään syksyllä. RBD 13

kertoo, että ilmastonmuutoksen vuoksi alueesta on tullut tärkeämpi poronhoidolle, ja sitä käytetään talvisin varalaitumena. RBD 13 uskoo, että ominaisuuksiltaan porotaloudelle tärkeä ja suuri alue menetetään, jos tuulipuisto toteutetaan.

RBD 13 osoittaa, että Adamsfjord- ja Márøyfjord-voimalaitokset on jo perustettu poronhoitopiirin alueelle, ja se pelkää, että Davvi-tuulipuiston rakentaminen johtaa suurien alueiden menettämiseen. Poronhoitopiiri uskoo porojen muuttamisen kausiluonteisten laitumien välillä ja alueen hyödyntämisen porojen laiduntamiseen ja oleskeluun käyvän mahdottomaksi. RBD 13 pitää kohtuuttomana, että yhdelle piirille koituu näin suuri yhteiskunnallinen taakka, ja että energiantuotannolle olisi etsittävä muita alueita. Tässä viitataan myös muihin alueen toimenpiteisiin, kuten teiden rakentamiseen, suunniteltuun 420 kilovoltin voimajohtoon ja muihin suunniteltuihin tuulivoimalaitoksiin. Lisäksi viitataan liitteenä olevaan raporttiin, jossa todetaan Davvi-tuulipuiston merkittävät välttelyvaikutukset, mikä puolestaan vaikuttaa edelleen naapuripiireihin. RBD 13 pelkää, että maiseman tuhoutuminen ja häiriöt heikentävät eläinten hyvinvointia ja vaikuttavat lopulta porotalouden tuotannon määrään ja laatuun. Lisäksi poronhoitopiiri kirjoittaa vaikutuksista, jotka johtuvat koontialueen menetyksestä, sekoittumisvaarasta, laidunten pirstaloitumisesta ja mahdollisesta suuremmasta työpanoksesta edellisten syiden takia.

Lisäksi huomautetaan, että mahdollinen rakentaminen saattaa vaikuttaa läheisiin poronhoitopiireihin, ja että aluemenetykset siirtävät laidunnuspainetta muille alueille. Tämä voi vaatia lisätyötä ja merkittäviä suuria kustannuksia kaikille asianosaisille poronhoitopiireille.

Poronhoitopiiri toteaa nykyisistä maankäyttösuunnitelmista, että julkisia karttoja ei päivitetä ja että kartoista puuttuu muun muassa kahdeksan muuttoaluetta.

RBD 13 pelkää, että poronhoidon maa-alan väheneminen johtaisi vaatimuksiin porojen määrän vähentämisestä. Tämä aiheuttaa sisäisiä jännitteitä ja voi johtaa alijäämään sekä siten porotalouden heikentymiseen.

Poronhoitopiiri viittaa ilmastonmuutokseen ja siihen, että nousevat keskilämpötilat ja vaihtelu plus- ja miinusasteiden välillä tekevät lumipeitteeseen jääkerroksia. Tämä on ongelmallista porotaloudelle, ja suoja- sekä hätälaitumien tarve voi olla ratkaisevan tärkeitä poronhoitopiirille.

RBD 13 viittaa siihen, että ne edistävät arvonnäköystä sekä Kaarasjoella että myös lähikunnissa Porsangeressa, Tenossa ja Lebesbyssä. Piiri pelkää, että mahdollinen Davvi-tuulipuiston rakentaminen heikentää sekä poronhoitopiirien että porotalouden kauppakumppanien työllisyyttä ja tuloja.

Porotalouden oikeuksien osalta poronhoitopiiri odottaa, että tässä tapauksessa on noudatettava vapaan, tietoon perustuvan ennakkosuostumuksen periaatetta sekä menettelyllisesti että sisällöltään (Free Prior and Informed Consent). Periaate perustuu kansainvälisen oikeuden saamelaisien erityissuojeluun, johon saamelaiset ovat alkuperäiskansana oikeutettuja ILO-yleissopimuksen numero 169 ja kansalaisyhteiskunta- ja poliittisia oikeuksia koskevan YK:n ihmisoikeussopimuksen artikla 27 nojalla. RBD 13 on sitä mieltä, että periaatetta rikotaan jo, koska sillä on ollut merkittäviä kustannuksia kokousjärjestelyistä ja pätevän neuvonnan hankkimisesta. Piiri huomauttaa, että osapuolen välillä on suuri resurssien epätasapaino, koska rakennuttajalla ja valtiolla on varat ja keinoja hankkia asiantuntijoiden apua, kun taas porotalouden toimijoilla on rajallisesti aikaa, resursseja, kapasiteettia ja osaamista. Se huomauttaa, että heillä ei ole varoja osallistua useampiin kokouksiin ja prosesseihin, ellei osallistumista korvata taloudellisesti.

Tässä viitataan 19.9.2017 NVE:n kanssa pidettyyn kuulemiskokoukseen, jossa poronhoitopiiri esitti toiveensa vaikutustenarvioinnissa tietoperustaksi:

- Piirit on kutsuttava vaikutustenarvioimisen toimeksiantojen muodostamiseen sekä tutkijoiden pätevyysvaatimusten laatimiseen.
- Piireille on taattava kapasiteetti osallistua.
- Tutkimuksen menetelmässä on otettava huomioon kokonaiskuormitus, perinnetieto, saamen kielen taito ja porotalouden osallistaminen.
- Nykyisiä julkisia maankäyttökarttoja täytyy päivittää.
- Tutkimuksessa on otettava huomioon välittömät ja välilliset vaikutukset sekä kokonaiskuormitus paikallisella tasolla, välitasolla että aluetasolla.
- Porotalouden analyysejä on tehtävä riskien havaitsemiseksi, kustannusten lisäyksen määrittämiseksi ja tuotanto- sekä tulonmenetysten laskemiseksi.
- Lieventävät toimenpiteet on kartoitettuja ja niiden kustannukset täytyy laskea.

RBD 13 pyytää NVE:tä arvioimaan, onko toimenpide ristiriidassa ihmisoikeusjulistuksen artiklan 27 kanssa, ja se vaatii perustaksi YK:n ihmisoikeuskomitean käytäntöä. Poronhoitopiiri toteaa, että liitteenä oleva tutkimus osoittaa toimenpiteen johtavan aiempien alueellisten toimien ja muiden hyväksytyjen toimenpiteiden perusteella siihen, että useilta poronhoidon harjoittajilta evätään oikeus poronhoitoon ja siten myös kulttuurinsa harjoittamiseen. RBD 13 toivoo prosessin lakkauttamista – mahdollisesti niin, että NVE hylkää lupahakemuksen.

Poronhoitopiiri 14 A (RBD 14 A) kirjoittaa sähköpostissa 31.12.2017, että se vastustaa Davvi-tuulipuistoa, ja antaa ilmoituksiin seuraavat kommentit:

Poronhoidon tutkimus

RBD 14 A haluaa poronhoitopiiriin tekävän porotalouteen kohdistuvien vaikutusten arvioinnin. Se uskoo, että rakennuttajan toteuttama vaikutustenarviointi voi olla myönteinen rakentamiselle ja että tutkimukset tekisivät ammattitaidottomat konsultit, joten niitä täytyy pitää arvottomina. RBD 14 A uskoo, että nykyiset vaikutustenarvioinnin standardit eivät ole vähemmistöjä koskevan vapaan, tietoon perustuvan ennakkosuostumuksen (Free Prior and Informed Consent) mukaisia.

Seuraukset porotaloudelle

RBD 14 A viittaa siihen, että tuulivoimalaitoksen lähelle kevätlaitumille kohdistuu häiriöitä jopa 10 kilometrin etäisyydelle avoimessa maastossa, ja viimeaikaiset tutkimukset Ruotsissa osoittavat, että poro tulee välttelemään aluetta. Lisäksi se uskoo, että vasomisaalueet pienenevät huomattavasti, koska vasomisaikana naaraat välttelevät melua ja häiriöitä. Lisäksi se huomauttaa, että alue on poron tärkeä vilvoittelualaue, ja että häiriöttömät kesälaitumet ovat tärkeitä rasvavarastojen keräämisessä.

RBD 14A:n syyslaidun on jo vuosikymmeniä pienentynyt idän suuntaan, koska piirin länsiosassa on tehty toistuvasti toimenpiteitä, kuten Porsangermoenin ja Halkavarren ampuma-alue. RBD 14 A pelkää yhä uusia häiriöitä suunnitellun tuulipuiston seurauksena, ja siksi porot väistävät poronhoitopiiriin 13 syyslaitumille, mikä puolestaan johtaa sisäisiin ristiriitoihin naapuripiirin kanssa.

Porojen kokoaminen kiima-ajan jälkeen tapahtuu piiriin pohjoisosassa Børelvin alueella, Rætkajohkassa ja Stuurrajohkassa. Metsäalueiden syyslaitumilta kokoaminen on välttämätöntä, jotta porot saataisiin kerättyä ylängölle muuttoa varten. RBD 14 pelkää siitä, että mahdollinen rakentaminen pienentää näitä laidun- ja kokoamisalueita.

Poronhoitopiiri viittaa kokonaiskuormituksen tutkimukseen sekä paikallisiin, keskitason ja alueellisiin vaikutuksiin ja korostaa, että porotalous on jo pitkään ollut tietoinen niiden tärkeydestä.

Seuraukset poronhoitopiirille 14A

RBD 14 A on tähän mennessä menettänyt 56 prosenttia alueistaan joko suorina toimenpiteinä alueillaan tai huomattavana laitumien käyttöarvon heikkenemisenä. Poronhoitopiiri arvioi, että Davvi-tuulipuisto vähentäisi pinta-alaa vielä 15–20 prosenttia lisää. Piiri on lisäksi sitä mieltä, että koska aikaisempien toimenpiteiden seurauksena painetta kohdistuu jo yhteensä 75 prosenttiin piirin alueista, niin RBD 14 A:lla ei ole edellytyksiä jatkaa poronhoitoa nykyisessä muodossaan. Piiri viittaa siihen, että heillä on tällä hetkellä suuri Naton ampuma-alue keskellä kesälaitumiaan, eikä se usko enää kestävänsä ylimääräistä kuormitusta. RBD 14 A uskoo, että Davvi-tuulipuiston perustaminen olisi demokratian ja kansainvälisen oikeuden vastainen hyökkäys alueen saamelaisia kohtaan.

Nettotyöpaikat

Poronhoitopiiri viittaa siihen, että porotalous tarjoaa kestävän kehityksen mukaisia ja pitkäaikaisia työpaikkoja, mutta ne ovat uhanalaisia, jos tuulivoimalaitos toteutuu. Tuulivoimalaitoksen työpaikat ovat lyhytaikaisia työpaikkoja asiantuntijoille ja muualta edestakaisin töihin kulkeville, ja niiden seurauksena porotalouden työpaikkoja täytyy vähentää. Poronhoitopiiri uskoo, siksi ettei tuulivoimalaitos lisää nettotyöpaikkoja, ja että siitä voi seurata kerrannaisvaikutuksina inhimillisiä tragedioita.

RBD 14 A on sitä mieltä, etteivät norjalainen byrokratia ja demokratia tunne saamelaiskulttuuria ja sen historiaa riittävästi, ja että mahdollinen rakentaminen vaarantaa saamen kielen ja kulttuurin ylläpitämisen tulevaisuudessa.

Piiri kirjoittaa lopuksi, ettei norjalainen yhteiskunta saa asettaa porotaloudelle uusia yhteiskunnallisia velvoitteita.

Poronhoitopiiri 9 Čorgaš (RBD 9) kirjoittaa 27.12.2017 päivätyssä kirjeessä, että piirin hallitus on käsitellyt raporttia Davvi-tuulipuistosta 27.11.2017 pidetyssä hallituksen kokouksessa, ja piiri vastustaa voimakkaasti suunnitelmia.

RBD 9:llä on kymmenen lapinkyläosuutta ja 77 rekisteröityä poronomistajaa, ja porojen enimmäismääräksi on vahvistettu 5 800. RBD 9:llä on kesälaitumia Nordkinnin niemimaalla ja syys-, talvi- ja kevätlaitumia Ifjordfjellin/Vestertanan alueelta etelään Darjohkaan (muutaman kilometrin päässä Levajoesta). RBD 9 on RBD 13:n naapuripiiri, sillä RBD 9:n talvi- ja kevätlaitumet rajoittuvat RBD 13:een.

RBD 9:llä on 12 vuoden kokemus Dyfjordin niemen Kjøllefjordin tuulipuistosta, joka sijaitsee piirin Nordkinnin niemimaan kesälaidunalueella. RBD 9 viittaa siihen, että Dyfjordin niemellä olevien porojen määrä on vähentynyt rakentamisen jälkeen noin 1 000–1 500 porosta 100–150 poroon. Piiri on sitä mieltä, että tämä osoittaa tuulipuiston aiheuttaman välttelyvaikutuksen. RBD 9 pelkää samaa välttelyä Davvi-tuulipuiston rakentamisen seurauksena, ja se vaikuttaisi sekä rakentamis- että toiminta-aikana erityisesti lapinkyliin, jolla on talvilaitumet kaikkein eteläisimmissä sijainneissa.

Suunniteltu sähköverkkoysteys kulkisi keskeltä kahta keskeistä talvilaidunta halkaisten ne kahtia. RBD 9 uskoo, että sähkölinjat aiheuttavat myös välttelyvaikutuksia. Se viittaa E6:n ja Tenojoen suuntaiseen voimajohtoväylään ja huomauttaa, että sillä voisi olla seurauksia poronhoitopiirille, sillä rakentamisen häiriöt ja voimajohtojen välttely johtaa suurien laidunalueiden menetykseen. Lisäksi viitataan tutkimuksiin koronasäteilystä ja voimalinjojen melusta.

RBD 9 uskoo lisäksi, että Davvi-tuulipuisto vaikuttaa myös naapurialueeseen RBD 13, koska niiden kuljetusalueet kesälaitumille ja niiltä takaisin kulkevat suunnitelma-alueen läpi. RBD 9 pelkää välttelyvaikutuksen johtavan siihen, että RBD 13 joutuu tuomaan koko porolauman RBD 9:n talvi- ja kevätlaitumille. RBD 9 uskoo, että tämä johtaa ylikuormitukseen piirin laitumilla ja tuhoaa poronhoidon kestävän perustan.

RBD 9 suhtautuu epäillen porotalouden vaikutustenarviointiin valittuun tutkijaan ja vaatii, että poronhoidon paikallinen kokemusperäinen tieto sisällytetään vaikutustenarviointiin ja sitä korostetaan.

Lisäksi RBD 9 edellyttää, että vaikutustenarvioinnissa selvitetään poronhoitoalueen toimenpiteitä porotaloutta ja alkuperäiskansojen oikeuksia koskevan lain säännösten mukaisesti.

RBD 9 korostaa, että talvilaitumet ovat porotaloudelle välttämättömiä, ja että tällaisten reuna-alueiden toimenpiteillä on merkittävä vaikutus alan tuotantoon. Tämän perusteella RBD 9 edellyttää tulevan tuotannon menetyksen tutkimista. Pelkkä koko laidunalueen rehuyksikköjen määrän yleinen laskeminen ei riitä.

RBD 9 kirjoittaa luonnon monimuotoisuutta koskevasta laista, että vaikutustenarvioinnissa on arvioitava toimenpidettä § 1 (tarkoitus), 8 § (tietoperusta) ja 14 § (saamelaisten edut) nojalla. RBD 9 huomauttaa, että lajien monimuotoisuuden tutkiminen on erityisen tärkeää, koska luonnon vuorovaikutus vaikuttaa laidunten hyödyntämiseen.

RBD 9 kirjoittaa, että vaikutustenarvioinnin on perustuttava porotalouden erityislaadun huomioivaan laajaan tietopohjaan, ja piiri huomauttaa, että avainkysymyksiä ovat muuttotavat, muuttoalueet, laidunten käyttö eri vuodenaikoina sekä laidunkriisit ja lapinkylien keskinäinen vuorovaikutus. Paikallinen porotalousosaaminen on huomioitava sen varmistamiseksi, että alueen erilaisia käyttötarkoituksia kuvataan ja arvioidaan. RBD 9 katsoo lisäksi, että vaikutustenarvioinnissa on selvitettävä, miten laidunten menettäminen, häiriöt, porojen siirtotarpeen lisääntyminen ja alueiden välttely voivat aiheuttaa taloudellisia vaikutuksia, kuten tuotannon vähenemistä ja siten työpaikkojen menetyksiä.

RBD 9 pyytää, että vaikutustenarvioinnissa selvitetään, miten tuulivoimalaitoksen välttely vaikuttaa alueen porotalouteen. Piiri viittaa siihen, että heillä on 60 GPS-merkittyä poroa Kjøllefjordin tuulipuiston lähellä, ja että sieltä kerätty tieto todistaa tuulipuiston välttelyn. RBD 9 pyytää, että tämä paikallinen tieto sisällytetään vaikutustenarvioinnin tietoperustaan.

Lisäksi piiri pyytää vaikutustenarviointia melusta ja näkyvyydestä.

RBD 9 viittaa mielenterveyden tutkimukseen, jossa todetaan, että tuulivoimalaitos vaikuttaa saamelaisten porotalouden psykologisiin ja sosiaalisiin olosuhteisiin. RBD 9 pyytää, että tällaiset psykososiaaliset näkökohdat otetaan huomioon vaikutustenarvioinnissa.

Lopuksi RBD 9 pyytää saada esittää lisävaatimuksia tutkimukseen prosessin aikana, ja piiri on sitä mieltä, että rakennuttajaa olisi vaadittava kattamaan piirin kustannukset lupamenettelyyn osallistumisesta.

4.8 Etujärjestöt, kyläyhdistykset yms

Saamelaisneuvosto kirjoittaa 30.12.2017 päivätyssä kirjeessään uskovansa, että toimenpide merkitsee merkittävää puuttumista luontoon saamelaisella alueella, joka on tärkeä porotaloudelle, luonnossa

liikkumiselle ja luonnon resurssien hyödyntämiselle, ja että tuulivoimala vahingoittaisi luonnon hyödyntämistä, porotaloutta ja kulttuuriperintöä.

Saamelaisneuvosto viittaa menettelytapoja koskeviin ja oikeudellisiin puitteisiin, jotka rakennuttajan ja viranomaisten on huomioitava lupamenettelyssä. Se huomauttaa, että tuulivoimala ja siihen liittyvä infrastruktuuri on sovittava yhteen kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen artiklan 27 kanssa (KP 27). Lisäksi toimenpide ei saa rikkoa omaisuudensuojaa (*right to property*), sellaisena kuin se on ilmaistu Euroopan ihmisoikeussopimuksen lisäpöytäkirjan 1 artiklassa 1 sekä Yhdistyneiden kansakuntien rotusyrjinnän poistamisen yleissopimuksen artiklassa 5.

Saamelaisneuvosto korostaa nimenomaan tarvetta järjestää kuulemisia prosessin aikana ja viittaa ILO:n yleissopimukseen nro 169. Siitä käy ilmi, että kuulemiset on tehtävä vilpittömässä mielessä, olosuhteisiin sovitussa muodossa ja niin, että pyritään yksimielisyyteen tai suostumukseen ehdotetuista toimenpiteistä.

Saamelaisneuvosto kirjoittaa, että aluetta on todennäköisesti käytetty porotalouteen ja luonnon hyödyntämiseen muinaisista ajoista asti. Kansainvälisessä oikeudessa määritetään nykyisin, että alkuperäiskansojen maaperän, veden ja luonnonvarojen perinteinen käyttö muodostaa perustan omistusoikeudelle näillä alueilla. Saamelaisneuvoston mukaan tuulivoiman suunnitellun alueen omistusoikeus, käyttöoikeudet ja oikeus luonnonvarojen hyödyntämiseen ovat tällä hetkellä epäselviä. Finnmarkin lain mukaan Finnmark-komissio kartoittaa tällaiset oikeudet, mutta komissio ei ole vielä aloittanut työskentelyä kyseisellä alueella. Tähän mennessä Finnmarkseiendommen on ollut alueen maanomistaja. Siksi saamelaisneuvoston mielestä Davvi-tuulipuiston suunnitteleminen olisi keskeytettävä.

Saamelaisneuvosto kirjoittaa lopuksi yhteenvetona, että Davvi-tuulipuiston suunnitelmat eivät todennäköisesti ole kansainvälisen oikeuden mukaisia ja että vaikutuksia saamelaisten luonnon hyödyntämiselle ja porotaloudelle on siksi tutkittava perusteellisesti. Saamelaisneuvoston mielestä on käytettävä ammattitaitoisia tutkijoita, jotka ovat perehtyneet saamelaisten maankäyttöön, porotalouteen, saamelaiskulttuuriin ja paikallisiin alueisiin.

Lisäksi saamelaisneuvoston mielestä asianomaisilla tahoilla on oikeus osallistua ilmoituksen ja tutkintaohjelman valmisteluun, sillä se varmistaa tarvittavan paikallisen oikeutuksen tutkimustyölle.

Norske Samers Riksforbund (NSR) ilmoitti 31.12.2017 päivätyllä kirjeellä vastustavansa Davvin tuulipuistosuunnitelmia. Se pyytää suunnitelmien peruuttamista, koska niiden mielestä toimenpiteellä on merkittäviä seurauksia saamelaisyhteisölle.

NSR korostaa, että suunniteltu alue on tärkeä ja arvokas saamelaisille ja koko Lapille. Se on yksi Norjan suurimmista lähes luonnontilaisina pysyneistä alueista, ja luonnolla on itseisarvo. NSR viittaa siihen, että moniin saamelaisten alueisiin kohdistuu toimenpiteitä ja että saamelaisten on yhä puolustettava oikeuksiaan. NSR uskoo, että Norjan viranomaisten on tiukennettava mahdollisuuksia tehdä toimenpiteitä, jotta saamelaisyhteisö, perinteet, kulttuuri ja alueet eivät tuhoudu.

NRS viittaa siihen, että suunnitelma-alueella on saamelaisia kulttuurimuistoja ja että se osoittaa luonnon olleen aina pyhä ja tärkeä saamelaisille. Lisäksi viitataan siihen, että Rástegáisá suunnitellun alueen eteläpuolella on pyhä tunturi, ja että tämä alue on erityisen tärkeä saamelaisten uskolle.

NSR uskoo, että Davvi-tuulipuistolla voi olla merkittäviä seurauksia alueen porotaloudelle. NSR uskoo, että viranomaisen päätösten tietoperusta on tällaisissa tapauksissa riittämätön ja että NVE:n on lykättävä kaikkia uusia päätöksiä porotalousalueilla, kunnes tietoperustaa on päivitetty. NSR viittaa siihen, että porotalous on itse havainnut suurempia tuulivoimalan välttelyvaikutuksia kuin mitä

tutkimuksissa on tähän mennessä osoitettu, ja että tuulipuisto sekä sen voimajohdot aiheuttavat aiempia tutkimustuloksia suuremmat vaikutukset. Lisäksi NVE:n on myös huomioitava se, että tuulivoimalalla ja sen voimajohdoilla saattaa olla vaikutuksia saamelaisille Suomen puolella.

NSR suhtautuu kriittisesti siihen, että rakennuttaja on valinnut porotalouden tutkijan, johon poronhoitajat eivät luota. Lisäksi se kysyy, miksei rakennuttaja ole noudattanut perinteisiä saamelaisia tapoja ja käytäntöjä, kun se ei ole tiedustellut ennalta saamelaisten kantaa alueen toimenpiteisiin.

Sámi ealáhussearvi / Samisk næringsforbund kirjoittaa 10.10.2017 päivätyssä kirjeessään uskovansa, että Davvi-tuulipuiston ja sen sähköverkko-yhteyden rakentaminen vaikuttavat alueen saamelaisten luonnon hyödyntämiseen käyttöön ja saamelaisten kulttuuriin.

Samisk næringsforbund on sitä mieltä, että vaikutustenviitossa olisi toteutettava tutkimus saamelaisten luonnon hyödyntämisestä alueella yhteistyössä saamelaisten käyttäjien ja muiden aihepiiriin pätevien asiantuntijoiden kanssa.

Samisk næringsforbund on liittänyt lausuntoonsa ehdotuksen tutkimusohjelmasta, jolla selvitettäisiin saamelaisten luonnon hyödyntämistä suunnittelualueella ja sen lähistöllä. Tässä viitataan siihen, että saamelaisten luontoon liittyvistä perinteistä tällä alueella ja Tenossa yleisesti on vain vähän ja pieniä tutkimuksia.

Samisk næringsforbund kirjoittaa uudessa 31.12.2017 päivätyssä kirjeessään viittaavansa aiempaan kuulemislausuntoonsa ja Tenon kunnanvaltuuston päätöksiin 14.12.2017.

Samisk næringsforbund toteaa, että Grenselandet AS on ollut suorassa yhteydessä saamelaisten etujärjestöihin ja myös porotalouteen, ja se uskoo, että rakennuttajan tulisi vahvistaa tätä neuvottelumallia myöhemmissä vaikutustenviitoinneissa.

Samisk næringsforbund korostaa, että rakennuttaja suunnittelee hanketta keskelle Lappia, jossa saamelaiset ovat viime aikoina saaneet enemmän kulttuurisia ja yhteiskunnallisia oikeuksia ja itsemääräämisoikeutta lainsäädännöllisin määräyksin ja sopimuksin, jotka liittyvät saamelaisten oikeuksiin alkuperäisväestönä. Saamelaiset ovat pitäneet yhteisöään alueen omistajana pitkäaikaiseen käyttöön perustuen. Samisk næringsforbund korostaa, että tämä oikeus koskee porotalouden ohella myös saamelaisia, jotka saavat toimeentulonsa muutoin suoraan luonnosta.

Samisk næringsforbund uskoo, että jos saamelaisten kulttuuri aiotaan säilyttää ja sitä halutaan kehittää, niin saamelaisten on saatava pitää luonnonvaransa. Tässä viitataan siihen, että saamelaisten luonnon hyödyntämistä suojaavat useat lait, kuten perustuslain § 110, laki saamelaisten oikeuksista, suunnittelu- ja rakennuslaki sekä useat kansainväliset yleissopimukset.

Saamelaisten luonnon hyödyntämisen perinteet voivat sisältää tietoa lajeista ja niiden käyttäytymisestä, jalostus-, saalistus- ja viljelymenetelmistä sekä tapoja ja sääntöjä resurssien käyttämisestä. Paikallishallinto voi olla päättää resurssien käyttämisestä luonnossa, merialueilla ja joissa, hallita maankäyttöoikeuksia ja -resursseja sekä hallinnoida luontoa kulttuurimaisemana.

Samisk næringsforbund viittaa siihen, että saamelaiset perinteet ovat perinteisesti liittyneet luontoon niin, että osa toimeentulosta on saatu luonnon resurssien hyödyntämisestä. Nämä ovat elinkeinoja, jotka tarjoavat myös raaka-aineita saamelaisten duodji-käsitöille ja jatkojalostukseen. Samisk næringsforbundin mielestä on tärkeää, että paikallista käyttöä selvitetään, koska se tarjoaa monipuolisen näkymän alueen kehitykseen pitkän ajan kuluessa alueen käyttäjien kokemusten perusteella. Alueen käyttäjät voivat tarjota laajemman näkökulman luonnonvarojen käytön

havainnointiin ja tutkimuksiin, ja se auttaisi säilyttämään Tenojoen laakson luontoa hyödyntävän väestön tärkeää kokemusperäistä tietoa.

Samisk næringsforbund uskoo, että saamelaisten luonnonvarojen hallinnan haasteena on neutraalin areenan luominen suuren yleisön ja paikallisten käyttäjien väliseen näkemystenvaihtoon sekä sellaisen keskustelun edistäminen, jossa molemmat osapuolet otetaan vakavasti ja ne kunnioittavat toistensa panosta vuoropuheluun.

Sami næringsforbund toteaa hallinnoinnin vaatimasta tiedosta, että sitä puuttuu laajalti, ja tämä on herättänyt kysymyksiä lupamenettelyistä luonnonvaraisilla alueilla, matkailutoiminnan kasvusta ja muusta saamelaisten luonnonalueiden käytöstä. Tässä viitataan siihen, että suuri yleisö on yhä kiinnostuneempi luonnon sekä järvien ja meren resurssien hyödyntämisestä. Samisk næringsforbund uskoo, että näissä prosesseissa on otettava paremmin huomioon paikallinen tietämys luonnonvaroista.

Samisk næringsforbund on sitä mieltä, että on tärkeää tuoda esiin saamelaisia ja alkuperäiskansoja koskevan politiikan vaikutus yhteiskunnalliseen kehitykseen, ja on painotettava sitä, että saamelaisten oikeuksien turvaaminen vahvistaa paikallista itsemääräämisoikeutta alueilla, joilla saamelaisten oikeuksia ei ole aiemmin edistetty.

Deatnogátte Sámiid Searvi / Tanabredden Sameforening (DGSS) kirjoittaa 31.12.2017 päivätyssä kirjeessä, että tutkimusohjelmaan on sisällytettävä kaikki olosuhteet, joiden perusteella arvioidaan luonnon hyödyntämisen muutoksia Finnmarkin lain § 4 sekä saamelaisten etujen arvioimisesta luonnon hyödyntämisen muutoksissa annettujen saamelaiskäräjien määräysten § 1 ja 2 nojalla.

DGSS kirjoittaa, että toimenpidettä suunnitellaan saamelaisten perinteisille luonnon hyödyntämisen alueille, joilla on harjoitettu pitkään poronhoitoa ja metsästystä, ansastusta ja muuta luonnonvarojen hyödyntämistä. DGSS on huolestunut siitä, että toimenpide heikentää luonnon monimuotoisuutta, häiritsee poronhoitoa ja estää alueen luonnon hyödyntämistä. Se pyytää tutkimaan alueen säilyttämistä perinteisenä poronhoidon ja luonnon hyödyntämisen alueena niin, että porotalouden ja paikallisväestön perinteistä osaamista selvitetään ja korostetaan.

Lisäksi DGSS pyytää tutkimaan vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen sekä alueiden menettämisen vaikutuksia ja seurauksia porotaloudelle, saamelaisten perinteiselle luonnon hyödyntämiselle sekä metsästykselle ja ansastukselle.

DGSS pyytää tutkimaan myös vaikutuksia saamelaisten kulttuuriin ja yhteisön elämään mukaan lukien yhteiskunnalliset ja kulttuuriset vaikutukset saamelaiskulttuuriin kokonaisuutena sekä vaikutukset saamelaisten kulttuuriperintöön ja kulttuurimaisemaan. DGSS viittaa siihen, että saamelaisten kulttuuriperinnön vaikutustenarviointi vaatii kuulemisilla toteutettuja rekisteröintejä.

DGSS toteaa, että rakennuttajan on pyrittävä neuvotteluilla yksimielisyyteen porotalouden ja muiden etujaan puolustavien käyttäjien kanssa, mikä tarkoittaa, että saamelaisten edut on huomioitava tutkimustyön kuulemisprosessissa.

Lisäksi järjestö korostaa sitä, että rakennuttajan on sovittava poronhoitopiirien kanssa siitä, mitä tahoja käytetään tutkimusten tekemiseen. DGSS edellyttää, että porotalouden etujen yhteydessä tutkitaan porotalouden oikeuksiin kohdistuvia vaikutuksia. Lisäksi on suoritettava kansainvälisen oikeuden mukainen arviointi suunnitelmien ja toimenpiteiden kokonaisvaikutuksista poronhoitopiireille suunnittelu- ja rakennuslain § 3-1 kohdan c nojalla, vaikutustenarvioinnista annetun asetuksen § 21 kolmannen kohdan ja luonnon hyödyntämisen muutoksista annettujen saamelaiskäräjien määräysten § 4 nojalla.

Badje Deanu Siida kirjoittaa 30.12.2017 päivätyssä kirjeessä toivovansa, että Davvi-tuulipuiston suunnittelu keskeytetään.

Se uskoo, että toimenpide vaikuttaa liikaa saamelaisten luonnonalueeseen, jonka Rástegáisá on pyhä tunturi ja jonka omistusolosuhteet ovat epäselviä.

Badje Deanu Siida viittaa siihen, että Finnmark-komissio tekee työtä alueen oikeudellisten olosuhteiden selvittämiseksi. Badje Deanu Siida -yhdistykseen kuuluu 80 prosenttia Ylä-Tenon maaseudun lapinkylistä, ja se vaatii omistusoikeuden siirtämistä lapinkylille, koska Ylä-Tenon alueet ovat niin merkittäviä, että ne täyttävät ILO:n yleissopimuksen 169 edellytykset luonnonvarojen omistuksesta ja hallinnoinnista.

Badje Deanu Siida viittaa lisäksi siihen, että Laksefjordvidda-jokea on jo muokattu vesivoimakäyttöön, ja 1970-luvulla suuri osa alueesta muokattiin ja padottiin. Badje Deanu Siida on sitä mieltä, että on epäeettistä rakentaa samalle alueelle suuri rakennelma ja että toimenpide rikkoo ILO:n yleissopimuksen 169 kansainvälisiä säännöksiä.

Badje Deanu Siida ei voi sallia rakentamista Rástegáisán alueella, jota paikalliset ihmiset käyttävät luonnon hyödyntämiseen, metsästykseseen, kalastukseen ja ansastukseen. Lisäksi yhdistys huomauttaa, että alue on tärkeä porotaloudelle, ja se pyytää alueen säilyttämistä koskemattomana.

Natur og Ungdom (NU) kirjoittaa 31.12.2017 päivätyssä kirjeessään, että maailma tarvitsee enemmän uusiutuvaa energiaa, mutta samanaikaisesti luonnon monimuotoisuus vaarantuu uusien luontoon kohdistuvien toimenpiteiden takia. NU korostaa, että lajien elinympäristöjen jakaminen osiin ja tuhoaminen on suurin uhka lajien monimuotoisuudelle. Koskemattomien alueiden pienentyessä tuulivoiman rakentamisen takia on tärkeää varmistaa, että vaikutukset ovat mahdollisimman pienet eivätkä pirsto tai heikennä tärkeiden kasvien, eläinten ja luontotyyppien elinympäristöjä. NU on sitä mieltä, että Davvi-tuulipuistolla olisi merkittävä vaikutus Norjan toiseksi suurimpaan koskemattomaan luontoalueeseen.

NU huomauttaa suunnitelma-alueen olevan poronhoitopiirin alueella ja rakentamisen vahingoittavan vasalaitumia. Tämä voi johtaa siihen, että piiri voi joutua vähentämään porojen määrää. Siksi NU katsoo, että poronhoito on huomioitava erityisesti.

NU viittaa ilmoituksen väitteisiin siitä, että Davvi-tuulipuisto tuottaa energiaa Kvalsundin kunnan Nussiriin anotun kaivoshankkeen tarpeisiin sekä Barentsinmeren uuden öljyntuotannon tarpeisiin. NU kertoo vastustavansa molempia hankkeita, eikä se ilmaston, luonnon koskemattomuuden, luonnon monimuotoisuuden ja poronhoidon takia voi tukea Davvi-tuulipuiston mahdollista rakentamista.

Norjan luonnonsuojeluliiton (**Naturvernforbundet**) kansallinen kokous kirjoittaa 27.9.2017 päivätyssä kirjeessä, että Davvi-tuulipuisto kuormittaisi noin 78 neliökilometriä Norjan toiseksi suurimmasta yhtenäisestä koskemattoman luonnon alueesta. Norjan luonnonsuojeluliitto viittaa siihen, että alue on suosittu kalastus- ja matkailukohde, joten suunnitellulla voimalaitoksella olisi merkittäviä kielteisiä vaikutuksia luontoon, paikalliseen keräilyyn ja poimintaan, porotalouteen ja saamelaiseen kulttuuriperintöön.

Norjan luonnonsuojeluliitto uskoo, että alueen lajien monimuotoisuutta on kartoitettu heikosti, ja hankkeen ilmoituksen väite vähälajisuudesta on virheellinen.

Norjan luonnonsuojeluliitto vaatii, että Davvi-tuulipuiston suunnitelma hylätään. Norjan luonnonsuojeluliiton kansallinen kokous 23.–24. syyskuuta 2017 on hyväksynyt lausunnon.

Finnmarkin luonnonsuojelupiiri (**Naturvernforbundet i Finnmark**) kirjoittaa 3.10.2017 päivätyssä kirjeessään uskovansa, että Davvi-tuulipuisto vaikuttaisi merkittävästi luontoon. Finnmarkin

luonnonsuojelupiiri viittaa Alattiojoen vesistön rakentamiseen 1970-luvulla, joka sen mielestä aloitettiin käyttäen puutteellisia tutkimuksia luonnosta ja vahingollisista vaikutuksista.

Finnmarkin luonnonsuojelupiiri kertoo, että rakennuttaja on lähettänyt kirjeitä asianosaisille tahoille ja pyytänyt palautetta tuulipuiston suunnittelusta. Finnmarkin luonnonsuojelupiiri pitää tätä todisteena kunnioituksen puutteesta, koska sen mielestä paikalliset eivät halua tällaista rakentamista. Finnmarkin luonnonsuojelupiiri uskoo myös, että jos osapuolet antavat kommentteja tällaisiin suunnitelmiin, niin rakennuttaja voi myöhemmin väittää paikallisten etujen tulleen huomioiduksi suunnitelmissa.

Finnmarkin luonnonsuojelupiiri katsoo Davvi-tuulipuiston suunnitelmien uhkaavan Norjan jäljellä olevia koskemattoman luonnon alueita, ja se kertoo Norjan luonnonsuojeluliiton kansallisen johdon vastustavan suunnitelmia.

Finnmarkin luonnonsuojelupiiri viittaa 29.12.2017 päivätyssä uudessa kirjeessä Norjan luonnonsuojeluliiton maajohdon 25.9.2017 tekemään päätökseen Davvi-tuulipuistosta, ja sillä on lisäyksenä seuraavat kommentit ja vaatimukset jatkotutkimuksista:

INON ja biologinen monimuotoisuus

- Luonnon monimuotoisuuden ja punaisen kirjan uhanalaisten lajien täydellinen kartoitus on tehtävä.
- Täytyy tutkia, kuinka monta vastaavaa yhtenäistä koskemattomaa aluetta on Norjassa, sekä laatia ennuste muista toimenpidesuunnitelmista, joita tähän maisematyyppiin jatkossa kohdistuu.
- Finnmarkin luonnonsuojelupiiri edellyttää, että vaikutustenarvioinnissa osoitetaan, miten ympäristön huomioimista painotetaan.
- Vaikutustenarvioinnissa on viitattava tutkimuksiin, joissa on dokumentoitu onnistunut kasvuston ennallistaminen teollisen toiminnan jälkeen samanlaisessa maisematyyppissä sekä samoissa ilmasto-olosuhteissa kuin suunnitelma-alueella.

Melu

- Norjan luonnonsuojeluliitto viittaa äänimaisematutkimukseen, jonka mukaan luontotyyppin melulla ja luonnon monimuotoisuuden vähenemisellä on yhteys. Luonnonsuojeluliitto vaatii alueen äänimaiseman tutkimista ja sen tekijäksi tutkijaa, joka on luonnon äänimaisematutkimusten asiantuntija.

Oikeudet ja saamelaisten kulttuuri

- Vaikutustenarvioinnissa on otettava huomioon luonnon monimuotoisuudesta annetun lain § 1, 8 ja 14 saamelaisten kulttuurin huomioimisesta.
- Vaikutustenarvioinnissa on arvioitava suunnitelmia muuttoalueiden sulkemisesta annetun poronhoitolain § 22 nojalla.
- Vaikutustenarvioinnissa on selvitettävä vaikutukset porotalouteen ja huomioitava lain määräykset poronhoidon ja alkuperäiskansojen oikeuksista.

Suunnittelu ja osallistaminen

- Finnmarkin luonnonsuojelupiiri uskoo, että Davvi-tuulipuiston suunnitelmat on pidetty yleisöltä salaisina ja että tämä voi rikkoa YK:n vuoden 2007 julistusta alkuperäiskansojen

oikeuksista, sillä alkuperäiskansojen käyttämiin alueisiin kohdistuvat toimenpiteet vaativat vapaan ja tietoon perustuvan ennakkosuostumuksen. Finnmarkin luonnonsuojelupiiri on sitä mieltä, että erillinen riippumaton oikeushenkilö pitäisi määrätä selvittämään, loukkaavatko suunnittelu ja ilmoitukseen johtava prosessi alkuperäiskansojen oikeuksia.

- Poronhoitopiiri 13:lle ja muille asianosaisille poronhoitopiireille on myönnettävä taloudellinen korvaus riippumattoman ja tasaveroisen vaikutustentarvioinnin toteuttamisesta.

Rástegáisa

- Vaikutustentarvioinnissa on selvitettävä, loukkaako tuulivoimala ja siihen liittyvät sähköverkkoyhteydet alueen saamelaiskulttuurin pyhiä arvoja ILO-yleissopimuksen nro 169 mukaan.169.

Kestävän kehityksen mukainen tuotanto

- Vaikutustentarvioinnin on viitattava dokumentaation, jonka mukaan Davvi-tuulipuiston tuotantoa voidaan pitää EU-komission energia- ja ilmastopakettien eli Barroso-paketin mukaisena kestäväksi kehitykseksi. Dokumentaation täytyy olla tunnustettujen ja neutraalien tutkimuslaitosten työtä.
- Vaikutustentarvioinnissa on tutkittava hiilidioksidipäästöjen, saastumisen ja luontoon kohdistuvien toimenpiteiden etävaikutuksia.
- Vaikutustentarvioinnin on sisällettävä käyttökustannukset ja investointikustannukset suhteutettuna kilowattitunnista saatuihin tuloihin.

Lopuksi Finnmarkin luonnonsuojelupiiri suosittelee voimakkaasti, että NVE hylkää Davvi-tuulipuiston suunnitelmat.

Ávjovárri luonnonsuojelupiirin puheenjohtaja Svein Lund kirjoittaa 25.11.2017 päivätyssä sähköpostissa, että he osallistuivat Sirman kansankokoukseen 22.11.2017. Hän muistuttaa, että yksi NVE:n tehtävistä on varmistaa "keskitetty ja ympäristöystävällinen energiahallinto". Luonnonsuojeluliitto viittaa siihen, että kun NVE arvioi hankkeen etuja ja haittoja, sen täytyy perustua siihen, että asian molemmat puolet tunnetaan. Luonnonsuojeluliitto kyseenalaistaa NVE:n pätevyden määrittää luonnon kannalta, mitä seuraa luonnontilaisen alueen vähenemisestä, hyönteis- ja lintupopulaatioiden pienenemisestä sekä maaperän, veden ja ilman saastumisesta. Lisäksi luonnonsuojeluliitto kysyy, millainen pätevyys NVE:llä on saamen kielen ja kulttuurin katoamisen seurausten arviointiin, ja se kertoo katoamisen tapahtuneen Altalla sen rakentamisen jälkeen.

Luonnonsuojeluliitto korostaa, että alueen oikeuksien omistajat ovat poronhoitopiirit, maaseudun väestö ja saamelaisten puolesta saamelaiskäräjät, ja että oikeudet perustuvat menneiden aikojen alueen käytölle. Luonnonsuojeluliitto suhtautuu epäillen siihen, että Grenselandet AS selviäisi suuresta taloudellisesta vastuusta. Luonnonsuojeluliitto viittaa siihen, että poronhoitopiirien, luonnonsuojelijoiden ja paikallisten maaseudun ihmisten tuulipuiston ongelmien tutkimusten ja lausuntojen kustannuksia ei ole korvattu, vaan heidän on työskenneltävä ilmaiseksi vapaa-ajalla. Ávjovárri luonnonsuojeluliitto pyytää NVE:n huomioivan sen, että Grenselandet AS:llä on suuri taloudellinen ja hallinnollinen etu toiseen osapuoleen nähden.

Kunesin kyläyhdistys kirjoittaa 14.6.2017 päivätyssä kirjeessä, että se haluaa antaa seuraavat lausunnot vaikutustentarvioinnissa:

- Jos Kunesin rannikkovyöhykettä käytetään tuuliturbiinien kuljettamiseen vaadittaviin laiturirakennelmiin, niin maastotutkimukset on tehtävä sekä lintujen kevät- että syysmuuton aikaan Storelvmunningenin ja siihen liittyvien kosteikkojen alueella. Lisäksi on kartoitettava alueella pesivät linnut.
- Storelva-joki sivujokineen on suojeltu vesistö. Suojelusääntöjen tilanne on selvitettävä, kuten myös toimenpiteen vaikutus suojelutavoitteeseen. Lisäksi biologinen monimuotoisuus on kartoitettava.
- Davvi-tuulipuistoa suunnitellaan Norjan toiseksi suurimmalle yhtenäiselle luonnontilaiselle alueelle. Vaikutustenarvioinnissa täytyy käydä ilmi, onko Davvi-tuulipuiston kuormitus Norjan nykyisille erämaa-alueille yhteiskunnallisesti perusteltu.
- Vaikutustenarvioinnin täytyy sisältää karttoja, jotka osoittavat tuulipuiston näkyvyyden eri paikoista ja alueilta.
- Vaikutustenarvioinnissa on selvitettävä suunniteltua rakennustoimintaa ja hankkeen tuloksena syntyvää arvonlisäystä. Kaikki Kunesiin kohdistuvat myönteiset ja kielteiset vaikutukset on tuotava esiin.
- Vaikutustenarvioinnissa on selvitettävä, miten Kunesin infrastruktuuria täytyy laajentaa, kun maaseudulle syntyy 30–40 uutta työpaikkaa.
- Vaikutustenarvioinnin täytyy sisältää suunnitelmat siitä, miten hankkeessa varmistetaan riittävät varat alueen puhdistamiseen ja ennallistamiseen.

Sirpmá gilisearvi / Sirman kyläyhdistys kirjoittaa 22.12.2017 päivätyssä kirjeessään, että Rástegáisá-tunturi vaikuttanut aikojen saatossa paikallisen väestön toimeentuloon ja heidän kulttuurinsa muodostumiseen. Kyläyhdistys pelkää, että Davvi-tuulipuiston perustaminen heikentäisi paikallisväestön identiteettiä ja omanarvontuntoa, estäisi alueen käyttöä ja vaikuttaisi alueen kasveihin ja eläimiin. Sirman kyläyhdistys vaatii Davvi-tuulipuiston suunnitelmista luopumista.

Kyläyhdistys viittaa siihen, että 1990-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa Kunesin kyläyhdistys ja Tenon kunta elvyttivät yhteistyössä vanhaa kulkureittiä Laksefjordviddan yli Tenojoen Lágessvuongeinnošin ja Lebesbyn Kunesin kylän Gussanjárgan välillä. Tällöin rekisteröitiin viisi eri kulttuuriperinnön paikkaa, kuten ansakuoppia ja lihavarastoja, ja kyläyhdistys sanoo tämän kertovan elinkeinotoiminnasta useina aika-kausina. Lisäksi se korostaa, että Rástegáisá on sidoksissa paikallisväestön uskontoon ja että tunturin uhripaikat vahvistavat Rástegáisán asemaa "pyhänä tunturina". Kyläyhdistys huomauttaa, että luonnonuskonto on tärkeä kulttuuria tukeva tekijä saamelaisyhteisössä.

Sirman kyläyhdistys uskoo, että luonto ja luontokokemukset ovat olennaisen tärkeitä kunnan asukkaiden hyvinvoinnille, ja viittaa siihen, että Laksefjordvidda on marjanpoiminta-, metsästys- ja kalastusalue. Lisäksi sinne järjestetään matkailua muun muassa jalkaisin, meloen ja ratsastaen. Kyläyhdistys uskoo, että vapaa pääsy korkealaatuisille luonnonmukaisille alueille kohentaa väestön elämänlaatua ja auttaa ylläpitämään asutusta ja uskoa tulevaisuuteen.

Kyläyhdistys viittaa luonnon monimuotoisuudesta säädettyyn lakiin ja katsoo, että Laksefjordviddan lajien monimuotoisuus on huonosti kartoitettu. Siksi kyläyhdistyksen mielestä Laksefjordviddassa täytyisi tehdä lajiston kartoitus. Se toteaa, että Rástegáisásta on löydetty muun muassa jääleinnikkiä (NT).

Kyläyhdistys viittaa lisäksi siihen, että Tenon Ovddaldasvárrin geologinen alue on luonnonsuojelualue, ja huomauttaa, että yhden sähköverkkoyhteyden olisi tarkoitus kulkea kyseisen alueen itäosan läpi.

Sirman kyläyhdistys on huolissaan tuulipuiston melusta ja kertoo, ettei mikään kasvillisuus tai tunturien huiput vaimenna melua.

Lopuksi Sirpmá gilisearvi / Sirman kyläyhdistys pyytää, että seuraavat aiheet kartoitetaan vaikutustenarvioinnissa;

- Kulttuuriperintö ja Laksefjordviddan historiallinen käyttö
- Aineeton kulttuuriperintö, luonnonuskonto ja identiteettiä vahvistava merkitys saamelaisille sekä luonnon kulttuurinen arvo saamelaisyhteisölle
- Lajien monimuotoisuus
- Melun mittaukset eri sääoloissa
- Suuren tuulipuiston rakentamisen ilmastovaikutukset
- Terveysvaikutukset paikallisille asukkaille

Holmesundin ja Gardakin kyläyhdistys pyytää 30.12.2017 päivätyllä kirjeellä Davvi-tuulipuiston suunnittelusta luopumista, koska se katsoo, että tuulivoimala ja sen sähköverkkoyhteys ovat liian suuria toimenpiteitä koskemattomassa luonnossa.

Kyläyhdistys uskoo, että tuulivoimala voi vaikuttaa haitallisesti riekkokantaan, tunturipöllöihin, hirviin, petolintuihin, naaleihin ja muihin eläimiin alueella. Se viittaa siihen, että Laksefjordvidda säännösteltiin vesivoimakäyttöön vuonna 1970. Alueen pohjois- ja itäpuolen vesistö on paljolti säädeltyä ja padottua, ja tämä on vaikuttanut merkittävästi metsästyksen, ansastuksen ja villieläimiin. Tämän perusteella Holmesundin ja Gardakin kyläyhdistys on sitä mieltä, että alue on säästettävä muiden voimaloiden rakentamiselta.

Lisäksi huomautetaan, että Rástegáisa ympärillä oleva alue on erittäin arvokas paikallisille asukkaille perinteisen saamelaisen luonnon hyödyntämisen takia. Kyläyhdistys kirjoittaa, että Tenoon muuttavat nuoret haluavat asua siellä juuri luonnon läheisyyden vuoksi, ja se pelkää, että Davvi-tuulipuiston rakentaminen tuhoaa alueen.

Kyläyhdistys kertoo alueen olevan tärkeä porotaloudelle ja että porotalous on menettänyt maa-alueita viimeisten 30 vuoden aikana muille elinkeinoille.

Goahtegearret / Samenes Naturressursforbund (SNF), Leavvajoga ja Rásttigáissá Sámesiida (LRS) ja Sámiëana pyytävät 31.12.2017 päivätyssä kirjeessä, että NVE lopettaa Davvi-tuulipuiston suunnittelun ilmoitusvaiheessa, koska ne uskovat, että hanke loukkaa alueen saamelaisten ja koko saamelaisyhteisön oikeuksia.

Ne viittaavat saamelaisten oikeusvaliokunnan tutkimuksiin, joiden uskotaan vahvistavan, että suunnitelma-alue on tärkeä saamelaisten elinkeinoille ja että saamelaisilla on omistusoikeus alueeseen pitkäaikaisen käytön seurauksena. LRS haluaa edistää Finnmark-komission omistusoikeusvaatimuksia samoilla alueilla, joille Grenselandet AS suunnittelee tuulipuistoa.

SNF/LRS ja Sámiëana huomauttavat, että kyseessä ovat historiallisia tärkeitä ja pyhät alueet, ja niillä on saamelaisille suuri hengellinen ja kulttuurinen merkitys. Ne uskovat, että rakennuttajan

ilmoituksesta käy ilmi puutteellinen saamelaisten luonnon hyödyntämisen tuntemus, sillä rakennuttaja ei ole tarkistanut saamelaisten alueen saamelaiskäyttöä ja väittää, että alueet ovat koskemattomia.

SNF / LRS ja Sámiëana korostavat, että saamelaisilla on alkuperäiskansana on kollektiivinen velvoite ja tapa säilyttää olemassaolonsa perusta ja jatkaa saamelaisen ajattelutapoja, oikeudellisia käsityksiä, perinteitä, elämäntapaa, kieltä, elinkeinoja, kulttuuria ja luontoa vähintään seitsemän sukupolven verran tulevaisuuteen.

SNF / LRS ja Sámiëana pelkäävät, että Davvi-tuulipuiston mahdollinen perustaminen pakottaa saamelaiset pois perinteisiltä luonnon hyödyntämisen alueiltaan ja estää luonnon hyödyntämisen sekä elinkeinotoiminnan. Niiden mielestä NVE:n on otettava huomioon saamelaisten itsearvoinen oikeus käyttää näiden alueiden luonnonolosuhteita elinkeinotoimintaan. SNF / LRS ja Sámiëana huomauttavat myös, että tuulipuisto ja sen infrastruktuuri vaikuttavat kielteisesti alueen linnustoon ja eläimistöön.

SNF / LRS ja Sámiëana vaativat seuraavien asioiden tutkimista:

- Saamelaisten kulttuurimuistoja kartoitetaan edelleen suunnittelulla alueella ja sen vaikutusalueella.
- Saamelaisten alueen käyttö on kartoitettava ja kuvattava yksityiskohtaisesti. Tutkimuksen tekijänä täytyy olla saamelaisia, jotka tuntevat alueen. Rakennuttaja maksaa tutkimusten kustannukset.
- Suunnitelma-alueen ja sen vaikutusalueen hyödyntämisestä saamelaisten käyttöön on laadittava kokonaisvaltainen vaikutustendarviointi.
- Vaikutustendarviointeihin täytyy käyttää saamelaisia, jotka tuntevat asianosaisen alueen perusteellisesti.
- NVE:n ja Grenselandet AS:n täytyy päästä SNF/LRS:n ja Sámiëanan kanssa yksimielisyyteen siitä, kuka tekee vaikutustendarvioinnin.

Ávjovárre flyttsameliste kirjoittaa 31.12.2017 päivätyssä sähköpostissa, että se vastustaa Davvi-tuulipuiston suunnitelmia, ja viittaa siihen, että paikalliset eivät kannata hanketta. Ávjovárre flyttsameliste toivoo, että vaikutustendarvioinnin tutkijalla ei ole sidoksia rakennuttajaan.

Ávjovárre flyttsameliste uskoo, että luvan myöntäminen Davvi-tuulipuistolle olisi kohtalokasta paikallisten poronhoitajien kulttuurille ja elinkeinolle, joten se heikentäisi paikallista arvonlisäystä. Se huomauttaa, että Finnmarkin porotalousteollisuutta kuormittavat jo useat paikalliset rakennushankkeet, ja että viranomaiset ovat pakottaneet porotalouden vähentämään porojen määrää.

Ávjovárre flyttsameliste viittaa siihen, että Norja on nykyään omavarainen uusiutuvien energialähteiden suhteen, eikä se näe tuotantotarpeita, jotka voisivat oikeuttaa poronhoitoalueiden lisärakentamisen ja pakkolunastuksen. Ávjovárre flyttsameliste kysyy, miksi Norjan olisi tuettava toimenpiteitä luonnossaan rahoittaakseen halvan energian tuotantoa Euroopan sähkömarkkinoille. Lisäksi Ávjovárre flyttsameliste kirjoittaa, että tuuliturbiinin valmistaminen vaatii enemmän fossiilista energiaa kuin se tuottaa uusiutuvaa energiaa käyttöaikanaan. Ávjovárre flyttsameliste on sitä mieltä, että Norjan uusiutuvan energian tuotannossa pitäisi panostaa merituulipuistoihin.

Karášjoga Johttisámiidlistu/ Karasjok flyttsameliste kirjoittaa 31. 12. 2017 päivätyssä kirjeessä, etteivät ne tue Davvi-tuulipuiston ja sen sähköverkkoyhteyden suunnitelmia. Ne uskovat, että toimenpide vaikuttaa merkittävästi porotalouteen poronhoitopiireissä 13, 14A ja 9.

Karasjok flyttsameliste kirjoittaa, että Davvi-tuulipuiston mahdollinen rakentaminen vaikuttaa suoraan poronhoitopiiri 13:n muuttoalueeseen sekä kevät- ja talvialueisiin. Rástegáisá ja Vuonjalrášša ovat erityisen tärkeitä kevätlaidunalueita. Se pelkää, että jos suunniteltu tuulivoimalaitos toteutuu, niin alue menetetään eikä perinteistä muuttoreittiä voi enää käyttää. Karasjok flyttsameliste on sitä mieltä, että kaikkien erilaisten rakennelmien vaikutukset johtavat porojen alueen välttelyyn, mikä taas aiheuttaa paineita läheisille poronhoitopiireille.

Karasjok flyttsameliste viittaa myös ILO-yleissopimuksen mukaisiin porotalouden oikeuksiin sekä luonnon monimuotoisuudesta säädetyn lain § 8, jossa todetaan, että viranomaisten on luonnon monimuotoisuuden arvioinnissa painotettava tietoa saamelaiskäytöstä.

Karasjok flyttsamelag kirjoittaa 21.12.2017 päivätyssä kirjeessään, että tuulivoimala sekä ihmisten toiminta, tiet ja rakennelmat tuhoavat alueen poronhoidon, ja sillä on seurauksia laajemmin kuin vain tuulivoimalan ja siihen liittyvien rakennelmien alueella. Karasjok flyttsamelag uskoo, että tuulivoimalalla on myös vaikutuksia läheisiin poronhoitopiireihin.

Karasjok flyttsamelagilla on seuraavat vaatimukset vaikutustentarviointiin:

- Tutkijan on oltava ammatillisesti pätevä sekä porotalouden että saamelaisten kulttuurin ja kielen tutkimiseen.
- Täytyy selvittää, kuinka moneen poronhoitopiiriin ja naapuripiiriin tuulipuisto vaikuttaa.
- Porotalouden taloudellisten menetysten arviointi.
- Porotalouden lisätyön tarpeen arviointi.
- Sosiokulttuuristen näkökohtien arviointi.
- Täytyy arvioida, onko toiminta kansainvälisen oikeuden mukaista.

Karasjok flyttsamelag vaatii keskustelua poronhoitolaista ja rakentamis- ja suunnittelulaista sekä ilmoituksen laillisesta perustasta. Lisäksi Karasjok flyttsamelag on sitä mieltä, että ilmoituksessa olisi pitänyt mainita biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen artikla 8, jossa viitataan erityisesti alkuperäiskansojen ja paikallisväestön tietoihin. Se huomauttaa, että luonnon monimuotoisuutta koskeva laki perustuu kyseiseen yleissopimukseen ja että paikallisen tietämyksen on oltava samanarvoista kuin tieteellinen tieto.

Karasjok flyttsamelag huomauttaa, että alueelliset toimenpiteet ovat nykyisin suurin uhka porotalouden olemassaololle, ja niihin kuuluvat häiriöt, jotka johtavat porojen vähäisempään alueen käyttöön tai sen loppumiseen kokonaan. Se viittaa tutkimukseen Ruotsin saamelaisilla laidunalueilla, sillä tulokset osoittavat, että tuulivoimalaitoksella on kielteinen vaikutus porotalouden vasomis- ja laidunalueisiin (2016, Skarin ym.). Karasjok flyttsamelag odottaa, että tämä tutkimus huomioidaan porotalouden vaikutustentarvioinnissa.

Karasjok flyttsamelag viittaa myös tutkimushankkeeseen Reindriftens hverdag, jonka toteuttivat yhteistyössä Norske Reindriftingsamers Landsforbundin (saamelaisten poronhoitajien kansallinen yhdistys) ja Samisk nasjonal kompetansesenter – psykisk helsevern og rus (saamelaisten kansallinen osaamiskeskus). Karasjok flyttsamelag kirjoittaa, että tämän tutkimushankkeen tulokset osoittavat, että toimenpiteet lisäävät porotalouden harjoittajien stressiä ja työmäärää. Tämä yksi syy sille, että Karasjok flyttsamelag vastustaa Davvi-tuulipuiston rakentamista.

Karasjok flyttsamelag on sitä mieltä, että vanhojen ja vanhentuneiden maankäyttösuunnitelmien käyttö hankkeessa ei ole eettistä, ja se huomauttaa, että poronhoitopiirien on saatava antaa yksityiskohtaisempi kuva toimenpiteiden laajuudesta ja seurauksista. Karasjok flyttsamelag on sitä mieltä, että poronhoitopiirien omia kertomuksia on painotettava voimakkaasti, kun arvioidaan tuuliluiston perustamista.

Karasjok flyttsamelag uskoo, että suuret rakennukset johtavat porotalouden työpaikkojen menettämiseen. Se toteaa, että poronhoitopiirien 13 ja 14 A työpaikat ovat vähentyneet Adamselvin vuoden 1973 rakentamisen sekä Halkavarrin ampuma-alueen vuoden 1980 laajentamisen jälkeen. Karasjok flyttsamelag kirjoittaa, että rakentamisen seurauksena viiden perheen oli luovuttava elinkeinostaan, mikä tarkoittaa 20 työpaikkaa. Karasjok flyttsamelag on sitä mieltä, että edellä mainitun rakentamisen seurauksena pelkästään saamelaisyhteisö on menettänyt yhteensä 60 työpaikkaa.

Karasjok flyttsamelag epäilee, syntyykö voimalaitoksen rakentamisesta uusia nettotyöpaikkoja, ja se uskoo, että mahdolliset uudet työpaikat syntyvät porotalouden nykyisten työpaikkojen kustannuksella. Se pyytää arvioimaan Davvi-tuulipuiston vuoksi työpaikkansa menettävien poronhoitajien määrän, ja viittaa siihen, että porotalous tukee myös muita elinkeinoja, kuten moottorikelkkaliikkeitä ja polttoaineasemia. Karasjok flyttsamelag vaatii tämän tutkimista ja kirjoittaa päätteeksi vastustavansa Davvi-tuulipuiston rakentamista.

Norsk Ornitologisk Forening (NOF, Norjan lintutieteellinen yhdistys) ilmoitti 27.12.2017 päivätyllä kirjeellä, että se ei kannata Davvi-tuulipuiston toteuttamista seuraavista syistä:

- Rakentamisella olisi kansallisesti mitattuna merkittävät vaikutus luontoon, ja se kuormittaisi erityisen raskaasti vielä koskemattomia luontoalueita.
- Rakentaminen uhkaa tärkeitä poron kevät- ja talvilaitumia.
- Perustamista vastustetaan, koska sillä olisi mahdollisesti vaikutuksia uhanalaisiin lajeihin, kuten uhanalaiseksi määritellyille tunturipöllölle (uhanalaisuusluokitus EN) ja kiljuhanhelle (CR).

NOF:llä on seuraavat vaatimukset vaikutustenarviointiin:

- Alueen luonnonarvot tunnetaan puutteellisesti, joten NVE:n on asetettava tiukkoja vaatimuksia luonnontieteellisille tutkimuksille, joihin täytyy kuulua merkittävä määrä maastotutkimuksia alueella. Norjan lintutieteellinen yhdistys NOF vaatii, että kenttätutkimusten tekijöillä on hyvät lintutieteelliset tiedot ja että he tuottavat tietoa sekä alueen vakituisista että muuttavista lintulajeista petolintuja painottaen.
- Vaikutustenarvioinnissa on otettava huomioon vaikutukset linnustoon ja mahdollisuudet lupaehtojen lievennyksiin rakentamis- ja käyttövaiheissa.
- Vaikutustenarvioinnissa on selvennettävä, missä määrin toimenpide uhkaa tunturipöllön (erittäin uhanalainen) ja kiljuhanhen (hälyttävän uhanalainen) tapaisia uhanalaisia lajeja.
- Vaikutustenarvioinnissa on selvitettävä naalin alueen käyttöä sekä siihen liittyen vaikutuksia tunturisopulille ja tunturialueen ekosysteemille.
- Vaikutustenarvioinnin on tarjottava hyvä arvio ja yleiskatsaus kokonaiskuormituksesta luonnon monimuotoisuudesta säädetyn lain § 10 mukaisesti. Arvioinnissa on huomioitava sekä nykyiset että suunnitellut toimenpiteet.

- Vaikutustenarvioinnissa on tehtävä selväksi, mihin osaamiseen porotalouden vaikutusten tutkiminen perustuu.

NOF viittaa maan tuulivoiman kansalliseen ohjeistukseen ja on sitä mieltä, että ennen kansallisen tuulivoimaohjeistuksen vahvistamista saatetaan hakea ja myöntää toimilupia alueille, joille rakentaminen kielletään myöhemmin. NOF suosittelee, että NVE ei käsittele Davvi-tuulipuiston hakemusta ennen kansallisen tuulivoimaohjeistuksen valmistumista.

La Naturen Leve (LNL) totesi 30.12.2017 päivätyssä kirjeessä, että Davvi-tuulipuisto on yksi Finnmarkiin suunnitelluista ja toteutetuista tuulivoimalaitoksista. Vesivoiman rakentamisen ja kaivostoiminnan kaltaisten muiden toimenpiteiden takia LNL on sitä mieltä, että toimenpiteen vaikutusta kokonaiskuormitukseen täytyisi painottaa ja arvioida luonnon monimuotoisuudesta säädetyn lain § 10 perusteella.

LNL huomauttaa, että vaikutustenarvioinnin tekijöiden oltava puolueettomia ja hyvämaineisia yhtiöitä, joilla ei ole sidoksia Multiconsultiin, Grenselandet AS:ään tai sen omistajiin.

LNL on tarkistanut ilmoitukset ja on sitä mieltä, että ne sisältävät useita varauksia ja vääriä tietoja muun muassa alueen tuuliresurssista, toimitusvarmuuden paranemisesta ja maastomuutosten kokonaislaajuudesta. LNL viittaa tuulipuiston ilmoituksen tietoihin, joiden mukaan lopullinen rakentamisratkaisu voi olla erilainen kuin mitä turbiinityypeistä ja -määristä sekä sisäisten teiden väylistä on ilmoitettu. LNL uskoo tämän tarkoittavan sitä, ettei sillä ei ole todellista mahdollisuutta arvioida luontoon kohdistuvien toimenpiteiden laajuutta ja vaikutuksia. LNL on huolissaan siitä, että rakennuttaja voi luvan myöntämisen jälkeen muuttaa suunnitelmia ja väyliä niin, etteivät ne enää vastaa vaikutustenarviointia. LNL katsoo siksi NVE:n voivan vaatia, että vaikutustenarviointien virallisten raporttien lähtökohtien täytyy olla rakennuttajalle sitovia myös hankkeen edetessä.

LNL viittaa NOF:n ja Norjan luonnonsuojeluliiton asiaa koskeviin kuulemislausuntoihin ja huomauttaa, että luonnon koskemattomuus ja vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen, kuten lintuihin ja uhanalaisiin lajeihin, on tutkittava perusteellisesti.

LNL:n mielestä norjalaisen maalle rakennetun tuulivoiman ilmastovaikutusta ei ole dokumentoitu, ja se pyytää, että Davvi-tuulivoiman mahdollista hyötyä ilmastolle tutkitaan tarkemmin.

LNL pyytää selvittämään vaikutuksia porotalouteen siten, että vaikutustenarvioinnissa tutkitaan tuulipuistoa ja porotaloutta ammatillisesti perustellulta ja puolueettomalta pohjalta.

LNL uskoo, että Davvi-tuulipuiston sähköverkkoyhteys on ratkaisevan tärkeä koko hankkeelle, ja se pyytää NVE:tä painottamaan Finnmarkin sähköverkkoyhteyden rakentamisen yhteiskunnallisia kustannuksia.

Fortidsminneforeningen (Norjan muinaismuistojen suojeluyhdistys) kirjoittaa 31.12.2017 päivätyssä kirjeessä, että on tarpeen tutkia sitä, onko alueella norjalaista ja kveenien kulttuuriperintöä. Lisäksi tutkimukseen on sisällytettävä myös aineettomat kulttuurimuistot eli jumalusko, perinteet ja muistot menneiden aikakausien tapahtumista. Yhdistys huomauttaa, että tuulivoimalaitoksen rakentamisella on visuaalisia vaikutuksia ja melun, varjostusten, heijastusten ja jään putoamisen kaltaisia epäsuoria vaikutuksia.

Yhdistys kirjoittaa, että kaikenlaiset kulttuurimuistot on otettava huomioon ja että niihin kohdistuvat vaikutukset on kuvattava ja kartoitettava. Kulttuuriperintöä koskeva laki ja suojelusuunnitelmat täytyy huomioida, ja sulan maan aikana on tehtävä maastotutkimus. Työ on tehtävä yhteistyössä maaherran ja saamelaiskäräjien kanssa. Yhdistys korostaa, että tutkimuksen on perustuttava nykyiseen tietoon ja

että asiaa koskeva oleellinen dokumentaatio on tarkistettava. Yhdistys nimeää tietokantoja, kuten Kultursøk, Askeladden og SEFRAK. Yhdistys korostaa, että sekä SEFRAK että Askeladden ovat puutteellisia tietokantoja.

Yhdistys viittaa siihen, että on tarpeellista tarkastella luontoa, fyysistä luonnonperintöä ja aineettomia kulttuurimuistoja kokonaisuutena. Se toteaa, että maisemat ja kulttuurimuistot liittyvät tiiviisti toisiinsa erityisesti saamelaiskulttuurissa.

Yhdistys edellyttää, että tarvittavat tutkimukset tehdään yhteistyössä kulttuurimuistohallinnon ja muiden sidosryhmien kanssa.

4.9 Yksityishenkilöt, maanomistajat ja muut

Levajok Fjellstue AS kirjoittaa 15.10.2017 päivätyssä kirjeessään olevansa Tenon kunnassa sijaitseva pienyritys, jonka toiminta perustuu hevosiin, maatalouteen, muonitukseen, majoittamiseen ja matkailutoimintaan. Fjellstua on toiminut viimeistään 1800- ja 1900-lukujen vaihteesta alkaen, ja sillä on ollut 1960-luvulta alkaen tunturimökki Geaidnojávri-järven rannalla. Levajok Fjellstue kirjoittaa, että he ovat viime vuosina tehneet mökkiin merkittäviä parannuksia, ja että mökki sijaitsee vain muutaman kilometrin päässä suunnitellusta tuulipuistosta.

Levajok Fjellstue kirjoittaa, että alue on yksi Finnmarkin koskemattomimmista jäljellä olevista alueista, eivätkä he ole löytäneet moottorikäyttöisten ajoneuvojen jälkiä nieriän kalastukseen käytettävän vesistön läheisyydestä. Levajok Fjellstue on sitä mieltä, että alueella on vähän jälkiä ihmisen toiminnasta, joten alue sopii yrityksen vieraiden lisäksi tunturissa vaeltaville, pilkkijöille ja poronhoitajille.

Levajok Fjellstue AS pelkää seuraavaa, jos Davvi-tuulipuisto toteutetaan:

- Levajok Fjellstuen kalastus- ja vaellusasiakkaiden määrä vähenee, ja nieriäkanta heikkenee.
- Rástegáisán huipulle kipuaa vähemmän matkailijoita, joten yöpyjiä kertyy vähemmän sekä tunturimökkiin että Levajoelle.
- Uusien tunturipolkujen kehittäminen vaeltajille voi loppua, joten esimerkiksi pitkään Kunesista Levajoelle suunnitellun reitin valmistelusta saatetaan luopua.
- Itä-Finnmarkin ainoa korkea tunturialue pilataan niin, ettei se enää kelpaa tunturissa vaeltaville ja muille koskemattoma luontoa kaipaaville.

Levajok Fjellstue pelkää, että edellä mainitut vaikutukset uhkaavat heidän tulopohjaansa. Levajok Fjellstue vastustaa Davvi-tuulipuiston rakentamista.

Dag Hegge ja Kari Løvøy kirjoittavat 4.10.2017 lähettämässään sähköpostiviestissä, että Kunesin syvälaiturin suunnitelmat vaativat kenttätutkimuksen sekä muuttolintujen lepoalueiden että paikallisten lintujen lintukannoista pohjavesialueella sekä jokisuistossa.

Hegge ja Løvøy ovat lisäksi sitä mieltä, että alueen geologia sisällytettävä vaikutustenarviointiin, koska alueella on rekisteröityjä nunatak-huippuja ja vanhoja jäätikköjen reunoja Askasgaissa ja Nuortborggagaissa.

Lisäksi Hegge ja Løvøy vaativat, että suojeltuun Storelva-jokeen kohdistuvia vaikutuksia on arvioitava.

Lopuksi Hegge ja Løvøy pyytävät, että vaikutustenarvioinnissa arvioidaan, millainen vastuu Norjalla on kansallisesti sekä kansainvälisesti huolehtia maan viimeisistä koskemattomista luontoalueista.

Kuulemislausunnon liitteenä on geofysikaalisia tutkimuksia ja tietoa Storelva-joen suistosta Laksefjordissa.

Trond ja Arnhild Johannessen kirjoittavat 31.12.2017 päivytyssä sähköpostissa, että he ovat huolestuneita kyseisen seudun muuntamisesta erämaasta laitosalueeksi. Johannessen pyytää varmistamaan, että mikäli Davvi-tuulipuistolle myönnetään lupa, osa arvonnalisäyksestä ohjataan paikallisyhteisön hyödyksi muun muassa käyttämällä paikallista työvoimaa rakentamisen aikana ja pitämällä paikallisen työvoiman etusijalla myös käyttövaiheessa. Johannessen pyytää määrittämään, mitä käytönaikaisia tehtäviä tuulipuistoon muodostuu ja kuinka monta paikallisyhteisöön kytkeytyvää työpaikkaa on odotettavissa käyttövaiheessa.

Marit Broch Johansen kirjoittaa 31.12.2017 päivytyssä sähköpostissa, että suunnitelma-alue on arvokasta erämaata, jota ihmiset ja eläimet hyödyntävät. Johansen kertoo, että luonnon perinteinen käyttö on merkittävää, sillä luonnosta kerätään ravintoa ja raaka-aineita duodji-käsitöihin ja taiteeseen. Johansen vastustaa Davvi-tuulipuistoa.

Siri Broch Johansen pyytää 31.12.2017 päivytyssä kirjeessä Davvi-tuulipuiston suunnitelmien lakkauttamista. Johansen uskoo, että toimenpiteellä on vaikutuksia koskemattomiin luonnonalueisiin ja punaisen kirjan uhanalaisiin lajeihin, kuten riekoille, tunturipöllöille ja naalille.

Johansen huomauttaa, että Laksefjordviddan pohjoispuolella ja itäpuolella oleva alue on muokattu ja padottu vesivoimakäyttöön, ja sillä on ollut merkittäviä seurauksia alueen metsästyksen, ansastuksen ja eläimistöön. Tämän perusteella hän uskoo, että alue on säästettävä uudelta voimalaitosrakentamiselta, ja hän viittaa siihen, että Rástegáisaa ympäröivä alue on tärkeä paikallisille ja perinteiselle saamelaisen luonnon hyödyntämiselle.

Johansen huomauttaa, että alueen porotalous toimii koskemattomien alueiden varassa ja että elinkeino menettää jatkuvasti alueita muulle toiminnalle. Johansen uskoo, että uusien tuulipuistojen perustamisen sijaan NVE:n olisi keskityttävä nykyisten vesivoimaloiden parantamiseen. Johansen pyytää NVE:tä tutkimaan mahdollisuuksia päivittää kaikki Norjan vesivoimalaitokset sen sijaan, että lupia myönnettäisiin uudelle tuulivoimalle.

Johansen pyytää lopuksi, että jos lupa myönnetään, NVE:n on asetettava ehtoja alueen puhdistamisen vakuuksille.

Tonje Margrete Johansen sekä muut kirjoittavat 31.12.2017 päivytyssä kirjeessä olevansa kotoisin Laksefjordin Kunesista ja olevansa alueen aktiivisia käyttäjiä. Johansen ja muut uskovat, että Davvi-tuulipuiston rakentaminen olisi merkittävät toimenpide, joka vaikuttaa luonnonalueeseen ja paikallisen väestön alueen käyttöön.

Johansen ja muut pyytävät seuraavia tarkennuksia vaikutustenarviointiohjelmaan:

- Eläimistöä ja kasvistoa koskevat biologiset tutkimukset on suoritettava koko alueella, ja niiden yhteydessä on tehtävä arvioinnit siitä, kuinka tuulivoimala ja sen sähköverkkoyhteys vaikuttavat lajeihin.
- Askasgaisan, Vounjalrassan ja Vilgesrassan alueet edustavat luontotyyppiä, jossa kivenjätkäleitä on tasangolla. Siksi on tutkittava, onko alue suojeltava kyseisen luontotyypin takia.
- Kunesiin suunnitellun laiturirakennelman vaikutusta paikallisten ja muuttolintujen pesimistöpiihin on tutkittava meri- ja vesilinnut mukaan lukien.

- Myös Norjan velvoitteet huolehtia koskemattomasta luonnosta täytyy selvittää.
- Visuaalisia vaikutuksia on tutkittava.
- Suunnitellulla tuulivoimalaitoksen ja sähköverkkoyhteysväylien alueella sekä suunnitellulla laiturilla Kunesissa on tehtävä arkeologiset tutkimukset.
- Täytyy arvioida, miten syvälaituri sisemmässä Laksefjordissa vaikuttaa loheen ja muihin lajeihin Kunesin vesillä.
- Täytyy selvittää, miten hanke rahoitetaan, ja lisäksi täytyy selvittää rakennuttajan taloudelliset edellytykset hankkeen toteuttamiseen, käyttövaiheeseen ja alueen puhdistamiseen toimiluvan umpeutumisen jälkeen.
- Täytyy selvittää, kuka vastaa alueen ennallistamisesta sitten, kun tuulivoimala ei ole enää toiminnassa.
- Vaikutuksia porotalouteen on tutkittava.

Øyvind J. Johansen kirjoittaa 20.12.2017 päivätyssä kirjeessä, että Askasgaisa, Vounjalrassa ja Vilgesrassa koostuvat hyvin erityisestä luontotyyppistä, jossa tasangolla on kivenjätkäkeitä. Johansen pyytää tutkimaan, kuinka paljon tällaista luontoa on Norjassa, ja arvioimaan kyseisen alueen mahdollista suojelutarvetta.

Johansen toteaa, että alueen porotalouden maankäyttökartat ovat vanhoja ja vanhentuneita, ja ne pitää käydä läpi yhdessä poronhoitopiirin kanssa.

Johansen viittaa siihen, että alueella ei ole tehty biologista monimuotoisuutta koskevia tutkimuksia, ja hänen mukaansa täytyy tehdä tutkimus alueen eläin-, lintu- ja kasvilajista ja sekä arvioida näille lajeille koituvia vaikutuksia.

Lisäksi hän huomauttaa, että tuulivoimalaa suunnitellaan Norjan suurimmalle yhtenäiselle erämaa-alueelle, ja Johansen pyytää arvioimaan Norjan velvoitetta suojella koskemattomaa luontoa toimenpiteiltä.

Kunesin laiturirakennelman kohdalla Øyvind Johansen viittaa siihen, että kyseisellä rannikkokaistaleella on kulttuurimuistoja, ja hän pyytää niiden kartoittamista. Lisäksi hän on sitä mieltä, että alue on suosittu retkeilyalue paikallisille ja matkailijoille, ja että laiturei- ja teollisuusalue pilaa suurelta osin alueen viihtyvyyden.

Odd Oskarsen kirjoittaa 30.12.2017 päivätyssä kirjeessä vastustavansa suunnitelmia, ja hänen mielestään sähköntuotanto vientitarkoituksiin Suomeen ja EU:hun tarkoittaa, ettei toimenpiteellä ole arvonlisäyksenä yhteiskunnallisia vaikutuksia Finnmarkin väestöön. Oskarsen huomauttaa, että valtio tai valtionyritykset eivät ole koskaan omistaneet maata Finnmarkissa, vaan että se kuuluu paikalliselle väestölle. Oskarsenin mukaan Finnmarkin laki laadittiin omistusoikeuden palauttamiseksi takaisin väestölle, ja tämä juridinen prosessi on vielä kesken. Tässä viitataan ilmoituksen tietoon siitä, että Finnmarkin kuntayhtymä ja saamelaiskäräjät hallinnoivat Finnmarkseiendommen-kiinteistöyhtiötä (FeFo). Oskarsen huomauttaa, että tätä ei ole esitetty oikein, eikä kuntayhtymällä tai saamelaiskäräjillä ole määräysvaltaa FeFoon.

Sarina Saraksen kirjoittaa 21.12.2017 päivätyssä kirjeessään, että joulupukki asuu Rástegáisássa, ja vaatii rakennuttajaa huomioimaan vapaan ja tietoon perustuvan ennakkosuostumuksen periaatteen toimenpiteissään saamelaisalueilla. Hän vastustaa suunnitelmia etenkin porojen ja luonnon hyödyntämisen takia.

Siljá Somby kirjoittaa Somby-perheen puolesta 31.12.2017 päivätyssä kirjeessä, että he vastustavat rakentamista alueella Rástegáisán tunturialueen ja sen saamelaiskulttuurille ainutlaatuisen uskonnollisen merkityksen takia. He uskovat, että rakentaminen alueella loukkaa perinteistä maan tapaa, joka on muodostunut alueen muinaisaikojen käytöstä.

Somby viittaa siihen, että tunturialueen pyhä asema on saamelaiskulttuurin lisäksi perusteellisesti dokumentoitu erilaisissa historiallisissa asiakirjoissa sekä Norjan että Suomen puolella. Lisäksi Somby huomauttaa, että alueella on merkittäviä kulttuuriperinnön löydöksiä.

Somby viittaa vuoden 1966 YK:n yleissopimukseen kansalaisyhteiskunnista ja poliittisista oikeuksista, ILO:n yleissopimukseen nro

169 ja YK:n julistukseen alkuperäiskansojen oikeuksista, ja hän korostaa, että perinteisen uskonnollisen käytön kansainvälisen oikeuden suojelun perusteella he vastustavat kaikenlaisia toimenpiteitä Rástegáisássa ja sen ympäristössä. **Monica Sommervik ynnä muut** kirjoittaa 20.9.2017 päivätyssä kirjeessä Kunesista muuttaneiden puolesta kuvaillen heidän näkemystään siitä, miten Kunesin ja muiden Lebesbyn kunnan sisäosien pienten kylien asukkaat eivät toivo Davvi-tuulipuiston perustamista. Sommervik ynnä muut uskovat, että Davvi-tuulipuiston rakentaminen merkitsee merkittäviä toimenpiteitä koskemattomaan luontoon, ja siitä seuraa haitallisia vaikutuksia porotaloudelle. He pyytävät hankkeesta luopumista.

Juha Tervo kirjoittaa sähköpostissa 26.10.2017, että vaikka tuulivoima on puhdasta energiaa, tuulivoimalaitoksia ei pitäisi rakentaa minne tahansa. Hänen mielestään tuulivoimalaitos ei sovi tunturiluontoon eikä varsinkin Tenoon.

Rolf-Erik Poppe, Lars Thomas Poppe ja Trygve Poppe kirjoittavat 28.1.2018 päivätyssä kirjeessä, että jos Davvi-tuulipuisto toteutetaan, niin se pienentää yhtä Norjan suurimmista erämaaluonnon alueista. Poppe ynnä muut kirjoittaa, että he ovat olleet retkeilemässä alueella, ja juuri alueen kokeminen koskemattomana ja täysin autiona tekee siitä ainutlaatuisen. He uskovat, että tuulivoimalaitos pirstoo alueen ja tuhoaa koskemattoman maiseman elämyksen. Lisäksi he uskovat, että Davvi-tuulipuisto näkyy kaukaa ja rikkoo alueen erityispiirteet. Kuulemislausuntoon on liitetty kartta, joka osoittaa alueen koon koskemattoman luonnon INON-kontekstissa, sekä Fjell & Vidden -lehden vuoden 2004 artikkeli, joka käsittelee heidän retkeään alueella.